бібліятэка Свабоды
XXI стагодзьдзе

poems on liberty

reflections for Belarus

RADIO FREE EUROPE
RADIO LIBERTY

poems on liberty

reflections for Belarus

Translated by Vera Rich

Radio Free Europe/Radio Liberty

POEMS ON LIBERTY: **Reflections for Belarus.**
(Liberty Library. XXI Century). — Radio Free Europe/
Radio Liberty, 2004. — 312 pp.

Translation *Vera Rich*
Editor *Alaksandra Makavik*
Art Director *Hienadź Macur*
Project Coordinator *Valancina Aksak*

ISBN 0-929849-05-1

Sweet Land Of Liberty

As our listeners well know, Radio Free Europe/Radio Liberty focuses primary attention on the development of democracy, human rights issues, and the war on terror. RFE/RL broadcasts news, not the arts. Belarus, however, is the sole country in Europe to which our station is forced to broadcast from abroad like in the Cold War era. Belarus is also one of the few countries in our broadcast region where a poet today can be imprisoned for his or her writings. Thus, it is particularly fitting that the Belarus Service chose to devote several minutes of airtime each day during the whole year to publicize the work of poets whose voices would otherwise be strangled and silenced. Indeed, it is RFE/RL's mission "to seek, receive and impart information and ideas regardless of frontiers." To that end, the ideas expressed in the "Poems on Liberty" are no less important than those found elsewhere in our programming, and are part of Article 19 of the Universal Declaration of Human Rights.

RFE/RL received over a thousand poems on the subject of freedom. Poets from Belarus as well as some three dozen other countries — from amateurs to Nobel laureates — shared with our listeners their unique understanding of liberty.

The prominent 19th century American poet Samuel Francis Smith wrote the now familiar words:

My country, 'tis of thee,
Sweet land of liberty,
Of thee I sing...

Today, poets from Belarus and around the world offer their own songs in homage to that most precious of aspirations — the dream of liberty. Liberty for a country like Belarus that international human rights organizations rank, year in and year out, among the ever-waning group of "non-free" states. I am quite sure that one day Belarus will also become the "sweet land of liberty" envisioned by the weavers of words whose poems are collected in this volume.

Thomas Dine,
President
Radio Free Europe/Radio Liberty

Songs — And Sighs — Of Freedom

...even I
Regain'd my freedom with a sigh.

Byron, The Prisoner of Chillon

When someone picks up a book of translations from a language he or she does not know, various questions may spring to mind. Firstly, perhaps, 'How far does this version reproduce the words of the original?' but then — on being assured that this is, indeed, a fair rendering: 'How far do those words mean to me, the reader, what the author intended them to mean to the reader?' For words carry for more than their basic meaning, and come to us with a whole penumbra of connotations and allusions, which may be vastly different in different cultures. In European tradition, dragons are beasts of ill-omen, devastating the land and devouring the innocent, until a hero — Beowulf, Siegfried or St George — comes forth to slay the monster. But in Chinese tradition, dragons symbolise good fortune and prosperity. Quite a knotty problem therefore for the translator working in either direction across such a culture gap! However, the rendering of penumbral and subliminal connotations is as important in the translation of a work of literature as is the accurate rendering of the basic sense; a good translation should present the readers not only with words corresponding to those of the original but should evoke in them the same emotional and imaginative 'atmosphere' as that experienced by readers of the original. All the more so with a book such as this which reflects the joys — and sometimes traumas — of a country newly

emerged on to the map of modern Europe as seen through the eyes of more than 100 of its most perceptive citizens — the poets. For, as Byron reminds us, freedom has its 'sighs' — no less than its songs.

The translator working from Belarusian into English (or, indeed, any European language) is fairly fortunate in this respect, being able to tap into a common source of images and allusions. In particular, Belarus shares in the heritage of 'European culture', including Graeco-Roman mythology, and the Bible. (In view of the official atheism of the 70 years of communist rule the latter is particularly noteworthy; however, the poets represented here clearly feel that their audience will understand and respond to such symbols as Lucifer, Eve, Noah's flood, the Tower of Babel, Barabbas, or St Peter the 'Gate-keeper'.) Other shared images in this collection — and which may derive either from our common cultural tradition or perhaps are inherent in the human psyche — include the 'River' (= death) and the cawing of ravens as an omen of doom (cf. the margins of the Bayeux Tapestry, also 'Macbeth', Act 1, v. lines 39—41, 'The raven himself is hoarse/That croaks the fatal entrance of Duncan/Under my battlements.').

Likewise, the symbolic use of the diurnal and annual cycles of nature is perhaps common to all cultures outside the tropics: night/winter (= oppression) versus dawn/spring (= freedom, independence), though in Belarus, the coming of spring has an additional significance — it was on 25 March, traditionally the first day of spring, that in 1918 the (alas, short-lived) independent Belarusian National Republic was proclaimed. Similarly, the word *'adradžeńnie'* — 'rebirth', 'renaissance', often associated in these poems with the ideas of 'dawn' and 'spring' for a Belarusian will inevitably call to mind the 'Belarusian Popular Front Adradžeńnie', the largest and most significant of the 'informal' citizens' associations which sprang up in the final years of Soviet power, and which spearheaded the drive for democracy, independence and the revival of Belarusian language and culture.

There are, however, in these poems several recurring symbols and images, whose full significance may be less obvious to the reader unfamiliar with things Belarusian. Foremost among these are the traditional flag — three horizontal stripes of white, red and white, and the coat of arms of the *Pahonia* (the Pursuing Knight), white, on a red ground. These symbols have been traditional to the area over many centuries — indeed, the *Pahonia* (under its Lithuanian name — *Vytis*) is now the state coat of arms of neighbouring Lithuania. Both flag and Pahonia were anathema to the Soviet ideologists, who condemned them as symbols of 'bourgeois nationalism'. In September 1991, they were adopted as the symbols of the newly independent Republic of Belarus, and remained so until May 1995, when they were replaced by a 'new' flag and coat of arms, based on those of Soviet times. Nevertheless, the white-red-white flag and the *Pahonia* and evocations of them (red blood on white snow, a galloping knight, a white horse) are a frequent motif in this collection.

Other historical and topographical symbols will be explained in the notes to individual poems. One recurring allusion which may seem strange to the reader new to things Belarusian is the importance of the city of Vilnia — or to give it its Lithuanian name, Vilnius. For this city is now the capital of neighbouring Lithuania, and it may seem strange that the Belarusians should have this emotional attachment to what is now a foreign city. It should be remembered, however, that for centuries the lands that are

now Lithuania and Belarus formed a single state the Grand Duchy of Lithuanian-Ruś and, indeed, an early form of Belarusian was the official language of that state. More recently, under the rule of the Russian Tsars, Belarus and Lithuania formed the 'North-West Territory' of that Empire and it was in Vilnia that the Belarusian literary and cultural revival of the early 20th century began. Another foreign city of major symbolic importance to Belarusians is Prague, since it was there, in 1517, that the Belarusian scholar Francišak Skaryna produced the first ever printed book in the Belarusian language — a Psalter.

However, translation is not only a matter of connotation, but also of the words themselves. And in this particular collection of poems, two words are all-important: *'svaboda'* and *'vola'*. These are, at first glance, near-synonyms — and fortunately, English can also provide two near-synonyms: 'freedom' and 'liberty'. But in neither language are the two words exact equivalent — indeed, one poem in this collection (that of Aleś Čobat) actually focuses on the difference between *'svaboda'* and *'vola'*. Looking at the etymology of the two words, one finds in the first the Indo-European root *sva-* meaning 'self', while *'vola'* has a second meaning 'will'. Turning to that arbiter of the English language, the *Oxford English Dictionary*, we find among the many meanings listed for 'liberty': '3.a. The condition of being able to act in any desired way without hindrance or restraint; faculty or power to do as one likes.' Moreover, states the OED, the root meaning of the word is 'desire', cf. the cognate Sanskrit *lub-dhas* 'desirous'. For 'freedom', on the other hand, the OED definitions include: '1. ...personal liberty... 4.a. The state of being able to act without... restraint... liberty of action... 5. The quality of being free from the control of fate or necessity; the power of self-determination...' Moreover, freedom derives from a postulated Indo-European root *pri (cf. Sanskrit 'pri' to delight or endear) and is hence cognate with Modern English 'friend'. Although these definitions tend to overlap, they served to reinforce what was, from the beginning, my intuitive feeling — that *'svaboda'* should be rendered as 'freedom' and *'vola'* as 'liberty'. This, in the main, I have done. In one or two cases, however, this was simply not possible, without going counter to terminology already accepted in English: the Prague-based radio station called *'Radyjo Svaboda'* in Belarusian is in English 'Radio Liberty', and the famous painting by Delacroix is traditionally called in English 'Liberty leading the people'.

Another cluster of words which raise particular problems in the context of this collection are the various terms for homeland *'Radzima'*, *'Baćkaŭščyna'*, *'Ajčyna'*. *'Radzima'* being connected with the verb *'radzić'* — to give birth, is most appropriately rendered 'Motherland'; the other two are derived from alternative words for 'father'. However, 'Fatherland' in English carries connotations not of one's own country, but rather of the German *'Vaterland'*, with, alas, the negative overtones still persisting from Prussian militarism and two World Wars. The alternative — 'Land of our Fathers' — is, to British ears, associated first and foremost with Wales; however, it does at least have more congenial and appropriate overtones — those of a small nation which has fought valiantly to preserve its identity, language and culture. The demands of prosody, and, indeed, the varying styles of the poets featured here have, however, demanded some fluidity and variation, rather than adopting one single rendering throughout.

For translating an anthology is a somewhat more complex task than rendering the works of a single author. For with one author, in spite of the variations in style and vocabulary

demanded by different genres and subjects or associated with increasing maturity, one is dealing, basically, with a single idiom. In this collection, however, we have more than 100 poets, ranging from the most eminent in contemporary Belarusian literature down to those who would hardly claim to be poets at all — but who, in the name of freedom, were inspired to try their hand. If one believes, as I do, that in translating poetry one should try to render not only the sense, but also the style, then with every poem one has to make new assessments as to what the poet's own stylistic criteria were and how they should be rendered; whether the language is formal or colloquial, whether there are conscious 'poeticisms' or archaisms, current slang, or even on occasion lapses into 'politically correct' jargon.

Likewise, if one aims (as I do) to preserve the verse-form of the original, one needs to analyse the authors own style to decide what compromises may have to be made — and whether they can be justified. In general, I have tried not only to preserve the rhyme-scheme of the original, but also the distinction between 'masculine' (single-syllable) and 'feminine' rhymes. However, in some cases, there have been other, overriding considerations. Thus, in the poem of Antanina Chatenka, 'I accept Thy will, O God', it seemed more important to preserve the permutations of the opening line as it is repeated throughout the poem — even if some of the feminine rhymes of the original had to be replaced by masculine. Rhyme is, indeed, one of the major technical problems in working from Belarusian. Luckily, both English and Belarusian are amenable to 'half-rhymes' and assonances, although working on a different principle. The English ear will readily respond to a near-rhyme where the consonants agree (a prime example being the numerous hymns which 'rhyme' *'Lord'* and *'Word'*) — in Belarusian, provided the *vowels* are exact echoes of each other, there is

considerable latitude regarding the consonants. In these translations, I have used half-rhymes of both type — and, indeed, found the Belarusian convention particularly useful — granted that of the two key words of this collection, 'freedom' rhymes *exactly* only with the Biblical 'Edom' and 'liberty' only with 'flibberty' (as in 'flibberty-gibbet') neither of which have much relevance to the task in hand!

Other poetic 'ornaments' — alliteration, internal echoes — to say nothing of the repeated RA-syllables of Viera Burłak's poem — I have also tried to reproduce, feeling, as I do, that these effects are intrinsic to the poems. At the same time, these versions are basically line-for-line with the original, and as close as may be to the original sense. Certainly, some words are not always rendered in the same way — indeed, to do so would fail to convey the impact of the original. Consider the Belarusian word *'kaściol'*. This has the specific meaning of a Roman Catholic church. But to translate it so on every occasion would be not only clumsy, but would lose the intended impact of the original. For in Janka Łajkoŭ's poem 'Do not weep...' *'kaściol'* is used in juxtaposition to *'carkva'* (Orthodox church) to symbolize the whole range of Christian faiths, as opposed to the 'pagoda', representing the non-Christian faiths. The best equivalent, it seemed to me, would be the traditional English contrast of 'church' and 'chapel'. On the other hand, in Michalina's poem, the *'kaściol'* referred to — that of St Anne in Vilnia — for a Belarusian immediately evokes the image of a particular jewel of Gothic architecture — and it seemed more important here to stress the building's artistic impact than its denominational allegiance. Again, in Alena Siarko's poem, with its mysterious moon-lit cemetery and the figures vanishing into the shadows: to render *'kaściol'* by 'church' would tend to give the impression that the graveyard is relatively small — like those still found

beside old parish churches in England. But the *Kalvaryja* is an extensive urban cemetery. To preserve the author's vision, therefore, it seemed better to render *'kaściol'* by the term one would use for the analogous building in an English city cemetery, namely 'chapel' — even though, due to the post-Soviet shortage of church buildings in Miensk, the *'kaściol'* in the *Kalvaryja* is in fact being used as a Catholic parish-church. Perhaps the above discussion of a single word may seem over-lengthy and pedantic. I hope, however, that it will serve to illustrate yet again the fact that translation is — or should be — an art. Not, perhaps, as great an art as the creation of original literature, but nevertheless, not a mere mechanical reproduction.

Finally, to end on a personal note... Belarus, even now, remains largely terra incognita to most inhabitants of the British Isles — apart for the occasional appearance of Belarusian sportspersons or teams on our TV screens. Half a century ago, it was even less known (in my school geography book, as 'White Russia', it was allotted half a page!) So when, on 25 October, 1953, I first came into contact with the Belarusian community in London, it was, for me, the discovery of a new country — a country which, however, it seemed then that I would never see, except through the eyes of its writers... During those thirty eight years of what we should now term 'virtual exploration' and even more so through frequent visits during the past twelve years, Belarus, its people, and its literature have become one of the main threads in my life's tapestry...

Chaj žyvie svaboda! Chaj žyvie Biełaruś!

Vera Rich
London 25.X.2003

poems

Сьвятаяна

У калосьсі зярняты-блізьняты,
а бяз коласу зерне — адно.
Крок за крокам — зь цемры ў сьвятло
асьцярожна ўзрастала яно.

Год за годам між нетраў і неба
адкрываецца думка-Сусьвет.
Мох і дрэва, вужакі і птах —
адзінокага зерня шлях.

Узрастае ў няволі калосься
моцны, горды і вольны Дух.

Śviatajana

In the ear, grain-brothers huddle,
without the ear, a grain is alone.
Step by step, from dark to light grown,
warily it has won.

Year by year, between abyss and heaven
a thought-Universe is unveiled.
Moss and wood, bird and snake —
is the path the lone grain must take.

And there grows in the ear’s unfreedom
a Spirit strong, proud and free.

Алесь Разанаў

Вы прыналежыце моцы, і перашкода для вас
апора.
Цьвёрды ваш крок, пераможныя вашы ўчынкі,
і постаці вашы згодна ўрастаюць у сталь.
У рулі і ў жэрлы ўкладаецца перавага.
Ловяць люстэркі адлюстраваньні таго, што мае
настаць.
На сьценах дымныя цені.
На бруку разьбітая чарапіца.
У неба сьпявае гром.

Aleś Razanaŭ

You belong to strength, and obstacle is but a support
for you.
Your step is firm, your deeds are victorious,
and your form grows accordingly into steel.
The advantage goes to the control-arm and the muzzle.
Mirrors catch the mirrorings of that which shall come
to pass.
On the walls are smoky shadows.
On the cobbles are broken roof-tiles.
In the sky the thunder sings.

Андрэй Такінданг

У цёмным пакоі з зачыненай форткай
Я спажываю асобнае шчасьце.
У маіх акулярах — уласная цемра,
І ўласнае сонца мне вочы засьціць.
Там, за дзьвярыма, — шлях да няволі
Агульнага кроку, агульнага сьпеву,
Тут, у пакоі, мне лёгка і проста,
Тут, у пакоі, — прыватнае неба.

poems on liberty

Andrej Takindanh

In the dark room with the tightly-closed window,
There I can relish my own fortune's kindness.
Here in my spectacles is my own darkness,
My own sun dazzles my eyes into blindness.
Outside the door is the path to unfreedom.
One common step, common singing together,
Here in the room all is light for me, simple,
Here in the room is my own private heaven.

Рыгор Барадулін

Свабода —
Слабо да-
          йсьці
Па асьці,
Па жарсьцьве
Да мяжы тае,
Дзе душа даўгі аддае
Звышняму,
Які ў ёй жыве.

Свабода — гэта
Душа ў таямніцы цела,
Што сябе на волі прысьніць
Захацела сама.
Без пакуты
Свабоды няма...

Ryhor Baradulin

Freedom
Is feebly
          To struggle
Over stubble
And rubble
To reach that bourne set
Where the soul pays its due debts
To the High One
Who lives in it yet.

Freedom is the
Soul in the body's mystery
Which has formed a dream of being
At liberty.
Without suffering
Freedom cannot be...

Ірына Волах

верш на свабоду
жыцьцё на свабоду
лёс на свабоду

я рыхтуюся мацую ў сабе
упэўненасьць
сёньня я буду свабоднай
я адпачну ад самотных думак

словы на свабоду
думкі на свабоду
мары на свабоду

я вырвуся і будзе ўсё надзвычайна
я буду моцнай і пасьлядоўнай

бо за свабоду патрэбная ахвяра
яна не жыве ў галечы
яна не жыве ў бяспраўі

за свабоду плацілі і жыцьці

у мяне зноў не хапіла моцы
які ўжо раз не хапіла моцы
яна зноў прамільгнула побач
гэтая няўлоўная птушка
я застаюся тут

каб зноў гаварыць зь сябрамі
як невыносна жыць у няволі
што вартыя рэчы каштуюць

няўлоўная дзіўная птушка

Iryna Vołach

a poem for freedom
a life for freedom
a fate for freedom

I prepare I make strong in myself
certainty
today I shall be free
I shall rest from solitary thoughts

words for freedom
thoughts for freedom
visions for freedom

I break out and all will be extraordinary
I shall be strong and constant

for freedom requires sacrifice
it does not live in dire poverty
it does not live in lawlessness

for freedom some paid with their lives

but again my strength did not suffice
one more time my strength did not suffice
and again darted by in a twinkling
that uncatchable bird
and I remain here

to talk again with my friends
how life cannot be borne in unfreedom,
that worthwhile things always must cost

that uncatchable wonderful bird

Уладзімер Арлоў

У спакоі тваіх вачэй,
у смаку тваіх сьлёз,
у таемнасьці тваіх слоў,
на дне твайго маўчаньня,
на ўзьмежках спатканьняў і ростаняў,
у плыні рэк і аўтастрадаў,
на вуліцы Ніжнепакроўскай у Полацку
і на бэрлінскай *Unter den Linden*,
на старонках старых фаліянтаў
і пад вокладкамі новых кніг,
у палёце птушак
і ў сьпевах марцовых катоў,
у вершах і нэкралёгах,
у водары тваёй парфумы
і ў глыбінях твайго лона —
паўсюль сачу знакі таго,
што павінна зьдзейсьніцца
ў гэтым стагодзьдзі,
паўсюль —
дзень пры дні —
сачу знакі
нашай Свабоды.

Uładzimier Arłoй

In the peace of your eyes,
in the taste of your tears
in the mystery of your words,
in the deep of your silence,
in the smiles of meetings and partings,
in the flow of rivers and motorways,
on Nižniepakroŭskaja Street in Połacak
and *Unter den Linden* in Berlin,
on the pages of ancient folios
and under the covers of the latest books,
in the flying of birds
and the singing of cats in March,
in verses and obituaries,
in the fragrances of your perfume
and in the depths of your womb —
everywhere I seek signs
of what must, for sure, come to pass
in this century,
everywhere —
day on day
I seek for signs
of our Freedom.

Лера Сом

Тым, хто шчасьця не прасіў
ані ў лёсу, ані ў Бога,
цяжкаю была дарога,
часам не хапала сіл.
Несьмяротная зьнямога —
адпачыў, ідзі, нясі;
толькі ўласны хлеб ясі,
хай яго і не замнога.
Вечар.
Зробіў, што пасьпеў,
б'е далёка чысты сьпеў,
нехта грае-грае коду.
Тлусьценькі спытае: «Ну,
што ты меў з таго?» — «Свабоду!
Так, яе, яе адну».

Lera Som

They who do not fortune seek
from fate or from God in heaven
a hard road in life are given,
oft their strength will prove too weak.
Powerlessness for aye unceasing,
rest, go on again, and bear;
your own bread is your sole fare,
though scarcely enough to feed you.
Evening.
What you could, is done.
Far away a pure song runs.
Someone plays a coda sweetly.
And a fat cat asks: 'What for?
What did you get from it?' 'Freedom!
Only freedom, nothing more!'

Сымон Глазштэйн

Напішу пра свабоду,
Што гэта — мне не вядома.
Напішу пра яе,
Што шукаю словы.
Напішу, што яе
Я не знаходжу.
Але
Калі бачу каня,
Які нерухомы стаіць на лузе ў тумане,
Калі чую птушку,
Чыё пяяньне схаванае ў недакранальнасьці дрэваў,
Калі прыходжу да крыніцы,
Што самотна цячэ ціхім ручаём,
Калі крочу па сьцяжынцы,
Над якой пад сонца ўзносяцца траўныя пахі,
Калі я адчуваю, што я ёсьць,
І кожная хвілінка й кропелька
Кажуць мне:
Гэта ты!
Тады,
Я ведаю, што ёсьць СВАБОДА.

Symon Hłazštejn

I shall write about freedom.
What it is I do not know.
I shall write about it
That I am seeking for words.
I shall write that
I do not find it.
But
When I see a horse
Standing motionless in the meadow in the mist,
When I hear a bird
Whose song is hidden in the inaccessibility of trees,
When I walk to the spring
Which lonely flows as a still stream,
When I step on to a pathway
Over which the fragrances of grass rise up to the sun,
When I feel that I am,
And each small moment and droplet
Tell me:
This is you!
Then
I know that this is FREEDOM.

Алесь Аркуш

Ня думаць пра сон і паразы,
Свабоду карміць з далоні,
Раздаць немаёмым запасы
І выкінуць плэер «Sony»,
І слухаць, як гойсае вецер,
Што робіць падушны вопіс,
Сьмерць — непісьменная лэдзі —
Паставіць свой крыжык-подпіс.
Закуты ў цяжар цела,
Шукаеш таемныя дзьверы,
Здаецца, патрэбна сьмеласьць,
А досыць адной веры.
Наперадзе вечнага часу,
Дзе робяцца друзам выгоды,
З апошняга хлеба запасу
Ты корміш птушку свабоды.

Aleś Arkuš

Not to think about dreams or misfortunes,
But just to hand-feed freedom only,
To share with beggars your store, and
To throw out that player from ‘Sony’.
And to hear how the wind rushes madly
Hither, thither at its census taking,
Death’s an illiterate lady,
And with crosses her mark she’ll be making.
Swathed in the weight of the body,
For portal mysterious striving,
It seems that you need to have boldness,
And yet simple faith will suffice you.
And with time everlasting before you,
When life’s good things turn into rubbish,
With the last crumb of bread from your store, you
The bright bird of freedom will nourish.

Марыя Станоўка

Як разьбіты, захмараны ветах,
над цемрай ўзыходжу.
Што ў паўзмрочных хаваецца нетрах?..
За што гэта, Божа?
На сьвітаньні парогаў нямала
абіў ясным промнем.
Ды шкада, што гучаць перастала:
«Мы слухаем. Помнім».
Як зьнямелы, запылены вецер,
сягаю празь сьцены,
выдумляю трагедыі вецьцю
падзорнае сцэны.
Як Стажары, гарэў бы, магчыма...
Ня час. І ня роля.
Паляцеў бы. Ды крыл за плячыма
ня чую. Ад болю.

Maryja Stanoйka

Like a waning moon, shattered and clouded,
above the dark I soar.
What lurks in those entrails, half mirk-shrouded?...
O God, what is this for?
With the dawn I struck, like a bright ray, on
thresholds without number.
Alas, no more resounds an answer, saying:
'We hear. We shall remember.'
Like a wind, speechless and dusty, parching,
through walls my way I wage,
I have conceived a tragedy of branches
for the sub-stellar stage.
Like the Pleiades, I could have blazed, shining...
No time. No role to play.
I could have flown. But I can feel behind me
no wings. Due to pain.

Артур Вольскі

Вялікі Бог!
Найбольшаю з патрэб
спрадвеку быў для нас
надзённы хлеб.
Ёсьць хлеб —
і ўсё астатняе няўзнак.
Ёсьць хлеб —
і нешта знойдзецца да хлеба.
Але аднойчы
мы зазналі смак
свабоды,
што сышла нібыта зь неба.
Ды служка д'яблаў,
майстра здрадных спраў,
з-пад носу ў нас
свабоду нашу скраў.
І востры боль,
што мне працяў душу,
як рану,
я ў сабе дасюль нашу.
Свабоды зноў
хоць трошкі зьведаць мне б,
бо безь яе —
і хлеб ужо ня хлеб.
Мой Божа,
творца ладу і злагоды,
пакаяцца
мне загадзя дазволь.
Каб хоць крыху суняць
нясьцерпны боль,
я хлеб мяняю
на глыток свабоды.

Artur Volski

Almighty God,
our greatest daily need
since time began,
is bread on which to feed.
If there is bread —
all else may go for naught.
If there is bread —
and something on it, even.
But once upon a time
a taste we caught
of freedom,
as if it came down from heaven.
Some devils' henchman, though,
with treachery slick,
from right beneath our nose —
our freedom nicked.
And through my soul
a pain pierced sharp and shrill
like a wound,
I bear it in me still.
If once more
just one taste I could be fed!
For without freedom
bread's no longer bread.
Dear God,
Who made good order and agreement,
let me repent
ahead of time, contain
at least a little
this unbearable pain,
and I'll swap daily bread
for a gulp of freedom.

Марыя Баравік

Пусьціце Слова ў Прастору!..
Пра ісьціну пагаворым,
пра час няўмольны, пра нас,
каб — ні пагроз, ні абраз,
ні помсты злой, ні дакору...
Пусьціце Слова ў Прастору!
О, дайце Слову дыханьне,
каб стала яно пытаньнем,
каб стала яно адказам,
і памяцьцю, і паказам.
Зьбіце зь яго аковы,
ня бойцеся рэха Слова,
вечна жывога рэха.
Пусьціце!
Бойцеся грэху —
яго трымаць у няволі
ці ў нейкай халуйскай ролі.
Яму ж патрэбна дарога.
Яно было перш у Бога...
Яго ў малітве паўторым.
Пусьціце Слова ў Прастору.
Пра нашу хворасьць і сорам,
нявечнасьць, нечалавечнасьць,
дзікунства і недарэчнасьць,
пра здраду, смутак і гора.
Пусьціце Слова ў Прастору.
Мы дамаўляцца будзем,
пакуль яшчэ ў нечым — людзі,
пакуль — не з чужога бору...
Пусьціце Слова ў Прастору
пра грэх наш сёньня і ўчора,
бо зла сабралася мора,
а дзе ж дабра вымярэньне?
Пусьціце Слова ў Прастору,
імя якое — Сумленьне!

Maryja Baravik

Let out the Word to Space now,
of truth we shall converse now,
of time relentless and of us,
that there'll be no threat nor abuse,
foul vengeance nor recrimination,
let out the Word to Space now.
O let the Word draw breath now,
and so become a question,
and so become an answer,
memory and example.
Strike away its fetters,
do not fear the Word's echo.
Echo eternal, living.
Let it out.
But fear sinning —
by holding it in unfreedom.
Or in some role demeaning.
The Word must have a highway.
It was first with th'Almighty.
We repeat it when praying.
Let out the Word to Space now.
Of our weakness, disgraces,
transience, inhumanity,
unseemliness, and savagery,
pain, sorrow and betrayal,
let out the Word to Space now.
We'll find agreement, keep it,
till somehow we are people,
Not beast of wildwood race born.
Let out the Word to Space now,
of our past sins, today's sins,
a sea of wrongs amasses,
where's good's dimension, say!
Let out the Word to Space now,
for Conscience is its name.

Сяргей Законьнікаў

Вось і скончыўся век.
Пачынаецца новы.
Іх яднаю жыцьцём я,
нібы сувязны,
ды ніяк не знайсьці
цудадзейнай замовы
ад татальнай маны,
ад крывавай вайны.

Валачэ чалавек
зь веку ў век
за сабою
самазгубную хцівасьць,
няправедны гнеў.
І якім жа душу трэба выпаліць болем,
каб ён сэнс існаваньня свайго зразумеў?

Ґоніць помста
натоўпы галодных і голых,
каб да шчасьця прарвацца цаною любой.
Калектыўнай нянавісьці
ўзвысіўся голас,
ну, а я ў адзіноце пішу пра любоў...

Вось і скончыўся век.
Пачынаецца новы.
Дзе дабро, там і зло,
зноў яны — спарышы...
Як раней,
не пачуты біблейскія словы,
як раней,
непрытульна пакутнай душы.

Siarhiej Zakońnikaŭ

A century's done.
A new one is beginning.
Like contact-man
I join them with my life.
But no way to find
magic spells that will win us
safety from the Big Lie
and war's bloody strife.

Man drags
from age to age
with him ever
leanings to self-destruct,
unrighteous ire,
and with what pain must the soul burn in fever,
the meaning of its existence to acquire?

Vengeance drives
droves of the shivering and starving
to win happiness, though high the price prove,
fired with collective hate
their voice is raving,
while I, in solitude, write about love...

A century's done.
A new one is beginning,
where is good, there is ill,
conjoined, as of old.
as of old
no one hears the Bible's words ringing,
as of old,
there's no shelter for the suffering soul.

Янка Запруднік

З аднаго боку — хлеб,
з другога — неба.
Між імі — стомленае цела,
што прагне сытасьці й супакою.
А голад за акном цікуе воўкам,
і від клыкоў параліжуе волю...
Абцяжаная бяздум’ем галава
просіць падушкі,
каб сьніць аб штодзённым хлебе.
І толькі душа
імпульсам устрывожанага сэрца
імкне ў неба, дзе прастор і сьветліня.
Там далягляд надае імпэту,
разьняволенасьць спараджае адвагу,
а нябесная сінь запладняе думку,
каб душа ўсмактала ісьціну:
бязь неба ня будзе хлеба.

Janka Zaprudnik

On one side there is bread,
on one side — heaven,
and between them is the weary flesh
which thirsts for plenitude and peace.
But hunger, wolf-like, licks the window-pane
and paralyses the will with its howling.
And the head, heavy with lack of thought,
seeks for a pillow
to dream about daily bread.
And only the soul will,
like an impulse of the alarmed heart,
thrust for the heavens, where is space and brightness.
There the prospect will give an impetus,
unrestraint will engender courage,
and the heavenly blue will give birth to thought,
so that soul learns to savour the truth:
without heaven o’er us — no bread for us.

Эдуард Акулін

Мы, беларусы, заўжды гатовы
снапамі класьці свае галовы.
Было спакон так, і гэтак будзе —
такі народ мы, такія людзі.

Наш час спыніўся між дзьвюх Нямігаў,
дзе кроў і сёньня стаіць па грудзі...
Мы, беларусы, народ ад ліха,
ад Бога — толькі сьвятыя людзі.

Яны былі ў нас, былі і будуць —
Рагнеда, Янка, Максім, Ларыса...
Мы, беларусы, народ аблудны —
сваёй радзінай не ганарымся.

У нашых душах гуляе вецер...
Каму мы служым? Чые мы дзеці?
На храмах нашых маўчаць званіцы.
Нямая вера — як нам маліцца?

Як дараваньня прасіць у Бога,
каб Ён вярнуў мне сябе самога.
Хрыстос калісьці хадзіў між намі...
Мы, беларусы, Яго прагналі.

З нас, беларусаў, яшчэ спытаюць —
за лёс Страціма, за сымбаль Краю.
Чаму у сэрцы з такім адчаем
нас б'е Пагоня, сячэ мячамі...

Мы — Беларусы, ці — янычары?

Eduard Akulin

We, Belarusians, have always been ready
like sheaves of grain to lay our own heads down.
Ever it was so and ever shall be so,
for such a folk, such a nation are we, lo!

Our time stopped 'twixt two Niamiha disasters,
from which the blood remains, still breast-high
flowing.
We, Belarusians, are surely sin's bastards.
From God come forth only folk who are holy.

We had them once, will have them one day, too;
Rahnieda, Janka, Maksim and Łarysa,
we, Belarusians, a nation lost, straying,
pride in our homeland we have not, nor miss it.

And through our souls a wind ever is blowing.
Whom do we serve? Whose sons are we? Past
knowing!
Now in our shrines all the belfries stand mutely.
Our faith is dumb. So how can we pray, truly?

How beseech God, His forgiveness imploring,
that He'll give back to me my own self, restoring,
in olden days Christ once walked among us...
We, Belarusians, drove Him out from us.

We, Belarusians, by questions are haunted
of the Stracim-Swan's fate, and symbols of our
Country.
Why in the heart so deeply despairing
does the knight strike us with swords he is bearing...

We, Belarusians, are we... janissaries?

Чацьверты кожны з нас стаў зямлёю...
Чарнобыль чыніць над намі кару.
Мы, Беларусы, сваёй крывёю
сабе здабудзем Краіну-мару.

Краіну-мару, дзе мы ўваскрэсьнем,
як сонца з хмары, як мова зь песьні.
Краіну-мару сабе здабудзем
мы, Беларусы. Мы — ёсьць! Мы будзем!

poems on liberty

Every fourth one has returned to the dust now,
Chernobyl holds us still in its prison,
We, Belarusians, with our blood must now
build for ourselves our Country, our vision.

Our vision Country where once more we'll rise, like
language from song, or sun from clouded skies, then,
our vision Country to build shall endeavour
we, Belarusians. We are! Shall be ever!

Павал Марціновіч

Ня шум сьвяточнай грамады,
ня звон узьнёслай оды,
ня стрэл гарматы грамавы
пазначаць Дзень Свабоды.

Сьцюдзёнасьцю магільных пліт
дыхнуць у твар хвіліны,
калі пачнуць па Менску плыць
чатыры дамавіны.

Ніводнага ня будзе з тых
на ложках гэтых цесных.
Ды не таму, што нехта зь іх
прачнецца ці ўваскрэсьне.

Чатыры строгія труны,
чатыры дамавіны.
Чатыры тонкія струны,
чатыры напаміны.

Не ўшанаваў іх далакоп
ні крыжам, ні пагостам.
А вы, што сеялі паклёп, —
саўдзельнікі забойства.

Адной вадой сьвянціў іх кат —
ці сьвіслацкай? Ці цнянскай?
Адной пятлёй зьвязаў вас гад —
крывёю хрысьціянскай.

Paval Marcinovič

Not buzz of a festive crowd,
nor ode with bell-like greeting,
nor the cannon's thunder loud
will mark the Day of Freedom.

But minutes with a graveyard's chill
into our face will blow then,
as through Miensk four coffins will
begin to glide so slowly.

But within those narrow beds
not one man will be taken,
thou this does not mean from the dead
they'll rise up and awaken.

Four they are those caskets grim,
four those coffins gloomy,
four they are those cords so thin,
four memorials looming.

No sexton in their honour toiled,
no cross nor marker named them.
You are by guilt of murder soiled
who slandered and defamed them.

One stream (Śvisłač? Cna?) was used
as hangman's holy water,
and the snake bound you in one noose —
the blood of Christians slaughtered.

Данута Бічэль

Генік вярнуўся з апраметнай Расеі.
Браў там,
дзе з краніка проста ў кішэню сьцякалі грашыскі.
Колькі набраўся,
столькі пакінуў сяброўцы.
Так абдурыў ён Расею —
наняў у ахову жанчыну.
Генік вярнуўся з драпежнаю кайстрай —
вандроўнік.
Сварыцца бацька:
ня бачыць крыжоў на магілах.
Хлопцы адтуль не вяртаюцца,
нават ў трунах.
Генік вучыў там законы —
ня жыў па законах.
Там выдаюцца,
там вучаць,
там прадаюцца законы,
там па законах нялюдзкіх жывуць.
Але Генік аб гэтым маўчыць.
Брату і братавай котцы майструе кватэру,
рай у гаёчку знаходзіць,
адхланьне ў касьцёле.
Генік Жыбар. Матыль.
Дыялектнае прозьвішча дзеда
польскі праўнік запольшчыў на Żyber,
расейскі зрасеіў на Жибер.
Тут адступае Расея.
Вяртаецца Польшча,
зноў саступае Расеі,
Жыбару месца няма.
Генік — душа да нябёсаў маленькага краю —
чуе:

Danuta Bičel

Hienik came back from darkest Russia,
he had raked it in,
money flowed from the tap straight into his pocket.
But whatever he raked in,
he left it all for his girlfriend.
That's how he fooled Russia,
hired a woman as a guard.
Hienik came back with a hunter's game-bag.
A wanderer.
His father picked a quarrel:
he did not see the crosses on the graves.
Lads do not come back from there,
not even in coffins.
Hienik had studied the laws there,
did not live by the laws, though.
There laws are issued
and studied,
and sold.
There they live by inhuman laws.
But Hienik kept quiet about it.
For his brother and brother's cat, he was boss of the apartment,
he found paradise in a spinney,
a breathing-space in a church.
Hienik Žybar. A moth.
His grandfather's dialect surname
a Polish official polonized into Żyberz,
a Russian one russified it into Zhiber.
Russia went hence,
Poland returned,
Russia came back again.
No place for Žybar.
Hienik, a soul for the heaven of a small country
hears:

дзяды, бурдукі, бандары, супраны, махраі, скрагі,
бурносы, шнакі, бакасы, пінчукі, карабаны,
петрашы, самардакі, жамойды, габрушчыкі,
жыбары, жыбары, жыбары, жыбары, жыбары...

Ancestors, all those Burduks and Bandars, Suprans
and Machraj's and Skragas.
Burnoses and Špaks, those Bakases, Pinčuks and
Karabans,
Petrašes and Samardaks, Žamoids too and the
Habruščyks,
and Žybars, Žybars, Žybars, Žybars, Žybars...

Алесь Барскі

Гісторыя нам незалежнасьць падарыла,
Прынесла нам свой дар велікадушны;
Здавалася б, што незалежнасьць гэта сіла,
Вакол якой мы станем мурам непарушным.

Ды мы так доўга у няволі прабывалі,
Што палюбілі на сабе ланцуг жахлівы,
Які цары далі; яго умоцніў Сталін,
Сказаўшы, што ў няволі чалавек шчасьлівы.

І мы саромемся таго, чым трэба ганарыцца,
Сваёй душы, ў якой ірдзіцца непаўторнасьць.
Замест таго, каб за свабоду стойка біцца,
Мы рвемся ў цемру, а ня ў сонечнасьць
і зорнасьць.

Жывем мы на зямлі зь нявольніцкай пакорай
І любім той ланцуг, які хрыбты дратуе,
І з сувэрэннасьці ізноў ірвемся ў гора,
І роднага свайго зь няволі не ратуем.

Як паўсьляпыя, мы брыдзем у цемру глыбей
І не шукаем да свабоды сьветлае дарогі.
Нас фатум прыдавіў нявольніцкаю глыбай,
Забылі, што жывем на сьвеце з волі Бога.

На моладзь, на яе, уся надзея наша,
Што ўскалыхнецца і уздымецца з каленяў,
І стане, як адзін, ад Полацку аж да Падляшша,
І рынецца у бой за справу адраджэньня.

Aleś Barski

History with independence now has dowered us,
Gave us its gift magnanimous and splendid,
And, so it seemed, independence was a power
Around which we became a wall unbreached,
defending.

But we have so long in servitude existed
That we have grown fond of these our fearful fetters,
The Tsars gave them, then Stalin more firmly fixed
them,
Saying slavery for man is far, far better.

We are now ashamed of that which we should honour.
Of our soul that sparkles with its own uniqueness,
We do not stand firm for freedom, but rush on now
Not to sun and starshine, but to dark
and bleakness.

And we live on earth in a slavish meekness,
And we love the fetters on our backs aye pressing,
We flee sovereignty, a return to sorrow seeking,
And what is our own from slavery we'll not rescue.

As if semiblind, we wander in deep gloom now,
And we do not seek for the bright road to freedom.
And fate has bestowed on us a slavish tombstone,
And the fact that we live by God's will we heed not.

On our youth, on them, all our hope's depending,
That they'll rise up from their knees, that they stand
tall now,
From Połacak to Padlaššа they will strive defending
The cause of renaissance, united one and all now.

Гісторыя нам падарыла сувэрэннасьць,
Як каравай маладажонам у нас дораць.
Дык выкідайма з душ нявольніцкую беднасьць
І падымайма зрок да сонца і да зорак.

p o e m s o n l i b e r t y

History has dowered us now with sovereign status,
Like a bridal loaf presented it as gift,
Let us cleanse our souls of this poverty so slavish
And to the sun and stars once more our eyes we'll lift.

Раман Дзенісюк

Ужо амаль сто год прайшло,
Як збожжа над ральлёй ўзышло.
Дзе Воля, адкажы!?
У гімнах славілі народ,
Шукалі шчасьця — мелі гнёт.
Дзе Воля, адкажы!?
Адзін саюз, другі саюз,
Ізноў — Расея-Беларусь.
Дзе Воля, адкажы!?
Відаць, не надышоў той час,
Калі з гаршка дастануць нас.
Ці прыйдзе, адкажы!?

Raman Dzienisiuk

Almost a century's rolled by
Since the ripe harvest first stood high.
Where is Liberty, say!?
In hymns we sang praise to our folk,
Sought good fortune, got the yoke.
Where is Liberty, say!?
One Union, then another, then —
It's Russia-Belarus again,
Where is Liberty, say!?
It seems the time's not come about,
When from the pot we'll be let out.
Will it come though, say!?

Галіна Каржанеўская

О так, мы людзі на балоце,
Яго няпроста асушыць.
Здаўна ва ўціску і ў галоце,
Але затое з прагай жыць.

Цярпець вучылі чужаніцы,
Хіліцца долу безь віны.
Наш чалавек таму баіцца
Начальства, сваркі ды вайны.

Была нязломнаю надзея
Займець уласны лапік свой.
Для нас капейка — як падзея,
А воля — птах над галавой.

Лёс, што ня песьціў і ня гушкаў,
Нам так абрыдзеў, хоць ты плач!
Лунае прывідная птушка.
Дасюль пацьвельваецца, бач...

Halina Karžanieŭskaja

Oh yes, we're people of the marshes,
Marshes no light task to drain,
From olden days suppressed, in hardship,
Yet still to live we thirst and strain.

By strangers schooled to suffer meekly,
To bow low, without guilt or flaw,
And therefore our man fears so deeply
The powers-that-be, and feuds and war.

We had a hope that was unbroken:
Our own small patch of earth to tread,
One kopek something great betokened,
Freedom — a bird high overhead.

Fate cosseted and lulled us never
But plagued us till the tears must roll!
And yet the phantom bird still hovers,
And teases and allures — behold!...

Валеры Дранчук

Нападала сьнегу. Нядзеля.
Шулы платоў надзелі
белыя шапкі — Надзея

на тое, што мы — беларусы,
і з гэтай зямлі нас ня зрушыць,
ня вымесьціць, не абрусіць,

ня вымаскаліць, не абразаніць,
ня здаць і не атаясаміць
з вусатымі пацукамі,
з сарцірамі і мацюкамі,

на тое — што нас не абголіць,
ня вымачыць, не ачухоніць,
не аблавушыць наш род.

Жыве Беларусь і народ!

Valery Drančuk

The snow has fallen. Sunday.
The fence-posts are dressed snugly
in white caps. Hope, some way,

that we are, indeed, Belarusians,
that from this land we'll not be uprooted,
russified, nor displaced in confusion,

nor made Muscovites or Riazanites,
nor be betrayed, identified
with rats wearing moustaches in vanity,
with privies and foulest profanity.

Hope that no one will shave us,
nor soak us, nor come to enslave us,
nor turn our kin stupid as blocks.

Long live Belarus and her folk!

Хрысьціна Чарняўская

Чуеш гэты цяжар і боль у сэрцы?
Гэта не хвароба, не.
Гэта сэрца нагадвае табе,
за што змагацца павінен,
каб апомніўся і ня траціў жыцьцё дарэмна,
каб не саромеўся сказаць, дзе жывеш,
каб упэўнена йшоў ты наперад,
каб не пабаяўся заклікаць да барацьбы
народ свой нясьмелы
ды ашалелы ад жаху.
Яны стаміліся, як і ты,
жыць вось так,
ня бачаць ужо сьвятла ў цемры.
А трэба з каленяў падняцца, устаць
ды паказаць сваю сілу і моц
сабе і цэламу сьвету.

Chryścina Čarniaŭskaja

Do you feel this weight and pain in your heart?
This is no sickness, no.
This is the heart reminding you
for what you ought to strive,
so you'll come to your senses and not waste your life in vain,
so you'll not blush to say where you live,
so you'll go forward in certainty.
So you'll not fail to call to the fray
your people, unbold
and crazed with terror.
They too have grown weary, like you,
of living this way,
they still see no light in the darkness.
Time to get up from your knees and stand tall,
and show forth your strength and your might
to yourself and to the whole world.

Алесь Туровіч

Стралялі
У нас у ворагаў у сяброў
Стралялі
Ці то мы стралялі
Ці то ворагі
Ці то сябры
Ці па нас ці па ворагах
Ці мы ці ня мы.
І калі на асклепках
Атлянтычных ільдзін
Зьнікае вобраз
Роднага краю
І калі белы стане чорным
Тады цемра стане сьвятлом.
І мы ведаем што няма
Перамогі і жыцьця
І мы бярэм апошнія кулі
Каб стрэліць у ворага
А можа ў сябе самога
Мы паміраем бо вакол
Акіян злыдняў.
Мы ведаем што не пераможам
Гэтую вайну
Мы ведаем што мы памрэм
Мы ведаем што нашыя імёны
Будуць абражаныя
У падручніках гісторыі
Мы ведаем што ў канцлягерах
Нашыя дзеці будуць праклінаць
Нашыя імёны.
Але мы ведаем што
Нашае паўстаньне ратуе
Тых хто заб'е нас
Нашае паўстаньне ратуе

Aleś Turovič

There was shooting
At us at foes at friends
There was shooting
Either we were shooting
Or foes
Or friends
At us or at the foe
Either we or not we.
And when upon the splinters
Of Atlantic icefloes
The image disappears
Of our native land
And when white becomes black
Then dark becomes light
And we know there is neither
Victory or life.
And we take the last bullet
To shoot at the foe
Or maybe ourselves.
We die because all around
Is an ocean of villains.
We know we shall not be victorious
We know that our names
Will be vilified
In the textbooks of history
We know that in concentration camps
Our children will curse
Our names.
But we know too
Our uprising will save
Those who will kill us
Our uprising will save

Тых хто будзе зьневажаць
Нашыя імёны
Нашае паўстаньне ратуе тых
Хто будзе прывучаць
Хлусіць нашых дзяцей
І нашыя дзеці калі пройдуць этапы
Мітынгаў і канцлягераў
Скажуць дзякуй тым
Хто забіваў нас
Скажуць дзякуй тым
Хто забіваў іх
І тыя хто забівалі нас
І тыя хто гвалціў нашыя імёны
Папросяць
Прабачэньня.

Those who will denigrate
Our names
Our uprising will save
Those who will teach
Our children to lie
And our children will pass through the stage-posts
Of demos and concentration camps
Then say ‘thank you’ to those
Who were killing us
Will say ‘thank you’ to those
Who were killing them
And those who were killing us
And those violating our names
Will pray
For pardon.

Інэса Кур'ян

Пасярод агарода
З буракамі і бульбай,
Там, дзе вішні зарэюць
І грушкі як мёд,
У ашмётках ды горда
Стаяла Свабода,
І ня лезьлі вароны
У наш агарод.

Inesa Kurjan

Down our garden, round where
Beets grow and potatoes,
Where the cherries blaze and
Pears are honeypots.
With tatters to gown her,
Freedom stood there proudly,
And no crows descended
On our garden plot.

Ніна Мацяш

Заручаная даўніною
з тутэйшым кутам, як і мы,
шчыруе ластаўка вясною,
адпрэчваючы ўціск зімы.
Шчыруе ластаўка ўсё й лета,
ці градабой ці сухавей,
дзеля гнязьдзечка,
дзеля дзетак,
як мы — дзеля сваіх дзяцей.
Каб перад зольлю непазьбежнай,
перад глухой навалай хмар
загартаваліся належна
моц крылаў,
дух,
любові дар.
І птушачцы малой вядома,
што нам сьвядома трэба знаць:
любоўю толькі можна стому,
жыцьцё і скон свой апраўдаць,
лучвом нязрадліва сьвятлістым
з абжытай родам стараной,
дзе восень сьпелым вольным лістам
кружляе ўжо і нада мной.
Ах, ластавачка...

Nina Maciaš

Betrothed, like us, from times primaeval,
to local nooks, the swallows fly,
in springtime busy flight-paths weaving,
pressures of winter to deny.
All summer long they bustle, flying,
despite hail and drought-winds they toil,
for their nest,
for their brood plying,
as we for our own children moil.
So that, before the cold relentless,
before dull clouds advance above
they will have well and truly tempered
strength of wing,
spirit,
gift of love.
What that small bird knows, by its nature,
consciously we must bear in mind:
only by love can weary labour,
life and its end be justified,
or by a bright-beam undeceiving
from land of our ancestral kin,
where autumn with its ripe free leaves now
above me has begun to spin.
Ah, little swallow...

Анатоль Кірвель

Неба ластаўкі рэжуць пад корань
Перад бурай з трывожным піскам,
Быццам мала ім стала прасторы,
Быццам неба іх так прыціснула,
Што дыхнуць ім ні кроплі нельга
У прыгожай сьпякотнай высі,
І яны, узмываючы ў неба,
Хочуць крыламі іскры высекчы.
Вось і сёньня рэжуць пад корань
Крыльлем тонкім і вострым як нож...
Неба. Ластаўкі над разорамі.
Мусіць, хутка ізноў дождж...

Anatol Kirviel

Swallows cleave the air, deeply dipping,
Before the storm, with shrill cries of distress,
As if space for them had become too constricting,
As if so heavily the skies pressed them,
As if in the lovely but stifling zenith
They could breathe no drop into their lungs
So that soaring into the heavens,
They want to strike sparks with their wings.
So today they cleave the air, deeply dipping,
With their wings, like knives sharp and thin.
Sky. Swallows over the furrows flicking.
Soon, now, the rain will begin.

Янка Смалянчук

Аднойчы я-такі знайду адрэсу
той пракаветнае мясьціны,
дзе ёсьць таемны склеп,
а ў ім за аднабокімі дзьвярыма
бягуць уніз тры сходкі,
зь іх адна
вядзе ў жаданы схоў.
Там на доле цьмее
сьцененая ад старэчы бочка,
на струхлай клёпцы надпіс ледзь чытэльны:
«FREE».

І брамнік Пётра кварту поўную
нацэдзіць з бочкі той.

Janka Smalančuk

Once of old I lit on the address
of that place, age-old, eternal,
where there is a secret crypt;
within, beyond a one-way portal,
three staircases descending,
and one
leads down into the vault desired.
And down there, darkly looming,
grown dark with age there stands a barrel,
with rusty plaque where one can just decipher:
'FREE'.

And gate-keeper Peter from that barrel
draws a brimming quart.

Натальля Хрушч

Учора — цемра, жах, пустэча,
сындром бясконцага чаканьня.
Сягоньня — жах, пустэча, боль,
сындром цяжкога прадчуваньня.
Заўтра — пустэча, боль, цяжар,
сындром нязьдзейсьненых жаданьняў.
А потым — сьвятло, адлюстраванае ў вадзе,
салёны вецер з вострым пахам ёду,
цяжар, ля ног упаўшы на зямлю,
свабода, свабода, свабода...

poems on liberty

Natalla Chrušč

Yesterday, dark, fear and emptiness,
syndrome of an eternal waiting.
Today, fear, emptiness and pain,
syndrome of harsh anticipating.
Tomorrow, emptiness, pain, load,
syndrome of false hopes, unsated.
And then, light mirrored in the water,
a bitter tang of iodine on salt breezes,
the load, now fallen, lying at your feet,
freedom, freedom, freedom.

Уладзімер Някляеў

І доўгі час,
і вокамгненны час
нам дадзены ад раніцы да ночы,
і кожны з нас
здабудзе волю двойчы,
і двойчы згубіць волю кожны з нас.
Рака крыві за волю празь вякі,
калі і хто той волі меў даволі,
зацятыя рабы зацятай волі
такія ж, як яе рабаўнікі.
Усім на волю Бог дае іспыт,
і не займець збаўленьня ад іспыту,
адзін раз воля,
калі мы — зь нябыту,
другі раз воля,
калі мы ў нябыт.

Uładzimier Niaklajeй

A long time
or a mere eyeblinking trice
is given us from dawn until night's cover,
and each of us
must win freedom twice over,
and each of us will lose that freedom twice.
Rivers of blood for freedom through long years —
but who and when will have his fill of freedom?
The stubborn slaves of that so stubborn freedom
no different from freedom's thieves appear.
God gives the test of freedom to us all,
and from that test there's no escape nor fleeing,
freedom once when
we come out of non-being,
freedom when back
into non-being we fall.

Юрась Чарнякевіч

На полі белым
Стужкаю блакітнай
Кроў пульсуе,
Як дзень — быцьцё
З усходам
І зьмяркаíньнем,
Тусоўкамі паэтаў-наркаманаў
Пад музыку
Рытмічную, як час...
І хочацца
Зьвярка па імю
Status quo
Забіць нажом у сэрца
І зрабіць зь ягонай скуркі
Шалік для матулі —
Падарунак.
І курчыць,
І сьціскаць сэкунды,
Нібы гліну,
Ствараючы зь яе,
Напрыклад, Еву
З трыма рукамі,
Каб туліла моцна,
І закахацца ў гэтае стварэньне
Ня больш, чым на імгненьне.
Так, на некалькі начэй
З рыпучым ложкам,
А потым можна
Выставіць яе за дзьверы,
Уклаўшы ў руку
Грошы на таксі,
Пацалаваўшы напасьледак,
І — напіцца,
Жыцьця набрацца,

Juraś Čarniakievič

On a white field
An azure ribbon
Of blood pulsates
Like day — like being
With sunrise
And sunset,
With covens of poet-addicts
To music
Rhythmic as time...
There's a wish
To stab to the heart
That beastie by name
Status quo
And to make out of its skin
A stole for dear old Mum —
A present.
And to write out,
And squeeze out the seconds,
Like clay,
From which to create,
For example, an Eve
With three arms,
All the better to hug,
And to fall in love with this creation,
For no more than a twinkling.
So, several nights
On a creaking bed,
And then you can
Put her out of doors,
Shoving the taxi fare
Into her hand,
Kiss her a long 'goodbye'.
And — get drunk.
Get tanked up with life,

Быццам жаба гразі,
Каб нарадзіць чарговага дзіцёнка
На сьнежным полі
Аркуша
У сшытку.

poems on liberty

Like a frog with mud,
To give birth to another bantling,
On the snowy field
Of the page of
A notebook.

Натальля Бурдзейка

Размокнуць засохлыя фарбы
затрымціць у чаканьні папера
хлынуць колеры
і бязьлікі аркуш успомніць
што калісьці быў дрэвам
выпусьціць парасткі
спужаная птушка
прарве малюнак

poems on liberty

Natalla Burdziejka

The long-dried-up paints will grow moist
paper tremble in anticipation
the colours will gush
and the faceless sheet will remember
that once it was a tree
and put forth new shoots
and a frightened bird
will rend the painting

Янка Лайкоў

Ня плач, паэт,
калі не жывеш
ні ў царкве, ні ў касьцёле, ні ў пагадзе,
глыбокім сумам народжаны верш
на сум высокі асуджаны загадзя.
Яшчэ ты бавісься ў снах,
а страх
навечна страціць душу адзіную
цябе на вогненнакрылых вятрах
з вышынь,
дзе ў захмарных лунаў вірах,
вяртае долу пуцінамі дзіўнымі.
І ты, спавіты зямным сьвятлом,
натхнёна словы ў радках высьпельваеш,
сьвітанак разгараецца за акном,
распраўляе крылы,
ясьнее верш.

Janka Łajkoй

Weep not, poet,
that you do not dwell
in chapel or church or pagoda,
a poem that's born out of sorrow's deep well
to high sorrow is doomed and foreboded.
Still you play as you dream in your bed;
but a dread
that you'll lose this your one soul forever
plunges you, on the fire-winged winds, sped
from heights
where you rode winds of the zenith
to return to the depths by strange pathways.
And you, swaddled in earthly light,
inspired, now ripen the words in your lines,
beyond the window dawn blazes bright,
spreading its wings,
more brilliant your verse shines.

Вольга Ўгрыновіч

Не сьпяшацца
бо ўсё прадугледзела памяць
не вагацца
на шалях уласных віроў
бо так лёгка
сьлязу пераважвае камень
і няхутка
сьвятлом напаўняецца збан

За маўчаньнем
дакладнымі ведамі стратаў
у злучэньні
няроўных часоў
нараджаецца зорная назва
з рыфмаванай выявы майстроў

Будзе споведзь
раскруціцца срэбнае кола
як ганчарны агмень
і адбудзецца
новая вобразнасьць формы
падарунак за сьмерць

Volha Ŭhrynovič

Do not rush fevered
for memory has foreseen all
do not teeter
on the balance of your own whirlpool
for so easily
stone outweighs a tear-drop
and not speedily
is a vat filled with light

Beyond the silence
in precise statistics of losses
in linkages
of unequal times
there will be a starry name born of
images of a master's rhymes

There'll be confession
a silver circle whirling
like a potter's flame
and there'll arise
a new imagery of form
an offering for death

Віктар Сьлінко

іржой
пераела
ключ у дзьвярах замкнутых знадворку і таму
хата здаецца пакінутай але гэта ня так:
праз разьбітыя шыбіны
асядае пыл з далёкіх гасьцінцаў вецер страсае
на падлогу падзяўбаны птушкамі чарнасьліў
у паштовай скрыні ляжыць сатлелы ліст
ад мяне — некалькі літар мурашы
ужо сьцягнулі

помніш —
некалі я крэсьліў на вадзе: НІЧОГА НЯ БУДЗЕ
а ты
прыціскала да грудзей (бліжэй да шыі)
маленькія тонкія рукі быццам баялася
што я табе
нешта зраблю?

так яно і цяпер:
у пукатыя вочы статуй кідаецца гурма
груганоў і дні ня хочуць пакінуць самому сабе
таго чыё семя так і не прарасло
каму
мы маўчым?
ноч прынесла цемру як чорнае гольле
чырвоныя рукі
пабачаць цела
так мы толькі рукі якімі нехта
трымае вуглі!

будзе сьвяціцца ў куце абраз

Viktar Ślinko

rust
has eaten through
the key to those doors locked from outside and hence
the house appears abandoned but not so:
through the shattered window-panes
dust from the distant highways settles the wind shakes down
on to the floor prunes the birds neglected
in the mailbox lies a mouldering letter
from me — the ants have already thieved
several characters

do you recall
once I wrote on water: NOTHING WILL COME OF IT
but you
pressed your small thin hands to your breasts
(closer to your neck) as if afraid
that I would do something
to you?

and so it is now:
into the bulging eyes of a statue a cast
of ravens dives, and the days do not wish to leave
to himself the one whose seed never sprouted —
for whom
do we keep silence?
the night has brought darkness like black branches
scarlet hands
will see the body
so we are only the hands by which someone
holds lives!

in the corner an icon will gleam

...і мучыцца парастку й зерню пакуль
мы праваленым ротам шапялявім «каханьне»
але
чуеш: гудзе
у кроснах чарэшняў?
гэта

Бог ідзе з посахам
пчалінага рою
Бог хоча
разьвязаць нам
языкі

...and the shoot and the grain will suffer until
our ruined mouths mumble the word ‘love’
but
do you hear: hooting
in the loom of the cherry-trees?
this

is God walking with a staff
of a swarm of bees
God wants
to loosen
our tongues

Тацяна Будовіч

Начны нядрэмны мой
канвой

Ланцуг твой не парваць
ня зьняць
і я
твая

Дай мне зрабіць хоць крок
убок
знарок
у змрок

Загінеш змрок накрыў
абрыў

І чорная трава
як твань
на ім
пад ім

У сэрцы прарасьце
ўрасьце

Тут выйсьця не знайсьці
ісьці

Ісьці ўвесь час здалёк
скрозь змрок

Taciana Budovič

My night escort that keeps
without sleep

Thy chain never broke
nor unyoked
and I
am thine

Grant me at least one stride
aside
to mark
into dark

Thou'lt perish darkness hid
the pit

And then the black grass
like marsh
on it
'neath it

Through the heart will rive
and thrive

No escape can we know
to go

Far for all time to trek
through the dark

Усевалад Гарачка

Каб жыць — і ня ведаць,
на якія вяршыні
ступаеш,
што кожны наш крок —
па-над прорвай;

не баяцца
збудзіць матылёў
бляклакрылых,
што зь безданяў
вылятаюць раямі;

не шукаць таемныя сэнсы
карункаў
іхнага танцу,
што ў адзіным:
жыць і — ня ведаць.

Usievaład Haračka

To live — and not know
upon what lofty summit
you step,
and that each step we take
is over a chasm;

and not fear
to awaken the azure-
winged butterflies
that from the abyss
fly up, swarming;

and not seek mysterious meanings
in the lace
of their dances,
whose only meaning is:
to live and — not know.

Ксеня Брэчка

Вялізнае
чырвонае
вока
Хоча
у мяне
залезьці
І прачытаць
усе думкі
І пазбавіць мяне
зроку
Каб застацца ў мяне
адзіным
Самым
каштоўным
вокам.
Але я яго
асьляплю
І нават прадзіраўлю
чырвань.
І зь яго
пацячэ
вонкі
Нешта глеістае.
Мабыць то —
ягоныя мазгі.
Хай цяпер
усе
глядзяць
Што было знутры
ў той пачвары
Хай цяпер
тое вока
зыркатае
Расплюшчвае сябе
дзеля натоўпу!

Ksienia Brečka

A gigantic
red
eye
Wants
to pierce
into me
And to read
all my thoughts
And steal my power
to see
And so become
the only
Most precious
eye
for me.
But I shall make blind
its sight
Even pierce through
the redness.
And from it
there will
flow
Something viscous.
Maybe this is
its brains.
Now let
all people
see
What was within
that monster
Now let
the piercing
eye
Open itself
for the crowd!

Серж Мінскевіч

тупік
перад вачыма
гладкі
        квадратны
тупы тупік
і зьлева
        і справа
і зьверху
і са сьпінаў
мы — птушаняты цаглінаў
і хіба ж палова
глупотных
            нямоглых
згадуе
        дзюбы і думы
для праклёну
тупіковай
            скарупы

Sierž Minskievič

dead-end
before the eyes
smooth
        and square
dead blunt dead-end
to left
        and to right
and above
and behind
we are unhatched chicks of brickwork
and maybe one half
of us senseless
            and strengthless
with brain
        and beak will wreak
perdition
on this dead-end
            shell

Вальжына Морт

«Не прислоняться!» —
Я — дзьверы ў вагонах мэтро.
«Не прислоняться!»
Моцна трымайце ў ахапках
і думкі, і справы.
Я на наступным вазьму
й адчынюся направа.
Стоп! Вам далей!
А на гэтым сыходзіць Варава!
Я за шчакой яго позірк насіла бяз кпінаў.
Я па вушных лябірынтах Вараву вадзіла.
Ён жа складаў кубік-рубік з маіх
успамінаў,
і я галавой упіралася ў безвыходнасьць.
А я ўпіраюся ў безвыходнасьць,
нібыта
ў дзявочую цноту, пляву і іду па тым лёдзе.
І прагну зваліцца ў ваду, гучна крыкнуўшы:
«Годзе!»
І зноўку заўсёды знаходжу ўваход у
безвыходнасьць.
Так — «Не прислоняться!»
Я — дзьверы ў вагонах.
Я — дзе вы?
Заенчылі і застагналі прагаліны моваў.
Я разразаю жывот вамі згубленых словаў,
І потым вымаю адтуль
пацукоў і пачуцьці.

Valžyna Mort

'Stand clear! Do not lean!'
I'm the door of the metro train.
'Stand clear! Do not lean!'
Keep a firm grip, holding
your thoughts and deeds tight,
for at the next station,
I'll open on the right.
Stop! Move along!
This is where Barabbas alights!
I kept his glare behind my cheek without mockery.
I led Barabbas through the aural labyrinths.
But he made a Rubik's cube of my
memories.
And I pressed my head against no-exitness
and I press on no-exitness
like
a maiden's virtue, a hymen, and I walk on that ice.
And I long to plunge into the water, shouting
'Suffice!'
And again as ever I find the way-in to
no-exitness.
So: 'Stand clear! Do not lean!'
I'm the door of the metro train.
I am — where are you?
Felled-clearings of languages whinge and moan
I rip open the guts of lost words you once owned,
and then take out of them
rats and feelings.

Зьміцер Вішнёў

Проста ўзяць нож і адрэзаць сваю галаву
Лепш на марозе — ня так балюча
Гэта — прывітаньне чабанам
Чырвоная лава льецца на трон
Выціснуць вочы пальцамі
І пагуляць ў спортлято
А калі да цябе прырасьце жанчына
Трэба яе таксама адрэзаць чымсьці
Гэта — не салют
Гэта — я самурай люты
Гэта — тайфун
Мець у руках тысячы ангельскіх фунтаў
Шчыліць жоўтыя зубы
Біць дыктатара правай і левай нагой
Каб і ягоныя вочы кінуць на лятатрон
Ці гэта не прыродны рэфлекс?
Ставіць на вушы чыноўнікаў кляксы
Каб з атраманту зварылася каша
Потым цудоўна глядзець на карціну Ван Гога
З марыхуанай загарнуўшыся ў тогу
Гэта — свабоды вагон
А не бабы з вадой

І потым доўга трымаць адказ перад Богам
За свой дубовы бадун і свабоду

Źmicier Višnioŭ

Just take a knife and chop off your own head
Best when it's frosty — that's not so painful
This is a greeting for a shepherd
Red lava is flowing on to the throne
Put out your eyes with your fingers
And then play the lottery
And if a woman should start growing into you
She too must be cut off in someway or other
This is no firework
This is I, the fierce samurai
This is a typhoon
To have a grip on thousands of pounds sterling
To snarl with yellow teeth
Kick the dictator with right foot and left
So as to throw his eyes in the tombola
Is this not a natural reflex?
To put blots on the ears of officials
So that porridge will be boiled from ink
Then wonderfully look at a Van Gogh
Wrapped in marijuana like a toga
This is the carriage of freedom
Not beans with water

Then stand for long responsible to God
For your oak hangover and for freedom

Вера Бурлак

Прывітаньне табе, РА.
У нашым горадзе,
Добрым месцы,
Не сказаць, каб чорным, але
Дзе штодзень па радыё кажуць,
Нехта робіць чорныя справы
І ня робіць чырвоных спраў,
Што наогул ужо займальна,
Дзе штогод бывае зіма
(І па радыё кажуць, робіць
Свае белыя справы), нехта
Выклікае мяне да дошкі.
Мне патрэбна ісьці па кветках,
Што рыпяць пад нагамі, бо
Яны падаюць зь неба, калі
Нехта робіць белыя справы.
— Не падкажаце, як прайсьці
Да бліжэйшае дошкі?
— Блэкборда?
— Я ня ведаю, блэк ці ўайт.
Гэта вельмі істотна?
— Наўрад ці.
Скрэташ лефт, потым скрэташ райт,
Потым проста, проста, проста,
Па сонцы тварам на ўсход.
Па чырвоных плямах на сьнезе
Прасачыце мой шлях. Па ружах
Непрытульны сабака Блэк.
Блэк ня ведае месца і часу,
Толькі пах і сьлед. Па сьлядах
Ён, напэўна, нарэшце знойдзе
На чырвоным сьнезе
                    чорную дошку
Зь белым надпісам РА...

Viera Burłak

All-hail to thee, O RA!
Here in our town
— Quite a good place —
I won't call it black, only
Where, every day, as the radio says,
Someone perpetrates black deeds,
But does not perpetrate red deeds,
Where every year there is winter
(Which, as the radio says, perpetrates
Its own white deeds), someone
Calls me to a sign-board.
I am obliged to walk on the flowers
Which are crushed beneath my feet, for
They are falling from the sky, when
Someone perpetrates white deeds.
'Please, would you point me out the way
To the nearest signboard?'
'A *blackboard?*'
'I don't know if it's *black* or *white*.
Does it really matter?'
'Probably not!'
You take a *left*, then take a *right,*
Then straight, straight, straight ahead,
By the sun facing us to the east,
By the patches of red on the snow,
You point out my path. By the roses
Blackie, a stray dog, appears.
Blackie knows no times or places.
Only scent and trail. And by trails
He will surely at last discover
On the white snow
                    a black board
With the white inscription: RA...

Я заўважыла ў нашым горадзе,
Добрым месцы, між іншым, хоць кажуць,
Што бывае і лепш, паўсюль:
ГастРАном, рэстаРАн, гаРАж,
КРАма, РАдыё, пРАмтавары,
РАзьліковы РАхунак, РАда
ВэтэРАнаў, аэРАпорт,
ДРАматычны тэатар, кантоРА
Па баРАцьбе з таРАканамі
Пры дапамозе хлёРА.
Ahora, vamos!* Хто скажа,
Што ў нас ня сонечны гоРАд?
Гэта будзе памылка пяРА.
Прывітаньне табе, РА.

* Ну, паехалі! (гішп.)

I have noticed, here in our town —
— A good place, by the way, though it's rumoured
That here and there you'll find better —
High-gRAde foods, restauRAnt, gaRage,
Shopping paRAde, RAdio, GeneRAl Store,
Cash withdRAwals, VeteRAns'
AdministRAtion, air tRAnsport,
DRAma theatre, DirectorRAte
For eRAdicating RAts
(By tRApping).
Ahora, vamos!* Who proclaims
Our town does not know the sun's RAys?
That would be a gRAve error.
All-hail to thee, O RA!

* Well! Let's go! (Spanish)

Віктар Жыбуль

Я не хачу быць пупом зямлі.
У зямлі й безь мяне хапае пупоў.
Я хачу быць пупом неба.
Паветранай ямай і чорнай дзіркай
быць я хачу.
Там болей волі,
болей свабоды
там.

Уявіце:
я,
і мае пупы,
і пупы пупоў маіх
глядзяць на вас
зь неба.
Ніхто не схаваецца
ад іхнага пільнага позірку.
Не, гэта ня я раствараюся ў аблоках —
гэта аблокі расплываюцца ўва мне!

Цяпер
кожны, хто патрапіць
пальцам у неба,
патрапіць у мяне,
і ў мае пупы,
і ў пупы пупоў маіх
трапіць ён,
а я нават не адчую.

Што?
Вы ня верыце ў маё
ўсепупейшае пупства,

Viktar Žybul

I don’t want to be navel of the Earth.
Earth has navels galore, it doesn’t need me.
I want to be the sky’s navel.
An air pocket, a black hole’s
the role for me.
There is more freedom
and more liberty
there.

Be it known:
I
and my navels
and my navels’ navels
observe you from
on high.
No one can hide himself
from this diligent scanning.
No, you do not see me dissolving in clouds —
it is clouds dissolving in me!

And now
each person who tries
to reach for the sky,
reaches for me,
and my navels,
and the navels of my navels.
He reaches me,
but I don’t feel him touch me.

What?
Don’t you believe in my
all-navelish naveldom,

у маё
найпаўнейшае
найпупоўнейшае пупейства,
у маё
архіпуповае апупенства?

Тады спытайцеся ў таго,
хто зламаў палец аб неба.

in my
supernalism of
supernavelmost navelity,
in my
archinavel navelescence?

Then go, ask the man who reached
for the sky and broke his finger.

Мары Эдэм

Перакуліць усё дагары нагамі — ня цяжка!
Рассыпаць павуціньне плётак, нагавораў — ядам,
А пасьля цягнуць, як павук, за нітачку — лёгка.
Прыдумаць усё, як кінасцэнар, — можна.
Мы ўсе акторы, пешкі, мятлікі — міжволі.
Ня хочацца, не падазраеш? — выбух!
Сустракаюцца каханьне і нянавісьць у келіху —
бывае.
Аднак веру разьбіваць і катаваць надзею —
нельга.
У сетцы з будзённых і прыгожых слоў-мятлышак
Павук сядзіць, сьмяецца зь лёгкай і прывіднай —
свабоды.
Пляце і вычвараецца над пачуцьцямі — паэт.
Быць проста людзьмі? — немагчыма.
Паўсюль маскі, і гульня цікуе за вамі.
Вам выкараскацца з тэатру жыцьця — аднаму.
Цяпер і плесьці, і сьмяяцца, і гуляць буду — я.

Mary Edem

To turn everything topsy-turvy is no problem!
To spread the spider-webs of gossip and poisoned
slanders,
Then like a spider to tug the thread is easy.
To invent everything like a film script — well, maybe.
We are all actors, pawns, butterflies, willy-nilly.
You disapprove, you disagree? Explosion!
Love and hatred meeting in one goblet happens.
But to shatter faith and torture hope — you cannot.
In web of butterfly-words, everyday, fair-sounding,
The spider sits and mocks at that frail phantom —
freedom.
There is one weaves and warps these cobweb-tales —
the poet.
To be simply human? Not an earthly.
Masks everywhere, the game ever pursues you.
You are sole audience of life's theatre.
The one who now will weaves, warp, play — is I.

Алесь Сьпіцын

Мы ранкам зь цяжкасьцю ўставалі,
бо радасьць ранку не для нас.
Яму насустрач пазяхалі
і праглі, каб ён дзесь захрас
ў слаце дарожнай. Ды нязьменна
ён нас прыходзіў мучыць зноў.
І, дзень пракляўшы, мы ганебна
заміж гарачай кавы кроў
глыналі, ўпотай зачыніўшы
душу ад позірку свайго,
наліўшы ў шкло сваіх кілішкаў
жыцьцё сяброў. Ніхто ня мог
спыніці круг саромнай звычкі,
і толькі сонна пазяхаць
адно быў здольны род няцьвічны...
Наш род. Аб чым яго пытаць?
І мы зяхалі. Зьеўшы сонца,
дашчэнту вызяхаўшы дзень,
мы мелі ноч за абаронцу,
ды мы ня зналі і яе.
І ночы зорнае скрыжалі
нам зноў выносілі вырок:
«Яны свабоду ўшчэнт зьзяхалі,
і хто спыніць іх мог, хто мог?»

Aleś Śpicyn

Reluctantly, we rose at morning,
for morning brought to us no joy.
We met it with a weary yawning.
Craving that somewhere the road's cloy
of mire would halt it. But, unchanging,
it came to torture us again.
And, having cursed the day, ashamedly,
not boiling coffee did we drain
but blood, and closed off, hugger-mugger,
our soul concealed from our own sight,
and into the glass of our tumblers
we poured our comrades' life. None might
halt that round of shameful habits,
for drowsy yawning, nothing more
could that lethargic kindred manage...
Our kindred. Who'd ask something more?
And on we yawned. The sun descended,
and we'd yawned out the livelong day.
And though the night came to defend us,
we did not know it anyway.
And so the starry night was speaking,
passing sentence on us anew:
'Freedom they yawned away entirely,
and who was there could stop them? Who?'

Ганна Ціханава

Чалавек — згустак цела з душою,
Скрыжаваньне пачуцьцяў расьпятых,
Расьцякаюцца ў венах з крывёю
Мары хрусткія. Зьдзейсьніць іх — сьвята.

Нескančоная лесьвіца, крокі —
Тыя ж людзі — палёт у пустэчу,
Мы жывыя, мы вечнае вока,
Але часам здаецца, мы — рэчы.

Чалавек — зь веку ў век — быў часовасьць,
Пабудова з крупінак турботы.
Рэчаіснасьць і дух крышталёвы —
Гэта ўсё чалавек, не істота.

І паўсюль ён шукае свабоду...

Hanna Cichanava

Man is a cluster of soul and body,
Crucified feelings met in conjunction,
Fragile dreams in the bloodstream throbbing —
To make them real is a festival's unction.

A stairway never-ending, steps passing —
The same people — a flight into emptiness lonely,
We are living — an eye everlasting —
Yet sometimes we seem — objects only.

From age to age man was but a temporality,
Grains and cares in a construct fleeting,
Spirit of crystal and reality
Man thus entire — not a mere creature.

And everywhere he seeks for freedom...

Ільля Сін

зялёныя вочы яе гэта рухі ў нябесную
несьвядомасьць. Мы ішлі па блакітнай даліне
ламаючы цені шкляных зорак і трушчачы
чыгуновых карлікаў. Дождж які падае
зьнізу ўверх пераўтвараўся ў фаервэрк
на Дзень Салодкае волі. Потым усё зьнікла
і катафальк з кавалачкамі мяне рушыў назад
раскалоўшы твой сон.

Illa Sin

Her green eyes are movements in heavenly
consciousness. We went through the blue valley,
breaking the shadows of glassy stars and shattering
iron dwarves. The rain, falling upward, was turning
into fireworks for the Day of Sweet Freedom. And
then everything disappeared, and the catafalque
bearing fragments of myself moved backwards,
shattering your dream.

Вольга Гапеева

я бяздомныя рухі цела свайго
я бяздомныя рухі цела свайго напаткаю
у завані між караблёў п’яных
дзе павуціньнем разьвесілі кашаль
на дрэвах
аглохлых ад вачэй безьлічы
дзе шкарлупіньне на шкло налепла
мне — не адшкрэбсьці
і белая вусьцішнасьць
матыльком сядае
на голую сьпіну
вольную ад крылаў ад крыкаў ад пацалункаў
мая свабода навыварат
пляце сабе кокан
і кожны з нас вусьцішнасьць
і кожны з нас паасобку

Volha Hapiejeva

homeless movements of my body shall I
homeless movements of my body shall I meet
among drunken boats in the harbour
where a cough is hanging like cobwebs
on trees
deafened by uncounted eyes
where I cannot scrape away shell
that is glued on to glass
and a strange white calm
like a butterfly settles
on the naked spine
free from wings from whinges from kisses
my inside-out freedom
spins itself a cocoon
and each of us is that calm
and each of us is alone

Юрась Пацюпа

— Пудзіла, пудзіла, што ты вартуеш?
— Тайну дзяржавы, ня бачыш — замок!
— Зрэбнае пудзіла, хлеў твой пустуе,
а гаспадар задушыўся знарок.

Люду анучамі служаць штандары,
золата трону паела іржа,
цьвільлю па сьценах поўзаюць мары,
рэчы, як войска, упокат ляжаць.

Толькі і скарбаў тваіх — тыя дзьверы,
стрэльма з ручніцы ў іржавы замок!
Пудзіла ў неба глядзіць зь недаверам,
Бог рытарычнай фігурай замоўк.

Juraś Paciupa

‘Scarecrow, O scarecrow, what are you guarding?’
‘State secrets! There is the lock, don’t you see!’
‘Your byre is empty, you rag-and-bone warden,
and your master has gone hanged himself from a tree!

Banners now serve as toe-rags for the people,
rust has eroded the gold of the throne,
on the walls phantoms like mildew are creeping,
things, like an army, lie flat in a row.

These doors are your only treasure. Come, shoot then,
Musket-fire that rusty lock will release!’
Scarecrow stares up at the sky, filled with doubting.
Like trope of rhetoric, God holds his peace.

Натальля Ўласава

Шэпты лясное вады у халодным
аеры
Здані начныя па курганах спаўзаюцца
хомарам
Вільгаць травы робіць нашыя ногі
босымі
Вецер у дрэвах робіць нашыя подыхі
голасам.
Рухі галінаў бачацца менш
павольнымі
У лесе курганаў хутка надыдзе
раніца
Першыя промні зробяць нашыя вочы
вольнымі
Трызьненьне ночы зробіць нашыя целы
памяцьцю.

Natalla Ŭłasava

Whisper of forest waters in the cold
air
Night ghosts on the gravemounds in a crowd
creeping
Moisture of the grass makes our feet
bare
Wind in the trees makes voices from our
breathing.
Movement of branches seems less slow
restrained
In the wood of the gravemounds dawn will come
rapidly
The first rays will make our eyes free from
constraint
Night frenzies will make our flesh a
memory.

Анатоль Брусэвіч

Сон сплывае срэбнаю слотаю,
Выспы восеньскіх вокнаў вось-вось
Апякуць агнявымі агорткамі
Бясклапотную безьліч бяроз.
Одум оргіяў, ордэны, ордэры,
Дагараючы джаламі дробнымі,
Адраджэньня абвесьцяць анонс.

Anatol Brusevič

Slumber streams like silver solvent,
Islands of autumn oriels, alerted
Frizzle with their fiery fabrics
The burden-free battalions of birch-trees.
Onus of orgies, orders, observances,
Smouldering slowly with small stings,
Recite the rubrics of revival.

Марыля Васючэнка

Бел-чырвоныя хвалі
песьцілі зямлю,
на якой Яна ўзрасла.
Вершнік
аберагаў
Яе магутнае сьцябло.
Араты
абмінаў тое месца,
каб не зачапіць Яе.
Пясьняр
апяваў
Яе аксамітныя пялёсткі.
Мастак
натхняўся
Яе пахам.
Вернік
маліўся
на Яе лістоту.
А Яна
дарыла кожнаму
веру...

Але прыйшоў хам
і затаптаў Яе.
І хвалі пазелянелі,
бо Яе не было.
І вершнік
зьнік,
бо Яе не было.
І араты
кінуў барану,
бо Яе не было.

Maryla Vasiučenka

White and red waves
caressed the earth
on which She grew.
A rider
mounted guard
over Her mighty stalk.
The ploughman
passed to one side
so as not to touch Her,
the bard
sang the praise
of Her velvet petals.
The artist
was inspired
by Her fragrance.
The believer
said prayers
to Her foliage.
And She
granted to each
true faith.

But then came an oaf
and trampled Her down.
And the waves turned to green,
for She was no more.
And the rider
vanished,
for She was no more.
And the ploughman
cast away his harrow,
for She was no more.

І пясьняр
кінуўся з выспы,
бо Яе не было.
І мастак асьлеп,
бо Яе не было.
І вернік
зьнішчыў храм,
бо Яе не было.
А хам
рагатаў,
бо Яе не было.

Аднак Яна,
неўміручая,
уваскрэсла.
І ўсё вярнулася
на свой адвечны шлях.
Кола замкнулася.
Толькі ў паэта —
абсмаленыя крылы.

And the singer
cast himself from an island,
for She was no more.
And the artist
went blind,
for She was no more.
And the believer
pulled down the temple,
for She was no more.
But the oaf
roared with laughter,
for She was no more.

But She
the unkillable
rose again.
And all was restored
to its primordial path.
The circle was closed.
Only the poet
was left with singed plumage.

Андрэй Гуцаў

Па нюансах, як па клявішах, прайдзіся,
Дух свавольны, патаемны, незямны, —
Па аблоках, як па крыгах, скачуць рысі
Нестрыманае, драпежнае вясны!

Напляваць на прамінулыя няўдачы,
Напляваць на мной пакрыўджаных калісь —
Нестрыманая, па дрогкіх душах скача
Неўміручасьці прылашчаная рысь!

Завагайся, дасканалае Тварэньне,
Нечуванасьці дасьціпных слоў і нот —
Каб збудзіліся былыя пакаленьні,
І картавы Бог-маўчун разявіў рот!

Па жаданьнях, як па клявішах, прайдзіся,
Жах зьдзяйсьненьняў, патаемны, незямны, —
Па аблоках, як па крыгах, скачуць рысі
Неўміручае, рэальнае вясны!

Andrej Hucaй

Nuance to nuance, go as if on a keyboard,
Spirit self-willed, secret, unearthly thing, —
From cloud to cloud, as if on ice-floes leaping,
Run lynxes of unreined, rapacious Spring!

To spit upon past shortcomings and failings,
To spit on those who took offence from me —
From soul to feeble soul leaps, unrestrainedly,
The hand-tamed lynx of immortality!

Wage your fight, perfect Creature, so to break the
Inaudibility of notes, wit, words, —
So that past generations will be wakened,
The lisping Silence-God make himself heard!

From wish to wish go as if on a keyboard,
Unearthly secret dread of accomplished things, —
From cloud to cloud, as if on ice-floes leaping,
Run lynxes of the real, immortal Spring!

Вольга Бярозка

Блакітам неба
і зьзяньнем зор,
усьмешкай сонца
і пахам ветру,
як быццам шляхам
мінулых дзён,
праходзіць рэха,
сузор'яў рэха...
Сьвятло сузор'яў,
магутны бор
і сьпеў празрысты
папараць-кветкі,
як быццам вежаў
старых палон —
ўсё гэта рэха,
каханьня рэха.
Вось так імгненна
і на гады,
так выпадкова
і назаўсёды
аднойчы ўгледзець
сьляды, сьляды
сваёй няволі,
сваёй свабоды.

Volha Biarozka

Through the sky's azure
and the stars' shining,
the smile of sunlight,
and scent of zephyrs,
as if on paths of
antiquity,
there runs an echo,
the star-groups' echo...
The light of star-groups,
pine-forest vast,
transparent singing
of flowers on bracken,
like ancient watch-towers'
captivity —
all this is an echo,
all this is love's echo.
So in an instant,
in year-long phases,
by happenstance yet
never-ceding
let there be seen
the traces, traces
of one's non-liberty,
of one's freedom.

Эдзік Мазько

У катоўні маёй пазгнівалі ўсе сьцены,
І разьбегліся вязьні ў чатыры бакі,
Толькі кат — сумны комік — забыты на сцэне,
У крывавым адзеньні стаіць ля ракі.
Сьмешна ўсё:
Столькі болю, пакуты і енку
Зьнікла ў марыве мокрай, дажджлівай зімы
І сплыло ціхім вечарам ў сумную Лету,
Пакідаючы патлы іржавай травы.

Edzik Maźko

In my torture-chamber the walls have all mouldered,
The prisoners escaped and are fled far and wide,
Only the torturer, sad clown, forgotten,
In bloodstained garb stands at the Riverside.
All is laughable:
So much pain, suffering, grieving,
In the damp mists of wet winters was lost,
Flowed on a calm evening down to sad Lethe,
Leaving but patches of rusty-red grass.

Галіна Булыка

Шлях аседлай ракі
пазначае лаза,
Адгукаецца мора
на покліч замовы.
Мы — вада:
наша семя, і кроў, і сьляза,
І малочная сьпеласьць
прымроенай мовы.

Сустракаюцца думкі
ў дрымоцьці дрыгвы.
Суплятаюцца мары
карэньнем падводным.
Уздымаюцца сокі падвялай травы
У вільготнае неба
дарогай нязводнай.

Нас вяртаюць аблокі і плыні туды,
Дзе на хвалі дрыжыць
каламуць залатая.
Мы — вада, а зямля прарастае з вады...
Скрозь суквецьці,
і крылы,
і кроў
Прарастае.

Halina Bułyka

Willows mark where
shrunken rivers run low,
The sea responds
to an order's proclaiming,
We are water:
our seed, blood and tears and the flow
Of milky ripeness of a language
we day-dreamed.

Thoughts are encountered
where drowses the marsh.
Day-dreams entwined
by roots under water,
Saps will rise up from the wilted grass
Into the moist sky
by road uncharted.

Clouds and streams bring us back to the flow
Where on the waves
golden flotsam will quiver.
We are water – from water earth grows
Through flower-heads
and wings,
and blood
It grows ever.

Вальдэмар Калінін

Ля возера стаіць старая ліпа,
з усіх бакоў яна відаць здалёку,
і сьнег і дождж яе не абмінаюць.
Гадуюць ліпу высьвіст, шчэбет, клёкат.

Шуміць лісьцё, ласкава шэпчуць травы,
ўсіх сонца грэе промнямі сваімі.
Дарогаю жыцьця праходзяць людзі,
адно што ліпа не гаворыць зь імі.

А колькі адышло людзей, якія
пад ліпаю густой адпачывалі,
сяляне — беларусы з цыганамі —
і весяліліся і гаравалі.

Каб на сваёй зямлі стаяць трывала,
пусьціла ліпа карані глыбока,
усіх яна ў завеі цьветам лечыць,
асьцерагаючы ад злога вока.

Ні скварy, ні ўрагану не баіцца,
нястомная на ўскоце, на закоце.
У ліпе пазнаю я лёс цыганскі
у скразьняках, у холадзе, у слоце.

Valdemar Kalinin

There at the lakeside stands an old lime-tree,
far and wide it can be seen in the distance,
snow and rain do not pass by nor ignore it,
tended it is by bird cries, trills and twitters.

The lime leaves rustle, the grass gently whispers,
and the sun warms all, its bright rays shedding,
there on life’s highway the people are passing,
but to speak with them the lime is not ready.

But there come, also, other folk wishing
’neath the thick lime-leaves to pass their leisure.
The village folk, Belarusians and Roma,
gather to talk and so take their pleasure.

So to stand firm on the earth here, the lime-tree
let down its roots, in the soil set them deeply,
in winter’s blasts its blossoms bring healing,
safe from the evil eye it will keep you.

Neither the squall nor the tempest affright it,
sunrise and sunset weary it never,
I find in the lime-tree the fate of the Roma,
in storm and sleet and chill winter weather.

Алег Мінкін

Зноў я вярнуўся ні з чым
Да гэтых згнілых варот,
Скуль праз няўрод і нішчым
Паразбрыдаўся мой род.

Я ненадоўга, але,
Божа, які гэта жаль —
Бачыць у стылай імгле
Сад абляцелы амаль.

Божа, ад пунь і ад хат
Цягне такою жальбой,
Што застаецца няшмат,
Каб не пакончыць з сабой.

Божа, калі ўжо й мяне
Перст Твой, як яблык, страсе —
Хай яшчэ раз сьлізгане
Цень мой па цёмнай страсе.

Aleh Minkin

Once more I've returned, bringing naught,
Back to this old rotten gate,
From which crop-failure and want
Forced my kin to walk away.

I'll not stay long here, but it's
Painful, God, when I see there,
Wrapped in the cold clammy mist,
The orchard that stands all but bare.

From houses and barns something draws
At me, God, with such pain,
That to end myself there seems good cause,
For little else now remains.

God, when Thy finger shall shake
Me, like apple down from the tree,
Grant that round that dark thatch my shade
One last time may glide quietly.

Алена Ігнацюк

Дэлякруа пісаў партрэт:
яна была ўсяго… Свабода.
Каўпак фрыгійскі — макаў квет.
Мо з модай колішняй нязгода?

Яна была ўсяго… Свабода.
І што хацела — ўсё магла:
дайсьці да царскага півота,
стаць калыханкаю арла.

Яна была ўсяго… Свабода
у інтэр'еры барыкад…
Дачка францускага народа…
Ды толькі мае мой пагляд.

І я, натхнёная Свабодай,
трымаю неба сіні сьцяг.
Не пагаджаецца зь нягодай
мой бел-чырвона-белы фрак.

Дэлякруа пісаў жанчыну,
што ведала, куды вядзе
і свой народ, сваю Айчыну…

Яна ўжо ў Край наш шпарка йдзе!

Alena Ihnaciuk

Delacroix painted a portrait true,
and she was… Liberty. Nothing other.
Her Phrygian cap — a poppy bloom.
Maybe not classic style, however?

And she was… Liberty. Nothing other.
And she achieved all that she tried:
reached a royal throne in her endeavour,
became the eagle's lullaby.

And she was… Liberty. Nothing other.
Behind the barricades in place…
True daughter she of France, her mother,
and yet she wears my very face.

And I, inspired by Liberty now
raise a blue flag on high to float,
the time is out of joint for me now
to wear white-red-white formal coat.

Delacroix drew a woman — see her —
who had the skill to understand
where to lead her folk, her *patrie*..

And now she's speeding to our land!

Юры Карэйва

Прамяністым раем чыстым
сьніўся нам наш Край айчысты,
а прачнуліся: над Краем
сьцяг Люцыпара лунае.
Чорт ятрысты, дух нячысты
на сьвяты наш Край айчысты,
на Хрыстовы сьцяг з Пагоняй
ланцугі наклаў сягоньня.
Хоць свабода зруйнавана
і над намі здань тырана,
але верма: час настане —
духу тут яго ня стане!
Хутка мы ізноў разгорнем
волі сьцяг — штандар з Пагоняй,
Край сьвяты, наш край айчысты
мы ад нечысьці ачысьцім!

Jury Karejva

Pure and gleaming, heaven-seeming,
our dear land was in our dreaming;
but above our land, woe-haunted,
Lucifer's flag now is flaunted.
Fiend of venom, unclean demon
on our land so holy-gleaming,
on our Christian White-Knight banner
evil fetters forged and hammered.
Now though freedom lies in ruins,
and o'er us a tyrant's ruling,
yet, believe: time will reverse all,
not forever will he curse us.
Soon we'll raise again, untrammelled,
freedom's flag, our White-Knight banner.
Native land, so holy-gleaming,
from uncleanliness we'll clean thee!

Тацяна Хмарка

Мы ня лічым дзён.
І складаем вершы.
Беларусь будзе жыць
І жыве.
Бы ў першы
Дзень свайго існаваньня
На нашай крывіцкай зямлі.

Мы ўздымаем сьцяг
Бел-чырвона-белы.
Мы адшукваем волю
Ў сівых залевах.
Нам яна падаецца
Далёкай і блізкай такой.

Дапаможа нам
Успамінаў вэлюм.
Мы вадою купальскае
Ночы здалеем
Урэшце з пылу сабранага
Ідала перамагчы.

Taciana Chmarka

We do not count days.
We compose our verses.
Belarus will live
And now lives.
As if on the first
Day of its existence
On the land of our Kryvian ancestors.

We are raising our flag
White-red-and-white.
We seek and find our freedom
In the grey-haired rain-storms.
And to us it seems
So far, yet so near.

Help will come to us
From the parchment of memories.
And with Midsummer
Night’s water we shall
One day at last overcome
The idol fashioned from dust.

Тамаш Сухавей

Кажуць,
што ў Краі ў нас
Госпад ступаў,
бачылі нават,
як сьлед ступакоў адмысловых
нібы Храм сьветлы стаў,
у які ні ўваходу,
ні выхаду
людзі ня йму́ць без замовы.
Храм той ведаю дзе,
ды забыўся я
ці змыліўся
словы замовы.
Гэй, валхвец!
Дай нам код ад засоваў!
Разнасьцеж нам наш Храм!
І Край адамкні для спатолі!
Мы ж табе —
згодна Госпада словаў —
ахвяруемся ў справе свабоды!

Tamaš Suchaviej

They say
God walked our Land
in ancient time;
they even saw
the prints of those wondrous sandals swelling
into a radiant Shrine,
which has no entrance
nor exit
unless you know the spell.
I know that Shrine, where it stands,
but have forgotten
or made an error
in telling that spell.
Hey, wizard,
give us the code to work the bolts!
Open wide the Shrine for us,
unlock our Land, our thirst relieving,
and we to you,
as saith the Lord,
will sacrifice ourselves for freedom!

Ян Мацур

Унізе холад. Цьмяны сьвет.
Астрог бэтонны. Цьвёрды камень.
Ён цягнецца за намі ўсьлед,
Каб зноў паўстаць перад вачамі.

Свой шэры колер бачым мы
Удзень і ўноч, зімой і ўлетку,
Ідзем, забыўшыся куды,
Ня чуем і ня бачым сьвету.

Жыцьцё, ты шлях усім шляхам,
Дарог асфальтавых бясконцасьць.
Мы сілы аддаем гадам,
Каб толькі раз убачыць сонца.

Наперад крок! Пагляд уверх!
І вось здабыўшы ўзнагароду,
Пераадолеўшы бар'ер,
Мы ціха рушым да свабоды!

Jan Macur

Cold below. A feeble light.
Hard stone. A concrete prison.
It drags behind us that it might
Appear once more before our vision.

Our own grey colour meets our eyes,
Day, night, summer, winter — it bounds us.
We go forgetting whither, why,
Nor see nor hear the world around us.

Life, you are path of all paths clear,
Infinity of asphalt highways,
We give our forces to the years
To see but once the sunlight shining.

Forward a pace! Upward the eyes!
Then having gained due guerdon meted,
And winning through barriers rise,
Quietly we'll move towards our freedom.

Аксана Данільчык

І ўзыдзе прыгажосьць
над горадам і сьветам,
над попелам і жарсьцю,
над верай і сумненьнем.
І ўсе раптоўныя «няўжо»
зьнямеюць перад гэтай ласкай
і аддадуць яе вяршыням
кароткі момант разуменьня.

І спраўдзіцца твой знак
наконт лагодных рухаў,
наконт ашчадных словаў
над сіняю прасторай.
І гэта будзе так,
як вольных сэрцаў грукат,
упэўнены, як сьмех
і як палёт кандора.

Aksana Danilčyk

And beauty will soar free
above the world, the city,
above ashes and embers,
above faith and doubt extending,
and all cries of 'Indeed'
before this grace will cease then.
And give its heights a brief
moment of comprehending.

Your sign will be fulfilled
in gentle movements' sweetness,
in words soft and caressing
above the azure yonder.
And so it shall be still,
as if in free hearts beating,
confident as a laugh,
as the flight of the condor.

Ціна Клыкоўская

Запахне порахам і цьвільлю,
бо — на вайне, як на вайне.
Праз сотні год, праз сотні міляў
мой меч вярнуўся да мяне.

Запахне золатам і цьвільлю,
бо кожны год наш — чорны год.
Зь мільёнаў ўзгорачкаў магільных
узьняўся апантаны сход.

Запахне верасам і цьвільлю,
бо ўпотай зьнішчаны народ
ад соннага душы бяскрыльля
ратуе верасовы мёд.

Так порах, золата і верас
з зацьвілых курганоў ўстаюць.
І вось тады ў Зямлю паверацъ.
І Беларусьсю назавуць.

Cina Kłykoŭskaja

The smell will be powder and mildew,
for — *à la guerre comme à la guerre*.
Hundreds of years and miles past — still now
my sword returns into my care.

The smell will be of gold and mildew —
each year of ours is black, is black.
Out of the millions of grave-hills now,
comes an assembly, a crazed pack.

The smell will be heather and mildew,
for the nation, by stealth brought low,
from the soul's wingless slumbers will now
to save the heather-honey go.

Then powder, heather, gold, upstanding
from mildewed graves will rise again.
And folk will have faith in the land then.
And 'Belarus' will be its name.

Генадзь Лапацін

Туга па дрэвах, смутак па вадзе,
вада — штодзённа, дрэва — гэта сьвята.
Вада — штодзённа, дрэвам ёсьць пачатак,
і ёсьць канца такіх дакладны дзень.
Рух плаўніка нагадвае узмах,
не паралельна рыбіна і птах,
не напалову рыбіна і птах,
не напалову, адначасова.
Адначасова — рыбіна і птушка,
Гасподзь нас тым аднойчы парадніў,
што не разьбіў падзелам нашы душы,
вада і дрэва вымяраюць дні.
Калі не сьвяткаваць адзін адное,
што іншае ім сьвяткаваць з табою?

Hienadź Łapacin

Yearning for trees, sadness for water,
water is workaday, wood is a festival.
Water is workaday, wood is a beginning
and for them both a final day is fixed.
A fin moves — memories of wing-beats stir,
they are not parallel, fish and the bird,
not turn and turn about, fish and the bird,
not turn and turn, but simultaneous.
Simultaneously fish *and* bird.
The Lord of old decreed this gift for us,
that He would not split our souls by division,
and wood and water measure out the days.
And if there be not mutual celebration,
what other way to celebrate with you?

Людка Сільнова

Свабода — гэта белы сьнег,
Які кладзецца на зямное,
На цьвёрды, учарнелы грэх, —
Як абяцанае, сьвятое.

Яна прыходзіць, як зіма,
Свабода: белае збавеньне.
Улёткаў круціцца гурма
Ці сьнегу белае насеньне?

Бягуць, зьнікаюць назаўжды,
Вужакамі ў спрадвечным моры,
Як восеньскія дні — гады,
Вільготныя ад сну і гора...

Свабода — гэта белы дзень
Паміж мінуўшчынай і сьветам
Наступнасьці. Туды вядзе
Мароз дзядоўскіх запаветаў.

Ludka Silnova

Freedom — this is the white snow
Spread as a pall on things terrestrial,
Upon sin, hard, blackened thrown
Like a promise, blest, celestial,

She comes like winter to the world,
Freedom: she our white salvation.
Is this a leaflet swarm that swirls,
Or white snow-seeds in wild rotation?

They flee, they disappear for aye,
Like snakes into the seas primaeval,
Like autumn days and leaves they fly
Moist from slumber and from grieving.

Freedom — this is the white day
Between the dead past and the breathing
Future world — to lead the way
Goes frost of ancestors' bequeathing.

Віктар Шніп

Мы жылі ў велізарнай краіне
і краіны ня мелі сваёй.
І, як мошкі ў густой павуціне,
мы зьнікалі самотна ў ёй.

Мы зьнікалі, як жоўтае лісьце,
як трава на сьцяжынах людзкіх.
І мы зьніклі б, як зьнікла калісьці
Атлянтыда ў глыбінях марскіх.

Мы жылі ў азіяцкай краіне,
той краіны даўно ўжо няма,
як лістоты няма на асіне,
калі ў сьвеце ўладарыць зіма.

Я ня плачу па тым, што мінула,
як ня плачуць крыжы на кладах.
Ува мне мая цемра заснула,
ува мне разгараецца Шлях...

Viktar Šnip

We lived once in a land gigantic,
though no land had we of our own.
And like moth in dense cobweb tangled,
there we were vanishing alone.

Vanishing like leaves sere and yellow,
like grass on pathways trodden down.
We vanished as of old, they tell us,
in ocean depths, Atlantis drowned.

We lived once in land Asiatic,
that country long since ceased to be,
as leaves, when winter rules despotic,
no more bedeck the aspen tree.

For what is past I do not weep now,
crosses on gravestones shed no tears.
In me, my darkness fell asleep now,
in me a blazing Path appears.

Людміла Рублеўская

На маёй дарозе — толькі сьнег,
Над маёй дарогай — толькі Бог.
Пакідаю свой самотны сьлед.
Кожны крок — нібы цераз парог.
А вакол — краіна ціха сьпіць,
Ціха замятае сьлед зіма.
І на прыдарожныя слупы
Нават ліхтароў у нас няма.
Цёмна — толькі ветаха сьвятло
Беднае, як бедны гэты край.
І сьляды Пагоні замяло
Па дарозе ў пекла — альбо ў рай.

Ludmiła Rubleŭskaja

On this road of mine there is but snow,
Above this road of mine there is but God.
And I leave my lonely trail to show.
Each step — as if across a threshold trod.
And all round the country softly sleeps,
Quietly winter sweeps the trail away,
And the roadside posts no longer keep
Any lamps to light us on our way.
Dark. Only light of a waning moon,
Poor as our land is poor, to aid our eyes.
And the Knight's trail was swept away too soon
On this road to hell or paradise.

Рыгор Сітніца

Ці памяць жабруе
    Па котлішчах колішніх дзён,
Ці сум пералётны
    Мне вочы запарушыў... —
Пра што ў пераходзе падземным
    Пяе саксафон?
Пра што яму рэха адказвае
    Зь нетраў душы?
Віно і самота
    Дапітыя сёньня да дна...
Аднак не ратуюць,
    Калі па сьлядах наўздагон
За мной неназваная,
    Чую, ступае віна,
Ды шанцам апошнім
    Хай музыка будзе адна.
Іграй, саксафон.
Аціхнуць няхай
    І гаворка, і грукат, і звон... —
Іграй, саксафон.
Іграй, мой адзіны
    Па смутку няпэўнаму брат.
Дарадцаў хапае,
    Але разуменьня наўрад.
Ня сьвятасьць —
    Аблуда цяпер узышла на амбон, —
Іграй, саксафон.
І цягнецца кожны
    Да скіпэтраў, ляўраў, карон...
Іграй, саксафон.
Няўжо сапраўды
    Мы аплачваем нейкі праклён?
Няўжо наша воля
    адно толькі мроя ды сон?

Ryhor Sitnica

Whether memory goes begging
    In deep dales of the days past and gone,
Or a migrant sadness
    Throws its dust in my eyes...
What does it play in the underpass
    That saxophone?
What do echoes proclaim
    As from the soul's depths they rise?
Today, wine and loneliness
    Have been drained to the last lees...
But they cannot save,
    While behind me I hear some unknown,
Unnamed guilt that treads
    In the footprints of my trail,
So let music alone
    Be the one chance that might yet avail.
Play, saxophone.
Let them grow silent,
    Shout, murmur and moan...
Play, saxophone.
Play then, my only
    Brother in sadness unclear.
Councillors there are plenty
    And yet understanding is rare.
Not holiness now.
    But deceit from the pulpit intones,
Play, saxophone.
And everyone strains,
    For sceptre and laurel and throne...
Play, saxophone.
Is it really that we
    Are doomed for some curse to atone?
Is our freedom no more
    Than a phantom or dream? Speak and own

Скажы, саксафон.
Ня карта —
　　Жыцьцё выстаўляецца сёньня на кон,
Бо сьвет, як цягнік,
　　Што вось-вось паляціць пад адхон...
Ратуй, саксафон.
Іграй, музыкант, —
　　Не змаўкай, не змані, не зграшы...
Даруй нам, што музыка
　　Сёньня каштуе грашы.
Даруй, што грашыў
　　Супраць музыкі і цішыні,
Што мала кахаў іх
　　У кожным падораным дні.
Даруй, цішыня, мне
　　І, музыка, — чуеш? — даруй.
Хай некаму глупствам
　　Усё, што я вам гавару,
Ды, як ні было б там,
　　Цяпер разумею аднак,
Хто музыку мае каханаю,
　　Той не жабрак.
Няхай ён апошні
　　У славе, пашане, грашах...
Ды музыку чуючы,
　　Госпада чуе душа.
І ў гэтым ёй воля,
　　І права, і шлях, і закон...
Іграй, саксафон.

The truth, saxophone.
Today, not on cards —
　　On our life now our stakes we depone,
For the world seems a train
　　That soon from the track will be thrown...
Help, saxophone!
Musician, play, —
　　Do not hush, do not lie, do not sin,
Forgive us, that today
　　Music costs hardly a pin.
Forgive the sins sinned
　　Against music and silence by me,
Loving them far too little
　　On every day granted to me.
Forgive me, then, silence,
　　And music, d'you hear, forgive too.
Though some will deem nonsense
　　All I am saying to you.
Be that as it may,
　　Clearly I now understand,
That with music to love
　　No one can be called 'beggar-man'
Though he be the last
　　In glory and cash and rewards...
For, hearing music,
　　The soul hears the voice of the Lord.
And in this are its freedom
　　Right, law and the Way truly shown...
Play, saxophone.

Сьвятлана Ўсьпенская

Адсутнасьць сэрца —
Як сьведчаньне болю.
Гэта —
Толькі слоўны выраз...
Дожджык салёны,
Вецер б’ецца
Мокрай, чужой далоньню.
Дзень асьлеп і вырас,
Вырас асілкам цэлым
Пустэчы сьляпуча белай.
Ціхая, ціхая справа —
Гэта тваё права.
Устань і ідзі па лёдзе
Пад рытм свайго сэрца адзіны,
Пад свой непаўторны рытм.

Śviatłana Ŭśpienskaja

Absence of the heart
Is the testimony of pain.
This
Is words, words only...
A small salty rain,
The wind slaps
With a wet, alien palm.
The day has gone blind, and grown,
Grown into a real titan
Of the white desert of blindness.
A quiet, quiet cause —
This right is yours.
Rise up, and walk on the ice
To the rhythm of your heart alone,
To your own unreplicable rhythm.

Анатоль Дэбіш

Хам вярнуўся на родныя гоні
З апраметнай — і проста на трон,
Нібы статак, анёлаў ён гоніць
Прочкі ў ноч, у нявер'е, на скон.
Сьцеле кветкамі ў храмы дарогі,
Крыж цалуе ў хлусьлівай журбе,
Хоць даўно ён ня ведае Бога,
Бо прызначыў ён Богам сябе.
Колькі людцаў служакамі сталі?!.
Ім ачмурана столькі галоў!..
Ну а тых, хто яго не прызналі, —
На пакуты, у турмы, у роў.
Вось табе і карона, і скіпэтар,
А табе — хіба дуля, народ.
Усьміхаецца з трона Люцыпар:
«Я прыйшоў не на дзень, не на год,
Да сьвятла я вас вывесьці мушу,
Паказаць вам, дзе ваш агарод,
Адбяру ваш і розум, і душы,
Ды напоўню ваш прагны жывот.
Што вам воля і што вам свабода?
Лепш жыцьцё без турбот і трывог».
І мільённае чуецца: «Згода!»
І грыміць па-над сьветам: «Наш Бог!»

Anatol Debiš

Ham came back to his native furrows,
Up from Hades, on to a throne.
Drove out the angels, like sheep in a flurry,
Into the night, into no-faith, — begone!
He strewed the path to the shrine with fresh flowers,
Kissed the cross as he shed lying tears.
Though he acknowledges no divine power,
He has deemed himself God through long years.
How many folk he turned into helots!
How long has he fooled them with his deceit!
And those who are not his fans and his zealots
— Into fetters and prison and pit.
Here for you is crown and a sceptre,
And two fingers for you, nation dear!
From the throne Lucifer smiles, so deceptive:
'I've come not for a day or a year!
Forth into the light I will lead you,
Show to you where your garden lies,
From soul and reason I'll dis-impede you,
And fulfil all your bellies' desires.
Why need you liberty? And why freedom?
Life is better without cares or fear.'
Million-fold the cry echoed: 'Agreed then!'
Over the earth thundered: 'Our God is here!'

Арына Балобан

Шукаю Цябе ў паднябесьсі далёкім,
ў скляпеньнях сінечы над галавой,
шукаю на вулках, змрочных і вузкіх,
шукаю ў сьвятынях, гатычных, высозных,
шукаю ў капліцах і ля крыжоў,
у тварах шукаю, блізкіх і родных,
прыветных усьмешках, далонях сяброў.
У сьнег і завею, слату і нягоду,
сонечным днём, у самотную ноч,
шукаю Цябе, бо ведаю добра —
Ты дзесьці ёсьць блізка, зрабіць толькі крок.
Шукаю, мой Божа, Цябе гэтак доўга,
забыўшы, што ўсё да крупінкі,
усё да апошняе кроплі —
пры мне, ува мне, па-за мною.
Усё гэта — Ты.

Aryna Bałoban

I have sought Thee in the vast expanses ’neath heaven,
in the high vaulting of blue overhead,
I have sought Thee in by-ways, gloomy and narrow,
sought Thee in Gothic shrines, soaring to heaven,
sought Thee in chapels and where crosses stand.
In faces akin and close to me sought ever.
In smiles of true welcome and in friendly hands.
In snow and in tempests, in sleet and grey weather,
in days filled with sunshine and in lonely nights
I have sought Thee, knowing in my endeavour
thou art close at hand, and one step will suffice.
I have sought Thee, my God, so long, forgetting
that everything to the very last morsel,
everything to the last droplet,
by me, within me, beyond me,
all this — is Thee.

Марына Наталіч

Бела-беднай як трываць галубцы?
Як трымаць надзею?
Паласа пунсовая на грудцы
Крывянее.
Аж дасюль страляюць і страляюць
Галубоў,
Што лётаць сьмеласьць маюць.

Гэты добры край зялёнабровы,
Што ўмывацца звык
Крынічнаю вадой,
Замятае завірухай папяловай,
Чорнаю бядой.

І галубка ў душнаце «черёмух»
Б'ецца нема
Над аглухлым краем.
Край ня чуе,
Што ў яго галубку
Ўсё страляюць.
Бо раздольле зграям.

Maryna Natalič

How shall she exist, weak white dove?
How persist, hope unceasing?
When on her breast a red groove
Is bleeding.
And the shots, and the shots fill the sky,
Aimed at doves,
That still have the boldness to fly.

This good land, with green brows curving,
Accustomed to bathe
In the freshet's clear flow,
Is swept by snowstorms of ash, whirling
Black woe.

And the dove, by choke-cherry gas stifled
Flutters dumbly,
Over the deafened land fleeing.
The land does not hear
How everyone in it
Shoots doves without reason.
— Open season.

Алесь Белы

Ці дажынкі тут, ці недарод,
ці парлямэнт гамоніць, ці соймы,
пхнецца ранкам на працу народ,
едзе сумна, нібыта на бойню.
А пад вечар народ будзе піць,
смак «чарніла» падасца салодкім,
хто зь іх марыць, каб яхту купіць...
Яхту?.. Можа гумовую лодку?..

Aleś Biełу

Whether harvest-home or famine lurks,
whether parliaments or diets babble,
at dawn the people scurry to work,
sadly they go, as to the shambles.
At dusk, though they will drain a pot,
'rot-gut' a taste of sweetness brings them,
one of them dreams to buy a yacht...
A yacht?... Perhaps a rubber dinghy?...

Ігар Пракаповіч

У Эўропу адпраўляецца цягнік,
На пэроне праважаючых няма.
Там даўно растаяў ледавік,
А у нас — зіма, зіма, зіма.
А я так хацеў купіць білет
І шчасьлівы сесьці у вагон,
Ды паўсюдна шыльды:
«Места нет»,
Хоць пусты цягнік, пусты вагон.
Але можна хоць да Калымы
Браць білет і ехаць на усход.
Ды нашто мне Азія? Зімы
Мне і так хапае тут штогод.
Марыў я у сьвеце пабываць,
Ды, напэўна, выпаў іншы лёс:
Дома лёд душой адаграваць
І чакаць, калі спадзе мароз.
Цягніку махне мая рука
І вярнуся я у родны дом,
Там сусед з выявай мясьніка
Прыйдзе ў карты рэзаць перад сном.
А празь дзень яшчэ адзін сусед,
Пры вусах і зь велічнай пляшнёй,
Будзе праклінаць заходні сьвет,
Бо ён пагражае нам вайной.
Я ня стану слухаць балбатню,
Буду піць суседзкі самагон
І згадаю, як насустрач дню
У Эўропу мкне пусты вагон.

poems on liberty

Ihar Prakapovič

The train is leaving shortly, Europe-bound,
No travellers, though, upon the platform stand.
Yonder, the glaciers long ago gave ground.
But this is winter, winter, winter's land.
I longed to buy a ticket, deemed it sweet
To take my place happily in the coach,
But everywhere signboards proclaim:
'No seats!'
Though empty stands the train, empty the coach.
Perhaps it might be possible to buy
A ticket to Kolyma — Eastward ho!
But what is Asia to me? Yearly I
Receive right here my fill of winter snow.
I dreamed that through the wide world I would roam,
But very different proved to be my fate:
To use my soul to melt the ice at home,
And until the frost is over — wait.
I'll give the train a wave as it rolls out,
Then back once more to my own home I'll creep,
And there my neighbour, butcher-like, no doubt,
Will rip me off at cards before I sleep.
Next day another neighbour'll come along,
Moustachio'd, in a huge coat; he'll roar
His wrath against the West, claiming with strong
Curses that it threatens us with war.
But I'll shrug all his foolish words away;
A flask of neighbour's moonshine I shall broach,
And I shall dream of how, at the break of day,
Into Europe rolls that empty coach.

Надзея Салановіч

Беларусь мая, васільковая,
і рамонкавая мая!
Беларускай ня стала «новаю»,
беларуска «старая» я.
Не шырокай хадою, а вузкай
я іду па тваіх палях,
несучасная я беларуска,
бо лаўлю я рамонкаў пах,
а ня мераю я палеткі,
каб сабе залаціць руку,
я у жыце зьбіраю кветкі,
і зайздрошчу я жаўруку,
што так вольна і шчыра льецца
яго песьня ў тых палях,
і я веру, і мне здаецца —
беларуска шчасьлівая я!

Nadzieja Sałanovič

My Belarus with cornflowers blooming,
my land of camomile!
I'm no 'new Belarusian' woman,
I cling to 'older' style.
Not by broad path, but narrow going
through your fields I wend.
I'm no modern lass, long ago I
breathed in your camomile scent,
I do not measure your ploughlands
to gild my palm, no, not I,
but in the rye gather flowers,
and envy the lark on high
because freely and so sincerely
its song flows the meadows through
and I believe, and feel clearly,
that this is happiness true.

Віктар Ярац

Нібы ў цемры, вобмацкам шукае
Маці не пачутае на золку слова,
Так дрыготкімі рукамі
Прымяраюць нітку і іголку.
Дзе сьляды згубіліся людзкія? —
Родныя пытаюць днём і ноччу.
Ходзіць вецер па шляхах бяз кія,
Хоць стары, ён нешта чуў аднойчы.
Стоміцца і на пяньку сагрэтым
Прызямліцца неўміручым дзедам.
Доўга ён блукаў па сьвеце гэтым,
Ґаласамі сьнедаў і абедаў.
Доўга ён хадзіў, а на пытаньні
Не адкажа маці адзінокай,
Толькі ліст пашле аднойчы ўраньні,
Ліст зь бярозы ды зьнямелых вокан.
Недзе неба папярхнецца дымам,
Вочы праціраючы ад пылу
З тарфяных палёў, дзе конскім грывам
Аваднёў страсаць з гарачых жылаў.
І нічога неба не адкажа,
Разьвядуць рукамі дрэвы горна,
Як маўчаньне гаркатою ляжа,
Не заглушыць гул яго маторны.

Чалавек аднойчы выйшаў з дому...

Viktar Jarac

As if in the dark, a mother, groping
Seeks for a word unheard at the sun's rising,
Just as trembling hands will poke a
Thread into the needle's narrow eye-slit.
Where then have those human footprints vanished? —
Day and night the kin repeat this question.
The wind ever walks its ways, old-mannish,
With no stick, yet once it heard some message.
This immortal grandsire, growing weary,
Sis down, on a sun-warmed tree-stump poising,
Long he's wandered through this world so dreary,
Breakfasting and dining aye on voices.
Long he's walked, yet, heedless of imploring,
No reply makes to that lonely mother,
Only will send her a leaf one morning,
Birch-leaf letter at dumb panes to flutter,
Somewhere, yonder, smoke will choke the heavens,
And eyes will be rubbed clear of the dust churning
From peat-bog's blaze, where gadflies are driven
By tossing horse-mane far from the veins' burning,
But as the trees spread their arms widely, highly,
No answer from the heavens will resound.
And Nothing-said on bitter bed will lie, in
A silence that no motors' drone will drown...

Once a man departed from his home...

Марыя Лук'яненка

Рабінавыя гронкі позьніх слоў
Падфарбавалі выцьвілае раньне.
Але якая ў верасьні любоў?
Але якое восеньню каханьне?

Вандруе ў небе сонечны павук,
Цыруе легкаважныя цянёты.
А зь безыменных пальцаў нашых рук
Пярсьцёнкі ў вырай
паляцелі ўпотай.

І залаты прымроены спакой
Плыве, віруе
ды ня помніць броду.
Стаіць за Гераклітавай ракой
Рабінавая ноч маёй свабоды.

Maryja Łuk'janienka

Rowan-fruit clusters of lost words
Have half-coloured the faded morning.
But in September, what love is stirred?
And what grand passion is there in autumn?

The sun-spider's wandering in the sky,
Fragile, delicate the webs it's weaving,
And from our third fingers, the rings fly
Migrating southwards
secret in their leaving.

And a golden calm, imagined, dreamed,
Flows and swirls,
the ford is now unheeded,
On the banks of Heracleitus' stream
Stands the rowan-night of this my freedom.

Валянціна Коўтун

Свабода! Ты ня знацьмеш кратаў,
хоць кроў твая плыве з нажа.
Быў Божы Сын на крыж узьняты,
нас расьпінаюць з-за крыжа.
Але пад небам хмарна-сінім
варожай зграі супраціў,
усе мы — з роду Эўфрасіньні
і ўсе да вечнасьці ўзьляцім.
Сябрыны гордае сумоўе,
у сэрцы — боль, у горле — крык,
упіваецца ў народ двухмоўе —
зьмяі раздвоены язык.
Але пад небам хмарна-сінім
варожай зграі супраціў,
на роднай мове з Эўфрасіньняй
у вечнае, сябры, узьляцім.
Свабода! Ты ня знацьмеш кратаў,
хоць кроў твая плыве з нажа.
Быў Божы Сын на крыж узьняты,
нас расьпінаюць з-за крыжа.
Свабода!

Valancina Koŭtun

Freedom! Thou know’st not bars’ restriction.
though from the knife flows thy blood’s tide.
God’s son was raised in crucifixion,
now for the cross we’re crucified.
But ’neath the clouded blue of heaven,
thou hast defied the foemen’s horde,
we are Euphrosyne’s kindred ever,
and to eternity we shall soar.
Friends meet in a proud convocation,
the heart holds pain, the throat a cry,
bilingualism has stung the nation
with double tongue of serpent-kind.
But ’neath the clouded-blue of heaven,
thou hast defied the foemen’s horde,
with *our* tongue, with Euphrosyne ever
to the eternal, friends, we’ll soar.
Freedom! Thou know’st not bars’ restriction.
Though from the knife flows thy blood’s tide.
God’s son was raised in crucifixion,
now for the cross we’re crucified.
Freedom!

Сяргей Панізьнік

Шчакочуць шчокі маразы.
Дзе
    дзень
        узьнёслы?
Зіма. Сьвіргочуць палазы.
Інеюць вёслы.
Прыслухаюся:
Ня я адзін
Хадок нязгоды.
Але ж пакуль вясны турботы, —
Паэтам стань, грамадзянін!
Не адкладай уздых на потым:
Плыве з раструшчаных ільдзін
Азон
    свабоды.

Siarhiej Paniźnik

Tickling frosts play on the cheeks,
Where is
        day
            raised aloft?
Winter. The sled-runners creak.
Oars are coated with frost.
I shall listen:
I'm not the only
Pilgrim of disagreement.
But until spring's worries meet us —
A poet, friend, you should become.
Do not 'put off till later' breathing:
For from the brash ice there flows
Ozone
    of freedom.

Галіна Дубянецкая

ці глыбока ці далёка ці блізка
праплывае ў пераменлівых бліскаx
нейкі горад апавіты зарою
быццам вольная струменіцца мроя

а падасца — гаманілі званіцы
бы хацелі да кагось дазваніцца
і падобныя да сноў распавесьці
пра жыцьцё тамтэйшае весткі

можа ў сьне а можа ў яве аднойчы
хтось адплюшчыць праясьнёныя вочы
і ў азуравае ўвойдзе сьвітаньне
і званіцы залатыя застане

Halina Dubianieckaja

whether at hand or deeply or remotely
in an ever changing glitter is floating
a city wrapped around with dawnlight gleaming
and like a free reverie it is streaming

and it seems that there are belfries that re-echo
as if they desired to call someone they beckon
and like to a vision brought in sleep they tender
news that speaks of life out there yonder

whether sleeping or awake someone will surely
one day open eyes that can see more clearly
and will enter in dawn’s azure streaming
and will reach those belfries gold-gleaming

Глеб Лабадзенка

Я думаў, што Свабода — гэта жах,
Калі ўсе палезуць на машыны
І пазьбягаюць ў іншыя краіны,
Пакінуць нас на нашых жа вачах.

Я думаў, што Свабода — гэта цень
Вясны і сонца, цень былога шчасьця.
Я думаў, што Свабода — гэта дзень,
Ў які даўно мы марылі папасьці.

Я думаў, што Свабода — гэта Сьвет,
Ў якім няма забруджаных плянэт,
Ў якім няма забруджаных газэт,
Сьвет, дзе народ казаць умее «НЕТ!»

Я зразумеў:
СВАБОДА — ГЭТА МЫ,
Палоханыя кратамі турмы.
Павінна быць у нашай галаве,
Што ні на што нягледзячы,
ЖЫВЕ!

Hleb Łabadzienka

I thought that Freedom is that dread
When everyone climbs on to lorries,
Before our eyes abroad they scurry,
Leaving us here when they are fled.

I thought that Freedom is the shade
Of spring and sun, happiness past,
I thought that Freedom is the day
That we've long dreamed to reach at last.

I thought Freedom a universe
Where no planet by filth is cursed,
Where no journal in filth's immersed,
And to say 'NO' folk are well-versed.

Now I know:
FREEDOM IS BUT US,
Whom fears of prison-bars oppress.
Still in our heads one thought should thrive,
That, in spite of all,
LONG LIVE...

Галіна Тварановіч

Ты сам пераводзіш стрэлкі гадзіньніка
бясконцых сусьветаў таемных лёсаў.
Ты сам — бэтлеемская чаканая зорка,
запаленая над прачыстай дугою
вялікаснай дамовы з чалавекам.
Ты сам — непазнавальны, усяісны,
кожнаму зычыш свае перамены,
еднасьць у сьвятле абяцаеш.
Вынайдзі ж апраўданьне і мне,
чэмернай, горкае кроплі
ў шчодрай задуме пра чалавецтва,
мне й усім, каго ў сэрцы трымаю,
і ўсім, да каго ня маю любові
ў малое сэрца ўмясьціць.
Вынайдзі, Божа, мне апраўданьне
на шляху да Твайго жніва.
І можа, не пераведзены шчэ стрэлкі...

Halina Tvaranovič

Thou Thyself hast reset the hands of the timepiece
of infinite universes, of fates mystic.
Thou Thyself art our Bethlehem star, long-awaited,
kindled high over that purest of arches
of the great covenant made with humanity.
Thou art unfathomable, omnipresent,
rendering unto each one his own changes,
unity in the light Thou dost promise.
Even for me then find justification,
a bitter drop and chimeric
in the generous plan for humanity,
for me and for all I hold in my heart's keeping,
and for all those for whom I have not love
to place within my small heart.
Find then for me, O God, justification
on the pathway to Thy harvest.
And maybe the hands have still not been reset...

Ян Чыквін

Сонца ходзіць па хаце
цёпла-сьветлаю зьявай,
мякка душу адчыняе,
сьцеле наўсьцяж надзею:
«Будзе жыць айчына
небам сваім і зямлёю!»
Ёсьць такая памклівасьць!

Ёсьць такая патоля!
Скінем няволі вярыгі,
жыць нам у сьвеце лепшым,
дзе кнігі чытаюць кнігі,
а вершы родзяць новыя вершы.

Ёсьць такая мажлівасьць!
І духу такая воля...
Будзе жыць айчына небам сваім і зямлёю.
І ўладай неаддзельнай Менску
пастромім беларускім словам зямлю
ад Бельску да Смаленску,
і Вільня стане нашым домам.

Jan Čykvin

Round the house the sun wanders,
a warmly radiant being,
opening the soul softly,
spreading hope straight and even:
'The land of our forebears will live
by its own earth and heaven!'
There exists such a yearning!

There exists such an easement!
We'll shed unfreedom's fetters,
a fairer world is destined for us.
Where books read books for the better,
and verses give birth to new verses.

There exists such a chance of turning!
And the soul has such will for freedom...
The land of our forebears will live by its own earth
and heaven.
By the inalienable might of Miensk
by the Belarusian word we shall build the land
from Bielsk to Smalensk,
and Vilnia shall be our home.

Віктар Шалкевіч

Хачу сказаць пра тое, што мяне найболей
зараз цешыць...

Мой малы сусед, сын п'яніцаў вясковых,
здольны хлопчык,
пры газьніцы, бо электрычнасьці ня маем,
штовечар піша вершы на свабоду.
Ён не Разанаў і не Барадулін, тым больш ня
Дудараў,
але зь яго, я бачу, будзе толк!

І вось такім аптымістычным словам
хачу я скончыць гэты змрочны дзень
на нашай неабсяжнай Беларусі...

Viktar Šałkievič

I want to tell you about what just now
gives me most pleasure...

My little neighbour, the son of village drunkards,
a bright little lad,
sits by the oil lamp (we've no electricity here)
each evening writing verses about freedom.
He's no Razanaŭ nor Baradulin, and certainly no
Dudaraŭ,
but I can see we'll hear of him, some day!

So, it is on this optimistic note
that I want to end this gloomy day
in our immeasurable Belarus...

Алесь Чобат

Чалавек выбірае сам —
ён уладца, жабрак ці хам.
Лёс ад Бога,
а выбар ягоны,
і свабода толькі ў адным —
менавіта, у выбары тым,
толькі там ніхто не скароны.
Але як прыдушыць жыццё,
то на волю просіцца ўсё
пагуляць тры дні ад няволі.

Колькі раз праз тыя вякі
рабавалі паноў мужыкі
і панамі ставалі паволі.
Так выходзіць у кожныя дні,
што ў спакоі, а што ў агні,
што ў далёкім, што ў нашым вяку.
Так свабоду і волю дзялю:
воля добрая халую,
а свабода жыве ў чалавеку.

А пакольκі зроблена так,
што ўладца, хам і жабрак
лёгка граюць даўнія ролі,
то няможна іх дакараць,
што ня хочуць яны выбіраць.
Бо свабода — складаней волі.

Aleś Čobat

Man himself chooses his lot,
master or beggar or clot,
fate's from God,
but the choice is man's ever,
and freedom means one thing alone:
that is: when the choice must be done,
no one feels compulsion or terror.
But when life seems to stifle and choke,
then liberty's everyone's hope,
three little days clear of slavedom.

In our age it so often occurred
that peasants first plundered the lords,
and then in time came to replace them.
Thus every day it transpires,
in peace-time as when under fire,
in our days and of old. I divide
therefore freedom from liberty, thus:
liberty's good for toadies and such,
but freedom within man abides.

And since this is so, everyone can
be they lord or clot or beggar-man
play their old part with facility,
and no one should blame or accuse
them that they've no wish to choose.
— For freedom is harder than liberty.

Віктар Швед

У вёсцы пачаліся спрэчкі:
«Жывем мы над адною рэчкай,
Адна зямелька ў апрацоўцы,
І молімся ў адной царкоўцы,

Адно ў нас сонейка, нябёсы,
Адным спалучаны мы лёсам,
Адно нам толькі невядома,
І нас хвалюе гэта — хто мы?»

Азваўся Ян (тут найстарэйшы):
«Усё жыццё я быў тутэйшым.
Відаць, мы ад пачатку сьвету
Будзем тутэйшымі ўсе тут».

«Павінны кімсьці быць, вядома, —
Негаваркі азваўся Сёма, —
Мы ўсё-ткі людзі, мы ня гускі,
Мяне завуць заўсёды рускім».

«Можа мы родам з Украіны? —
Тут запыталася Паўліна, —
Кажуць, што з ўкраінскай мовы
Заўсёды пазычаем словы».

Лявон дакінуў сваё слоўца:
«А можа ўсе мы тут літоўцы?
Было ж тут, пішуць летапісцы,
Княства Літоўскае калісьці».

«Жывем мы ў Польшчы. Мы — палякі, —
Запальчыва азваўся Якаў, —
Жывем мы ў прагрэсіўным сьвеце,
Ужо палякі мае дзеці».

Viktar Švied

The village held debate: 'We live here,
On the banks of this one river,
One the land that we till daily,
One the church in which we're praying.

One the sun high in one heaven,
One fate binds us all together,
One thing unknown our brains still taxes:
To know just who we are, exactly?'

Jan (the eldest) first grew vocal,
'All my life I've been a "local".
It seems that since the world's creation
"Local" we've been to this location!'

'We must be *something* — that's plain logic!'
Stated Sioma the laconic.
'We're people, and not geese, good cousins,
And always I've been told I'm Russian!'

'Maybe we're all from Ukraina?'
Came a question from Paŭlina, —
'Ever, they say, Ukrainian loan-words
We take and make into our own words'.

Lavon then put his word in plainly,
'Maybe we are all Lithuanian?
Right here, of old, scribes wrote in days of yore, the
Lithuanian princes' story'.

'We live in Poland. So we're Polish!'
Jakaŭ challenged with a flourish, —
'We live in a progressive era,
I've sons, and so as Poles I've reared them!'

Нэрвова ўскрыкнуў тут Кастусь:
«Дзе ж ваша, браткі, Беларусь!?
Бачу, пазбыцца вы гатовы
Нацыянальнасьці і мовы.

І быццам бы нам невядома,
Адкуль выводзімся і хто мы,
І сапраўды ўжо слухаць горка,
Што наша брыдкая гаворка,

Што быццам бы мы з горшай гліны,
Цурацца роднага павінны,
Што быццам існуе прымус,
Каб свайго зрокся беларус.

Ніхто нас не змушае, брацьця,
Каб свайго роднага цурацца,
Каб пастаянна з году ў год
Мы паміралі як народ.
Шануйма роднае, паверце, —
Каб ведаць хто мы, каб ня ўмерці».

With nerves all tense, then cried Kastuś,
'Where, brothers, is your Belarus?
I see you would deny forever
Nationality and tongue together.

As if some mystery our brain taxes;
Whence we come, who we are, exactly.
And truly, it is hard to listen
To such a talk, distasteful, twisted,

As if some lesser clay had framed us,
So that we view our own as shameful,
As if some mighty force or power
Made us deny all that is ours.

But no one drives us with compulsion
To view our own with such revulsion
So that, as every year goes by,
Our nationhood must slowly die.
Have faith; — hold what is ours as cherished,
Know who we are — and we'll not perish!'

Яраслаў Атлас-Маскалевіч

Бярозы беларускія,
Роднай зямлі напеў,
Лясныя сьцежкі вузкія
Віхляюць паміж дрэў.

Хаджу па гэтых сьцежачках
І мару аб жыцьці,
Калі ж вы з навамерачак
Пасьпелі вырасьці?

Вясновым пацяпленьнем,
Як толькі рухне сок,
Бяру з сабой начыньне:
Сьвярдзёлак і лубок.

І раніцой да ўсходу
Іду ў свой лясок,
Сабраць узнагароду —
Крыштальна-чысты сок.

І з захапленьнем прагным
Глытаеш той нэктар
Цудоўным днём вясеньнім —
Салодкі Божы дар.

Ад гэтай асалоды
Ў душы стане сьвятло,
Адчуеш стан свабоды,
Бясьпеку і цяпло.

Jarasłaŭ Atłas-Maskalevič

Birches of Belarus so fair,
Song of our native land,
Narrow woodland trails wind there,
With trees on either hand.

Along these narrow tracks I go,
And about life muse I,
How it is small saplings grow,
Until they stand so high?

And when the warmth of spring comes
And the sap surges up
I hasten there with gimlet
And little tree-bark cup.

Before sun-up each morning
To my wood I'm lured
Collect there, as rewarding,
That sap crystal-pure.

With thirsty joy, my plunder
Of nectar I gulp swift,
All in the spring day's wonder —
This is God's sweet gift.

And from that very sweetness,
The soul is filled with light,
You know a state of freedom,
Warmth, safety, and delight.

Генадзь Бураўкін

Мне бачыцца ў сёньняшняй здраднай імжы,
Якой мы ня згонім ніяк, —
У новага дня на далёкай мяжы
Ідзе нам насустрач юнак.

Вядзе за сабой ён натхнёны хаўрус
Такі ж, як і сам малады.
Яму я гукаю:
                    ідзі, беларус!
Ня сьцішвай змагарнай хады!

На нівах,
          дзе ўсё здратавала брыда,
Рупліва зьбірай камяні
І тых,
     хто сьвятую Радзіму прадаў,
На векі вякоў пракляні!

Hienadź Buraŭkin

In the treacherous mist, a sight I behold —
That mist we cannot drive away —
In the new day, upon the far border, a bold
Youth towards us is making his way.

An inspired band of brothers, all youthful as he,
Follows as onwards he leads.
'Belarusian!', I call to him,
                                        'Come rapidly,
Do not slacken your striving, your speed!'

'On fields
          where foul beasts trampled all, far and near,
Gather the stones carefully,
And let those
               who betrayed our blest Motherland dear,
Be accursed through all ages to be!

Соф'я Шах

Ой прастора ты, ой ты, прастора,
Ой ты, сьвет на зыходзе зімы!
Што было невыноснага ўчора,
Сёньня быццам забыліся мы.
І ўзіраемся ў далеч збавенна,
І расчулена слухаем шыр,
Гэта ён, гэта ён, несумненна, —
Баганосны прад намі эфір.
Вось ён поўніцца ў фарбах прасьветлых,
Вось ён сьвеціцца між сівізны,
У сьнягах, у лясах запаветных
Напярэдадні новай вясны.
Вось ім дыхаюць далі-абсягі,
Вось нябёсы струменяцца ім,
І зьнікаюць нядаўнія страхі
У далёкі дзесь прыцемак-дым.
Ані скрухі ўчарашняй, ні зморы,
Зноўку іх пераважыць памаглі
Звышмагутная сіла прасторы,
Звышадвечная цяга зямлі.

Sofja Šach

O spaces, I hail you, O spaces,
O world with the winter near-gone!
What yesterday was past all facing,
Today seems forgotten and done.
Redeemed, we scan distant profoundness,
Broad expanses we feel and we hear,
It is, yes it is, beyond doubting, —
The God-bearing ether is near.
Here colours replenish it, luminous,
Here in the grey it glows bright,
In the snows, in the forestland numinous,
On the eve of new spring gleams with light.
Here the far distances breath it,
Here heaven streams with it clear,
And recent terrors far-fleeing,
In shadow-smoke disappear.
Yesterday's grief and want leave no trace now,
We're survived, thanks to help past all worth,
That mighty-most power of nature,
That age-old-most tug of the earth.

Максім Лужанін

Заўсёды дбайна выглядаю
Бярно на зруб,
Каб у цябе, мой родны краю,
Сьпеў рваўся з губ.

Тады пачую цераз гліну,
Як на аблонь
Прыскочыць, выскубе травіну
Твой белы конь.

Не жарабя, а з той Пагоні,
Што празь вякі
На цэлы сьвет шамкамі звоніць
Напрасьцякі.

Напоўніцу хай сакаўную
Скубе траву,
А заіржэ, усе пачуюць:
Я зноў жыву.

Maksim Łužanin

Always I choose for my cabin
Logs firm and strong,
That from your lips, my dear land, throbbing
Will flow forth song.

Then through the clay I'll see what passes,
How in the leas
Your white stallion champs the sweet grasses,
Gallops at ease.

He is no colt; this is the Charger
That through long years,
Through the whole world with chiming harness
Raced without fear.

So, let him graze his fill of sappy
Grass, might and main.
He'll neigh, and all will hear him, happy.
I'll live again.

Вольга Іпатава

Я абрус памінальны паслала на сьветлым
тым полі,
Дзе жаўнеры Касьцюшкі лягалі на вечны спачын.
Шалатнула трава, і вятрыска пацьвердзіў —
«За волю!»
І прарос скрозь тканіну спакойны і мудры палын.

Засьцяліла я стольнікам слуцкую тую дарогу,
Дзе у сэрцаў пялёсткі ўгрызаліся кулі-чмялі.
«За свабоду!» — пранесьліся словы паўстанцаў над
логам,
І пакутніцкім цернам скрозь цяжкі абрус
прарасьлі.

Я пайшла ў Курапаты,
Дзе шэрымі клубамі болю
Вочы выеў туман у бярозы пахіла-крывой.
Там на крохкай бяросьце нязгасныя словы —
«За волю!»
Набрынялі гарачай —
Яшчэ ўсё гарачай — крывёй.

Я хацела ручнік завязаць
На крыжы ацалелым,
Ды расстрэльныя чэргі яго, як ланцуг, абвілі.
«За свабоду!» — і вырваўся голубам белым,
Каб ня згніць за нішто ў нялюбай зямлі.

Над дамамі, заціхлымі ў сонных турботах,
Над вірамі ў глыбокай таемнай вадзе,
Над палямі, салёным залітымі потам,
Кружыць вольная птушка — і крылаў яна
не складзе...

Volha Ipatava

On the bright field I draped a cloth like memorial
banner,
Where Kaściuška's soldiers lie in eternal rest,
The grasses rustled, the breeze 'For liberty' clamoured
And through the cloth the calm, wise wormwood
pressed.

With it I spread, like a table, the Słucak highway,
Where hornet-bullets bit the heart-petals through,
'For liberty' over the dale heroes' words came flying
And like martyrs' thorns through the heavy cloth they
grew.

I went to Kurapaty,
Where in grey swirls of anguish,
Mist ate out the eyes of the slender, swaying birch,
On the brittle bark 'For liberty' — words never
vanquished,
Swelled up with blood in a hot —
A still hot — surge.

I wanted to tie a towel
To the cross still standing,
But the line of the victims encircled it like a chain,
'For liberty', and it fled like white dove, and vanished,
So as not to perish on unloved earth in vain.

Over houses which have gown calm in slumber,
Over whirlpools in deep waters where mystery clings,
Over fields that with salt sweat are flooded,
The free bird flies – and does not fold its wings...

Вячаслаў Рагойша

О, Беларусь,
Каханка нябёс, загадка, мадонна!
За якія грахі асудзіў цябе Бог
На лёс выпрабавальнага палігона?
Хто не таптаў, не дратаваў
Палеткі твае ня вузкія?
Татары і прусы, немцы, французы,
Палякі і рускія.
Ніводная з войнаў — айчынных, сусьветных —
Не абышла цябе,
Пляжыла і мярэжыла.
Цела тваё каралі, цары, генсекі
Чацьвертавалі, палавінілі
Мовамі, верамі, дзяржаўнымі межамі.
Дзівіцца сьвет: што табе памагае —
Пацеры ці замовы?
Што за краіна, што за такая?
Зьнікалі дзяржавы, народы, мовы,
Яна — не зьнікае.
О, Беларусь,
Колькі вякоў палігоннасьць трывае!
Лязгае кратамі, хітрасьцю кратае.
Вось ізноў на табе
Выпрабоўваюць трываласьць:
Адны — дэмакратыі,
Другія — нацыі,
Чарнобыльскі чорт — чалавечай папуляцыі.

Viačasłaŭ Rahojša

O Belarus,
Beloved of heaven, enigma, Madonna!
For what sin did God punish you so,
Inflicting the fate of test-ground upon you?
Who has not tramped, who has not stamped down
Your fields and broad meadows?
Tatars and Prussians, Germans and Frenchmen,
Poles too, and Russians,
Never a war, 'patriotic' or 'world-war'
Has passed you by.
They flattened and cratered you.
Kings, Tsars or Gen-Secs all tore you,
Quartered you, halved you,
With languages, faiths, international borders.
The world is amazed: what is it helps you,
Prayer beads or incantations?
What kind of country do we have here?
States disappeared, languages, nations,
But she will not disappear.
O, Belarus,
How many ages as test-ground you suffered,
Here the bars clang, bars raised up with cunning.
Once more on you
They test out endurance:
Some test democracy,
Some test the nation,
Chernobyl fiend tests — the whole population.

Анатоль Вярцінскі

Вялікія думкі —
як сонца з-за хмар.
Цаню я іх яснасьць і напорнасьць:
«Сон розуму нараджае пачвар»,
«Дрымота душы спараджае подласьць»...
Душа ня можа ў спакоі гібець.
Ёй трэба рухацца, плакаць і пець,
палаць агнём, струменіць ракой,
ноччу стагнаць, сьмяяцца ранкам,
птушкай ляцець, біцца падранкам...
Закон існаваньня душы — неспакой.
Трэба яшчэ ёй, душы людзкой,
любіць і верыць, быць дасканалай,
поўніцца музыкай ідэалу...
Закон існаваньня душы — неспакой.
Трэба яшчэ ёй, душы людзкой,
жыць па сумленьні, праўдзе і волі,
балець краіны роднай болем...
Закон існаваньня душы — неспакой.
І ў гэтым яшчэ адна з зарук,
што адбудзецца нашае адраджэньне,
што ў справы нашай няма сканчэньня, —
ёсьць толькі рух, ёсьць толькі рух.
І — мы выходзім. І — мы ідзём.
Сталы і юны, белы і русы,
бацька з сынам, маці зь дзіцём,
адзін з адным... Ідуць беларусы!

Anatol Viarcinski

Great thoughts,
like sun breaking through clouds. I honour
their driving impetus and their brightness.
'The sleep of reason produces monsters.'
'Slumber of soul begets base slyness.'
The soul cannot languish in peace and in rest,
it needs to move, to weep, sing its best,
to stream like a river, blaze like fiery coal,
to groan like the night, to smile like the dawn,
to soar like bird, flutter like fledgling new-born...
Unrest is the law of life for the soul.
One more thing it needs to be human and whole,
to love and believe, to be perfect and real,
to be filled with the music of an ideal.
Unrest is the law of life for the soul.
One more thing it needs to be human and whole,
to live by conscience, truth and free-will,
to ache with the ache of one's native land still.
Unrest is the law of life for the soul.
And one further condition exists
for our rebirth to find realization,
for our cause not to face annihilation —
only movement this is, only movement this is.
And we shall come forth, and we shall go on,
light-haired and brown, adult and youth then,
mother and babe, father and son,
one with another, go forth Belarusians.

Славамір Адамовіч

Не для гномікаў партыі —
для сябе здабываю свабоду.
Жыву, як заўсёды, упарта я,
зьнішчаю плябейства пароду.

Свабода мая ня кніжная,
ня тая, калі ўсё, што хочацца
можна рабіць і пыжыцца,
і лярвай у ложку варочацца.

Свабода мая вызвольная
ваўчыцай цяжка параненай
выходзіць з лагва падпольнага
і ўецца незаарканенай.

Свабода мая беларуская
крывёю чыстай крывавіцца
і стужкай вузенька-вузкаю
сьцякае па белай правіцы…

Sławamir Adamovič

Not for wee gnomes of the Party,
for myself I'm seizing freedom.
As always, I live, stubborn-hearted,
negating all traits plebeian.

My freedom's not literary,
does not mean that all one wishes
one can do, essay, unwary,
like larva in a bed twisting.

My freedom is liberty's urging,
like a wolf-bitch that, wounded gravely,
from underground den emerging,
roams untrammelled, unrestrainedly.

My freedom, true-Belarusian,
with unsullied blood is bleeding,
on my white sword-arm diffusing,
it trickles — a thin, thin streamlet…

Валянцін Тарас

Не забівай прэзыдэнта!
Ня варта.
Хай сам ён штодня памірае ад страху,
ад жаху,
якога зіркатая варта
ня можа спыніць ля ягонага гмаху.

Не забівай прэзыдэнта!
Ня трэба.
Хай сам памірае ад страху штоночы,
што ўсё-ткі і ён не вышэйшы за Неба,
што сочаць за ім ўсёвідушчыя вочы.

Навошта табе забіваць прэзыдэнта?
Страх ліхаманкава дасьць яму рады.
Страх — гэта яго пажыцьцёвая рэнта,
адзіны ягоны набытак з улады.

...Цікае страху нябачная міна —
найлепшая кара за ўсе вераломствы.
У сьне, як вулькан, уздыхае краіна,
поўніцца лавай народнае помсты.

Не забівай прэзыдэнта!

Valancin Taras

Kill the President? No!
It’s not worth it.
Let him die each day rather from terror
from horror,
that, though their sight’s perfect,
guards can’t keep from his residence ever.

Kill the President? No!
Pointless, even!
Let him die each night as terror snatches,
knowing that he is not higher than Heaven
that with all-seeing eyes ever watches.

What gain will it bring you to kill him?
This terror will bring him quietus.
Terror that as life’s rental will fill him,
the sole heritage of his status.

...A visage unseen will maintain a
watch on that terror — just sentence.
The land stirs in its sleep, like volcano
fills with lava of the people’s vengeance.

Kill the President? No!

Алесь Лiпай

Цяпер ты можаш піць нагбом уладу
і марнатравіць людзкія надзеі,
але надыдзе час, і возьме плату
зь цябе народ за ўсе ліхія дзеі.

Надыдзе час, і люд захоча праўды.
І то ня ўсёй, а толькі тое з праўдаў,
дзе не народ падманвацца быў рады,
а ты яго бязьлітасна падманваў.

Надыдзе час, і люд захоча праўды.

І нават не яе, а толькі ведаў,
што зло не абмінула пакараньне,
і першым той, хто сам з дубінкай бегаў,
якраз цябе абвінавачваць першым стане.

Надыдзе час, і люд захоча праўды.

І нават не яе, а толькі помсты,
за тыя беды і за тую беднасьць,
куды завёў ты грамадзянаў простых.
А з помстай да людзей прыходзіць еднасьць.

І мо на гэтай, зыбістай хоць, глебе
паўстане нацыя.
І нацыя паўстане.
І прага не відовішчаў ці хлеба,
а прага волі кіравацьме тым паўстаньнем.

І, гледзячы, як гмах тваёй улады
пераўтвараецца ў магільны камень,
адкрыеш ты, што жорсткі Бог расплаты
жыве з табою ў зруйнаваным храме.

Aleś Lipaj

Now you can quaff dominion, drink it deep,
and waste all human hopes and aspirations.
But time will come when for your evil deeds
the people will demand due compensation.

The time will come; people will want the truth.
But not the whole truth, only that small piece
of which nation was not gladly duped,
as you duped it time and time without cease.

The time will come; people will want the truth.

Not even truth, but only to know surely
that evil has not escaped unpunished,
and the first who will accuse you duly
is he who lately ran wielding a truncheon.

The time will come; people will want the truth.

And not even that, but vengeance meet
for the sorrows, woes and destitution
you brought the man and woman in the street,
and from that vengeance people will find union.

And maybe on that soil — albeit shaky —
will rise a nation.
A nation will rise then.
The thirst for bread and circuses forsaken,
a thirst for liberty will lead this rising.

And seeing your dominion's tower transmuting
into a tombstone, you'll learn from this sign
that the unbending God of retribution
dwells with you within a ruined shrine.

Леанід Дранько-Майсюк

Свабода Беларусь у летуценьні.
У даўніне здабыўшы даўніну,
Перад красой упаўшы на калені,
Цалуе і Сафію, і Дзьвіну.

Свабода Беларусь у кніжным раньні
У Прагу кліча, у вандроўны прах,
Каб назаўсёды ў гэтым вандраваньні
Стварыўся самы беларускі шлях?

Свабода Беларусь — душа, змаганьне,
Зьнявечаная здрадаю зямля,
І на яе высокае дыханьне
Накінута лукіская пятля...

Гаспода Беларусь — гаркота ў горле,
Спавіта адвакацкаю мальбой,
І просьба застаецца: «...каб ня ўмёрлі!»
Адзінаю малітваю жывой;

Гаспода Беларусь у напаміне:
«Мне засталася спадчына...» — а ўсім
Застаўся край, дзе памяць вечна гіне,
Дзе на трасянцы можна скласьці гімн:

«Я жыву у калхозі «Свабодны пуць»
І мне у ём харашо, пакуль
Плывуць вутаўкі маі — вуць, вуць, вуць!
Ходзяць курачкі маі — пуль, пуль, пуль!»

Leanid Drańko-Majsiuk

Freedom Belarus in mists of dreaming,
In the past the past has duly gained,
And beholding beauty, kisses, kneeling,
Dźvina's stream and St Sophia's fane.

Freedom Belarus in bookish morning,
Calls to Prague and to dust of vagrancy,
So that with eternal wandering worn so,
The Belarusian path must come to be.

Freedom Belarus is soul and striving,
A land by treachery maimed and abused,
And its lofty breathing has been stifled,
For Łukiški jail has cast its noose,

Household Belarus — a bitter relish
Choking the throat, swathed in a pleader's plea,
And one request remains still: 'Lest we perish!'
One living prayer offered constantly.

Household Belarus — to be remembered:
'This heritage has come to me...' — meanwhile
This is a land where memory fades ever,
And they write anthems in a jargon-style:

'I lif in Kollektiv *Rote Track*.
Und full mein Life ist mit gut Luck,
While schwim mein Ducklinks — quack, quack quack!
Und run mein Chickens, cluck, cluck, cluck'.

Алесь Жамоцін

Цемра, пустыня,
ўваходзіны зла,
вусны асьмяглыя,
сьвята асла,
целы галодныя,
злосьці нагар,
душы халодныя,
чорнае «кар-р-р-»...

Aleś Žamocin

Desert and darkness,
evils amassed,
lips dry and parching,
the feast of the ass,
bodies all hungered,
souls chilled past thaw,
burnt wick of anger,
and a black 'kra-ar-rr!'

Алесь Калесьнікаў

Я не разумею, чаму
сьвет ператварыўся ў турму?
У абдымкі вечнай зімы
трапілі, няшчасныя, мы.
Кружаць над сялом груганы
ў прадчуваньні новай вайны.
На руках у нас — кайданы.
У вачах вісяць туманы.
Недзе нема выюць ваўкі.
Як баімся мы іх, бедакі!
Сьвет ператварыўся ў турму.
Каму гэта патрэбна? Каму?

Aleś Kaleśnikaй

I try to understand — but fail —
why this world became a jail?
An eternal winter's grasp
holds us, luckless, in its clasp.
Ravens round the village soar,
presaging another war,
fetters on our arms press tight,
a mist hangs before our sight,
somewhere, wordlessly, wolves howl;
how we shake with fear, poor souls!
The world turned into a jail.
Whom, though, whom does it avail?

Ірына Паўловіч

Зрываюць наш дзяржаўны сьцяг,
А мы — маўчым.
Пагоню топчуць на вачах,
А мы — маўчым.
Над роднай мовай адны зьдзекі,
А мы — маўчым.
Ня дурні мы, і не калекі,
Але — маўчым.
У турмы садзяць, варанкі,
А мы — маўчым.
Дэкрэт, маўляў, у іх такі,
А мы — маўчым.
Людзей зьнішчаюць па начах,
А мы — маўчым.
У душах невядомы страх,
І мы — маўчым.
Нарэшце мушу закрычаць:
Дакуль жа будзем мы маўчаць!

Iryna Paŭłovič

Our state flag into shreds they slash;
We hold our peace.
And our Pahonia they now smash,
We hold our peace.
On our tongue they cast ignominy,
We hold our peace.
Though we're not cripples, are not ninnies,
We hold our peace.
In transport trucks and jails men sit,
We hold our peace.
We're told decrees will deal with it —
But hold our peace.
People perish in the night,
We hold our peace.
Our souls are filled with nameless fright;
We hold our peace.
Till I must cry, without surcease:
How long shall we still hold our peace?

Андрэй Мельнікаў

Дзе палі і лясы,
там чуваць галасы
тых, хто прыйдзе пасьля,
і цябе і мяне
можа быць памяне
спакваля.
Перасяляцца нашы душы ў дубы
ці ў буслоў,
і забудуцца тыя,
хто здольны забыць,
пра дабро і зло,
і працягне зьмяняцца, як і датуль,
навакольны сьвет,
ні дабра ні зла,
толькі крык бусла —
запавет.

Andrej Mielnikaй

Fields and woods all around,
and there voices resound
of those yet to be,
and then you and I might
raise a memory slight,
gradually.
Transmigrating, our souls into oaks shall be sealed,
or stork's brood;
they'll forget,
all those who
at forgetting are skilled,
about evil and good.
The great world will still change, all things will go
as they hitherto went,
evil, good will not come,
the stork's cry is the one
testament.

Зьміцер Бартосік

Мне б нарадзіцца шэрым віленскім катом
Такою ж шэрай восеньскай гадзінай,
Каб быць прыродным, паўнапраўным і адзіным
Тых пляцаў, вуліцаў, дамоў гаспадаром.

Майго сусьвету мне хапала бы штодня,
Каб і да сьмерці ім не надзівіцца
Ад Пагулянкі да далёкага Зьвярынца,
Дзе кожнае гарышча — нераскрыты скарб.

Мае няшчасныя двухногія сябры
Прыгожа і свабодна жыць не заміналі б.
Я б харчаваўся толькі у «Чырвоным Штралі»,
А ўлетку лена спаў на Замкавай гары.

У сакавіку б распачынаў такі канцэрт,
Што ўсе пародныя, дагледжаныя коткі
Зьбягаліся б ад Добрай Рады да Ліпоўкі,
Каб паспытаць мой не абы-які імпэт.

Мне невядомы быў бы чалавечы жах
Ад акупанцкіх крокаў патруля начнога,
Перабягаў бы ім апошнюю дарогу,
Бы цень зьнікаючы ў Антокальскіх дварах.

Свой вольны век пражыўшы, нібы лорд,
Я б змог аднойчы без стагнаньняў недарэчных
На могілках старых любімага Зарэчча
Залегчы, каб сустрэць апошні свой усход.

Мне б нарадзіцца шэрым віленскім катом.

Źmicier Bartosik

I wish I'd been born a grey Vilnia cat,
In an autumn hour of grey gloaming,
To live naturally, independent, the only
Lord of these squares, streets, houses, habitats.

My universe would suffice me each day,
My whole life would not wear out my interest in it,
From Pahulanka out to far Źviaryniec
Like treasure unopened, each attic would wait.

My poor two-legged friends whom fortune serves ill,
Would not interfere with my life free, unharrowed,
I should dine only at the 'Red Arrow'
And in summer drowse lazily on Castle Hill.

In March I would raise such a concert, indeed,
All the queen-cats, well-pedigreed, cosseted, tended,
From Lipoŭka to Dobraja Rada, intending
To try my rare passion would haste with all speed.

And I'd never know that dread human fear
— The tramping of foreign troops in the night-time,
I'd cross their last path, and like a shade, quietly,
In the Antokal courts I should disappear.

And then, having lived my free life, like a lord,
Without useless groans or complaining,
In dear Zarečča, in the old graveyard,
I'd quietly lie down to await my last dawn.

I wish I'd been born a grey Vilnia cat.

Ірына Дарафейчук

Я раскажу табе казку.
Ноч за акном закалыша
Дрэвы, і птушак, і зоркі —
Я раскажу табе казку,
Слухай, зьдзіўляйся і думай.

Недзе — ня ў нас, а за сьветам,
Цень захінае прастору,
Хмары стаяць над вадою,
Хіляцца хмары над полем,
Лес затуляюць і нівы.

Недзе — ня ў нас, а за сьветам,
Дзень ад маланак чырвоны,
Жоўты ад вогнішча вецер,
Чорны дзірван ад выжарын,
Шэрыя травы ад дыму.

Недзе — ня ў нас, а за сьветам,
Громы зямлю скаланаюць,
Рэхам шпурляюцца горы,
Птушкі вясёлыя — кулі —
Звонкія песьні сьпяваюць.

Недзе — ня ў нас, а за сьветам,
Сьмелыя гордыя людзі
Гінуць за праўду і волю...
Гэта ня страшная казка?
Слухай, зьдзіўляйся і думай.

Недзе — таксама за сьветам,
Сонца ня гасьне ніколі,
Сонца над лесам і полем.
Нават — зірніце у студню —
Сонца са студні сьмяецца.

Iryna Darafiejčuk

Let me tell you a story,
Outside the window, night cradles
Trees and the birds and the starlight —
Let me tell you a story,
Listen, wonder and ponder.

Somewhere — not here, but far yonder,
Space is bent by a shadow,
Clouds stand over the water,
Clouds bow over the ploughland,
Embrace the green crops and the forest.

Somewhere — not here, but far yonder,
Day has grown crimson from lightning,
Wind has grown yellow from bonfires,
Turf torched and scorched into embers,
Grasses have grown grey from smoke-fumes.

Somewhere — not here but far yonder,
Thunders have set the earth shaking,
Mountains re-echo with roaring
And merry songbirds — the bullets —
Like chiming bells make their music.

Somewhere — not here but far yonder,
People, proud and courageous,
Perish for truth and for freedom...
Say, is this story not fearful?
Listen, wonder and ponder.

Somewhere — likewise beyond world's end,
The sun is never extinguished,
The sun shines on fields and on forests.
Even — see in the well-waters —
The sun from well-waters is laughing.

Сьветла і цёпла жывецца,
Бо між зямлёю і небам
Хмары ня кожны заўважыць,
Бо асьвятляюць абшары
Штучна сьляпучыя промні.

Недзе — ня ў нас, не турбуйся,
Дзень не ад дыму счарнелы,
Сьвет не ад вогнішча жоўты,
Зьзяе-мігціць над зямлёю
Колер адзіны — падману.

Не зварухнецца прастора.
Ціха — аж вушы займае,
Быццам адно засталіся
Здрадцы, віжы і забойцы,
Зладзіўшы ўсе свае справы.

Слухай, зьдзіўляйся і думай.
Гэта ж ня ў нас, а за сьветам
Моўчкі сядзяць у балоце
Злыя стамлёныя людзі...
Гэта — ня вечная казка?..

Brightly and warmly folk live there,
For between earth and the heavens
Clouds go ignored and unheeded,
For they illumine broad space there
With rays artificially burning.

Somewhere — not here, do not worry,
Day has grown black — not from smoke-fumes,
Yellowed the world — not from bonfires,
High above earth gleams and twinkles
One single colour — deception.

Space there will never know motion,
Silence aye muffles the ears there,
As if nothing remains there, save only
Traitors, sneak-bailiffs and slayers,
Who have completed their business.

Listen, wonder and ponder.
Not here, but far away yonder
Silently sit in the marshes,
Evil folk, worn out and weary...
Is this not a story eternal?...

Алесь Макрацоў

Гледзячы на зоркі, што загадкава сьвецяцца ў начным небе, я задумваюся над пабудовай сьвету. Спрабую асэнсаваць ягоную бясконцасьць. Спрабую спасьцігнуць бязьмежжа.

Спрабую і... не магу.

Звыклыя адзінкі вымярэньняў, якія на Зямлі фізычна адчувальныя, нібы камяні ў руцэ, — кінутыя ў бяздоньне і не сустрэўшы там перашкоды — імкліва аддаляюцца. Зьнікаюць з вачэй. Робяцца космасам.

Бясконцасьць немагчыма зьмерыць тым, што мае пачатак і мае канец...

Сусьвет ня ўкладваецца ў маёй галаве да тае пары, пакуль успрымаю яго ня столькі духоўна, колькі фізычна. Пакуль адасобліваю яго ад сябе.

Але розум падказвае мне, што пяць зьнешніх пачуцьцяў: зрок, слых, нюх, смак, пачуцьцё дотыку, — памеры тае прасторы, у якую ён зьмешчаны ад пачатку.

Дух кажа мне: мяжа сусьвету існуе толькі ў табе самім.

Як шкарлупінай яйцо, сусьвет для чалавека адмежаваны ягонымі пачуцьцямі.

Шостым пачуцьцём.

Сёмым пачуцьцём — розумам.

Aleś Makracoй

Gazing at the stars, which enigmatically twinkle in the night sky, I ponder over the structure of the universe. I try to sense its infinity. I try to grasp its boundlessness.

I try, and... I cannot.

The common units of mensuration which on Earth are physically perceived, like stones in the hand, are cast into the abyss, and, not encountering there any obstacles, retreat into remoteness. Disappear from sight. Become the Cosmos.

Infinity cannot be measured by that which has a beginning and has an end...

The universe does not fit into my head until I perceive it not so much spiritually as physically. Until I distinguish it from myself.

But reason tells me that the five external senses: sight, hearing, smell, taste, touch are measures of that space in which it has been located from the beginning.

But the spirit tells me: the measure of the universe exists only in yourself.

Like the shell of an egg, the universe for man is measured by his senses.

The sixth sense.

The seventh sense is the reason.

Антаніна Хатэнка

Прымаю Волю Тваю, Божа, —
    зьлятаю і падаю ў жыцьцё.
У беспрасьвецьце й бездарожжа
    жывічна час мой перацёк.

Тваю прымаю, Божа, Волю —
    іду й пераўзнаўляю Шлях.
Свабода ў цёмным чыстым полі
    мне голас падае здаля.

Мой Божа, Волю звыш прымаю —
    мудрэю і мужнею тут.
    Усё Свабода абдымае —
    дабро і ліха, лад і суд.

Прымаю Мудрасьць Тваю, Божа, —
    малю, пакутую, люблю.
    Дух ахінае абярожна
    Свабоду, неба і зямлю.

Любоў Тваю прымаю, Божа, —
    і зь пекла вырастаю ў рай.
    Хай дапаможа й пераможа
    мая Свабода Выбіраць.

Antanina Chatenka

I accept Thy Will, O God,
    I fly down, into life descend,
here, without radiance, without road,
    in lively mode my life I spend.

I accept, O God, Thy Will,
    I walk, and recreate the Way,
from a field dark and empty, still,
    Freedom calls to me by name.

God, I accept the Will of Heaven,
    wiser, more warrior-like I grow,
    Freedom embraces all things, even
    due order, court-trials, good and woe.

I accept Thy Wisdom, God,
    I pray, I suffer and I love,
    the Spirit watches, without nod,
    Freedom and earth and heaven above.

And I accept, O God, Thy Love,
    I grow from hell to heaven, indeed.
    Grant that my Freedom of Choice may prove
    able to succour — and succeed.

Карлас Шэрман

Маленства
на гарачым кані
па сьпярэшчаным сухарэччы,
па тунэлях
зялёнага небасхілу
дрэваў, што абдымаюцца ў вышыні
з прудкім ветрам на скронях,
які яшчэ і сёньня адчуваю,
як пошапт руху зямлі
нястомленай у паўторах.
Як палёт жыцьця незабыты,
што нібыта ня ўмее лётаць
па боскіх прасторах.

Чаканьне падзеі,
якую робіш
за крокам крок,
пошук слова, зарок,
што шырыць зрэнкі,
калі твае асмакуе вусны
гэтага слова водар дзівосны,
ды яго льга мацаць,
льга адчуць
форму нябёсную,
абдойм зь няўстойлівымі абрысамі,
лініямі, лінамі,
якія зьмяняюць сэнс штохвілінна,
сутнасьць і вартасьць слова,
што расьце на даланях дзён,
даючы і квецень і плён,
і ціха жыве ў радках,
тоячы свой несутрым
у абсягу малым
жыцьця кароткага.

Karłas Šerman

Infancy
upon a hot horse
by the ravine of a dried-up river
by tunnels
of the green horizon
of trees which embrace each other on high
with a torrential wind on the brows
which I still sense today
as the whisper of earth's movement
unwearied in repetitions
as the unforgotten flight of life
which, it seems does not know how to fly
in the divine spaces.

Waiting for actions
which you do
step by step,
step by step
search for a word, a spell
which dilates your pupils
when your lips know the taste
of that word's wondrous odour
but it can be touched,
can be felt
the heavenly form
an embrace with volatile features,
lineaments, lines.
Which change their sense every moment,
the essence and worth of the word
that grows on the distance of days,
yielding both blossom and fruit,
and quietly lives in verses
hiding its unboundedness
in the little extent
of a short life.

Сталасьць,
і скроні пад тым жа ветрам
на іншай дзялянцы сьвету,
дзе вецер паўстанец,
вястун бяссоньня
перамогу моладзі адчувае,
якая іншымі крокамі йдзе,
знаходзіць іншыя словы,
што шырацць зрэнкі мае,
словы дзівоснага водару,
іх льга памацаць,
сэрцам пачуць,
адчуць форму нябёсную
і няўстойлівы абдойм нязгоды,
вартасьць і сутнасьць
Свабоды.

Maturity
and the brow beneath the same wind
in a different plot of the world
where the wind’s an insurgent,
the herald of sleeplessness
perceives the victory of youth
which walks with different steps,
finds different words
to dilate my pupils.
Words of a wondrous odour,
they can be touched,
felt by the heart,
can perceive the heavenly form
and the volatile embrace of discord,
the worth and essence
of Freedom.

Міхаліна

У касьцёле Сьвятое Ганны
Удыхаю ладан Свабоды —
Гэта Свабода веры.

У Лёндане, на беразе Тэмзы,
Удыхаю вецер Свабоды —
Гэта Свабода чужыны.

У альтанцы нясьвіскага парку
Удыхаю сьвятло Свабоды —
Гэта Свабода памяці.

Зь вершамі Багдановіча
Удыхаю цяпло Свабоды —
Гэта Мая Свабода.

У цемры пакою, перад аркушам,
Які ажывіў гэтыя згадкі,
Удыхаю водар Свабоды —
Гэта свабода Неба.

Удыхаю Свабоду Веку...

Michalina

In the Gothic church of St Anne,
I breathe the incense of Freedom —
This is the Freedom of faith.

In London on the banks of the Thames,
I breathe the wind of Freedom —
This is the Freedom of elsewhere.

In the belvedere of Niaśviž Park,
I breathe the light of Freedom —
This is the Freedom of memory.

From the lyrics of Bahdanovič
I breathe the warmth of Freedom —
This is My own Freedom.

In my dark room, faced with paper
Where these riddles are incarnate,
I breathe the scent of Freedom —
This is the freedom of Heaven.

I breathe the Freedom of the Age...

Вольга Каленік

Пакуль мы апошнія, нам загадана
не паміраць пад свабоды абломкамі,
вочы, дарогай сівой разьвязаныя,
неба асьлепіць ураньні аблокамі.
Новая лінія — шнар на далоні —
наканаваньне скасуе паснулае,
белыя рэкі вернуць з улоньня
нашае паза- ці проста мінулае.
Хай, зьведаўшы кошты,
яны не прачнуцца,
жыцьці падзеляць на кадры адзьнятыя,
спаліўшы паперу, радкі застануцца,
вечным гранітам нябёсаў прынятыя.

Volha Kalenik

Being the last, we've been put under orders
not to die under freedom's ruins enshrouding us,
and eyes unbound by grey roads at morning
the sky will render blind with its cloudiness.
A new line on the palm — a cicatrice
will cancel out slumbering destiny
white rivers restore from the womb quickly our
pre-past or our simple past readily.
Let them,
apprised of the cost, not wake again
to cut up life and framewise sever it,
when the paper is burned, the lines will stay, taken by
the eternal granite of the heavens then.

Алена Сярко

Пад нагамі шапаціць лісьце
адыходзячага лета.
Іду за зданямі — Мужчыны і Жанчыны.
Яны праходзяць праз браму Кальварыі,
але я не магу патрапіць на клады; зачынена.
Пры сьвятле месяца яны набліжаюцца
да касьцёла.
Рухаюцца, рухаюцца... і зьнікаюць.
Я ператвараюся ў птушку...

Alena Siarko

Underfoot is a rustling of leaves
of the departed summer.
I walk behind phantoms — Men and Women.
They pass through the ‘Calvary’ gate,
but I cannot get into the cemetery: closed.
In the light of the moon they draw close
to the chapel.
They are moving, moving... and vanish.
I am turning into a bird...

Мая Ніцка

Ты паглядзі, кім стала ты цяпер,
Баісься нават глянуць у люстэрка,
Бо ў поглядзе тваім стаіўся сумны зьвер,
Якога не прагнаць,
А клічуць — паняверка.
Ты моліш усю ноч:
Сыдзі, шальбер!
Я сукню белую хачу дастаць з куфэрка
І стаць ранейшай.
Ды не сыходзіць зьвер,
Журботны зьвер зь мянушкай паняверка.
Ты кажаш:
Мне нязносны твой ашчэр!
Каб ты мне ў вочы не глядзеў,
Я разаб'ю люстэрка.
Разьбіла.
Ды сьмяецца сумны зьвер,
Найгоршая з хімэр,
Нязводны паняверка.

Maja Nicka

Look and see what you have now become,
You fear even to view the mirror's vision,
For in your glance a beast is lurking, glum,
You'll not expel it,
It is called — suspicion.
You'll pray all night:
'Begone, you swindling scum!'
I want to get out my white dress; with this on
Become what once I was.
But the beast glum
And gloomy stays — the beast that's named
'suspicion'.
You say:
'I cannot bear your grin so dumb.
I'll stop you. Smash the glass. That's my decision!'
It's smashed.
But now it's smiling, that beast glum
That worst chimera come,
Unsheddable suspicion.

Арцём Кавалеўскі

На вуліцах хлопцы шукалі свабоду,
Як бабкі шукаюць бутэлькі ў сьмецьці
На плошчы зь вядомаю назвай Свабода,
Шукалі, блукалі па сьвеце, як дзеці.

Свабоду, як штучную танную каву,
Мы спажываем з ахвотай штодня,
З прысмакам прыкра-салёным, крывавым...
Іншага, мусіць, чакаем дарма.

Arciom Kavaleŭski

Through the streets went the boys seeking for
freedom
As old women seek in the garbage for bottles
And on the Square with the famed name of Freedom
They sought, wandered fraught, like toddlers they
tottered.

And this same freedom, like cheap ersatz coffee,
Daily we drink down, again and again,
Harsh, salty as blood is the taste that it offers...
And for any other we wait but in vain.

Марына Шода

Шлях да зор шукала дарма я.
Вечны лёс Бабілёнскае вежы.
Нехта верш на свабоду мае.
Я ня маю свабоды на вершы.

Не свабоду пяю, турботы.
Адлятаюць у вырай сны.
Месяц сьнежань, драныя боты.
І чаканьне новай вясны.

Maryna Šoda

I reached for the stars — without succeeding.
The Tower of Babel's fate ever curses.
Someone has written verses for freedom.
I have no freedom to write verses.

I sing not freedom but troubles unending,
My dreams, migrating far, took wing.
Boots worn to holes, snowy December,
And waiting still for a new spring.

Аксана Забаштанская

Заплюшчыць вочы і глядзець,
каб распрануць са шкла малюнак
згубленага майстра.
І твае вочы будуць грэць
жывыя фарбы
без шклянога бляску.
А потым будзе проста сон,
дзе сінь і чырвань разам.
Рэзка. Сьмешна.
І колеры ва ўнісон
гучаць з атрутай мёртвых вершаў,
з атрутай ржавага ляза,
што не пакрыўдзіць вен і пальцаў,
стракатых дзён, якім, прызнацца,
наканавана паўтарацца,
бо на іх не хапіла фарбаў
згубленага майстра.

Aksana Zabaštanskaja

Close your eyes tight, and then gaze
and so undress from glass the painting
of a forgotten master.
And your eyes will know the blaze
of living hues
without glare of the glass.
After that only a dream will come
with blue and red together.
Sharply. Laughing.
And the colours in unison
will sound with poison of dead verses,
with poison of rusty willows
which will not harm the veins and fingers,
of rainbow days, which, it’s admitted,
are destined they must be repeated,
since he’d not all the colours for them
that forgotten master.

Адам Глёбус

Нарэшце маю свабодны вечар.
Усходзіць поўня над небакраем.
У ціхім парку, ля сьветлай рэчкі
З бутэлькай віскі
Адпачываю.

Adam Hlobus

A free evening at last I'm given.
Full moon above the horizon's climbing.
In quiet park, by the bright river,
With flask of whisky
I'm reclining.

Андрэй Хадановіч

Мы покуль не народжаны народ,
мы вязьні скамянелых яйцаклетак,
мысьленча запаволены чарот;
хтось падла, хтось зусім яшчэ падлетак,

хтось піша, і рыторыкай старой
уводзіць юнакоў у заблужджэньне:
змагар, руплівец, ходыньнік, герой,
тытан, а мо й тытанік адраджэньня...

Стаміліся й губляем лік гадам:
гады ў турме паўзучыя, як гады!
Дзе ж тая паўнагрудая мадам,
што ўсіх нас павядзе на барыкады?

Што маем, ёй бы кінулі да ног!
І вартавыя чуюць нашы енкі,
калі начамі ў каляровых снох
мы бачым гэту даму без сукенкі.

Мы валім дрэвы, чэшам камяні,
капаем катлаваны і каналы,
чакаем на спатканьні, лічым дні
й абагаўляем сьвет наш дасканалы.

Бо верым: навакольнае лайно
цудоўным гноем станецца ў гасподзе.
Праз закратаванае акно
гартуем дых, каб дыхаць на свабодзе.

Andrej Chadanovič

We are a nation still as yet unborn,
we are the prisoners of fossil ova,
weak, mentally retarded reeds, forlorn;
some nasty yob, his childhood barely over,

that someone writes, and with old rhetoric,
he leads young people into error straying;
warrior, hero, for all action quick.
A titan — or a titanlet — of renaissance...

We have grown tired, we lose the count of years,
years in a prison crawl like adders creeping,
when will that full-breasted Madame appear
who to the barricades one day will lead us?

What we have, we would cast down at her feet!
And the guards can hear our mournful wailing,
when in the night in coloured dreams we see
that lady now with no chemise to veil her.

We fell the trees, we hew the stones away.
We excavate canals and dig out quarries,
we wait for the next visit, count the days
and deify our world's all-perfect glory.

For we believe: this cloth which swathes us now
will prove a wondrous mulch for future seeding,
and through that window with bars row on row,
we train our breath, so as to breathe in freedom.

Валянціна Аксак

Свабода
як сэрафім з шасьцю крыламі:
двума ён
вочы свае захінае, каб Бога ня бачыць,
бо ня варты небнае звышнасьці;
яшчэ двума шчытна
ногі свае атуляе,
каб Бог ня бачыў
ягонай зямное існасьці;
трэцяю ж параю крылаў
увесь час трапеча над намі,
утвараючы мройлівы дым,
празь які мы яго
ніколі ня бачым.

Valancina Aksak

Freedom
is like a seraph with six wings:
with two he
veils his eyes so that he will not behold God,
being unworthy of heavenly majesty;
with two more, shielding
he covers his feet
so God will not behold
his terrestrial essence;
and with the third pair of wings
he hovers incessantly over us,
creating a smoke of mirages
through which we shall
never behold him.

Алесь Анціпенка

На Дзень Волі мянты
Мянташаць дубцамі беларусаў.
Вось жа і Буда некалі
Ўдарыў палкай свайго вучня за тое, што
Той запытаўся ў яго:
«А што азначае — быць прасьветленым?»

Aleś Ancipienka

On 'Freedom Day', the cops
Were copping Belarusians with their truncheons.
Just as in ancient times
Buddha took a stick to his disciple
Who had asked of him:
'Master, what does it mean, to be enlightened?'

Ларыса Раманава

Хто мы такія — нікому невядома:
і агонь, і вада, і зямля, і паветра — магутнейшыя,
чым чалавечая плоць.
У чалавека — лёс кветкі альбо матылька.
Мабыць, таму ён супрацьпаставіў сябе стыхіям, каб
знайсьці сэнс свайму існаваньню:
душа — маленькае дзіцятка, бесьсьмяротная істота,
непадуладная нікому, акрамя Творцы.
Птушка Фэнікс, якая згарае (а потым у агні-
полымі-каханьні нараджаецца яе адзінае птушаня),
— гэткі ж лёс і ў чалавека:
разьвітацца з сабой штодня, штоночы.
Я магу толькі здагадвацца:
хто я, што я такое;
больш за ўсё вабіць невядомае, нязьведанае.
І калі мы, людзі, зьлепленыя з гліны, чаму нас
разбурае агонь, які звычайна абпальвае гліну?
Чаму нас не ўтрымлівае вада, якая — жыцьцё?
Чаму мы дыхаем, як рыбы, як птушкі, калі нам
дадзена ад пачатку бесьсьмяротная душа — і ў
гэтым, зямным жыцьці?
Мы самі сабе — перашкода... Што азначае —
быць створаным па падабенстве Яго?

Для рыбы — вада, для птушак — нябёсы,
для чалавека — ўвесь Сьвет, напоўнены белым
сьвятлом.
Чалавечая душа з пачатку свайго існаваньня так
і не атрымала адказу на запытаньне: белае
сьвятла — што гэта такое?

Łarysa Ramanava

Who we are — no one knows:
fire and water and earth and air are more mighty than
human flesh.
Man's fate is that of a flower or a butterfly.
Maybe for that reason he opposes himself to the
elements, in order to know the sense of his own
existence:
the soul is a little child, an immortal being, owing
obedience to no one except the Creator.
The Phoenix Bird, which burns (and then in fire-
flame-love gives birth to its one chick) — this too is
the fate of man;
constantly to say farewell to himself day and night.
I can only guess:
who I am, what I am?
The most alluring thing is the unknown, the
uncomprehended.
But since we, human beings, are formed from clay why
does the fire, which normally bakes clay, destroy us?
Why does water, which is life, not sustain us?
Why do we breathe like fishes, like birds, when in the
beginning we were endowed with an immortal soul —
even in this terrestrial life?
We are an obstacle to ourselves. What does it mean, to
be created in His likeness?

For the fishes — water, for the birds — the sky, for man
— the entire universe filled with white light.
The human soul from the beginning of its existence
has not obtained an answer to the question: white
light — what is that?

Белае сьвятло — гэта нашае жыцьцё, — адказала Жанчына, калі мы йшлі па дарозе разам.

Яна вярталася ў выселеную вёску, дзе нельга жыць пасьля Чарнобылю. Я несла скрыню з пчоламі на плячах...

'White light is our life', answered the woman with whom I walked together on the road.

She was returning to a depopulated village where no one could live after Chernobyl. I was carrying on my back a box of bees...

Багдан Арлоў

Выбег ты із шэрых туманаў,
спыніўся,
фыркаючы ды азіраючы навакольле,
нібы шукаючы дзікім паглядам
таго, хто павінен сядзець на табе ды
ў бокі балюча прышпорваць.

Са спалоханай радасьцю ўцягваеш
ты ноздрамі водар крыві...
Няўжо вольны я? — думаеш. —
Сяброўская куля з варожае стрэльбы нарэшце
дала мне свабоду. Так проста!

Заіржаў ды шалёным галёпам
ты зьнік у тумане лесу начнога.
Конь бязь вершніка.
Сымбаль падманнай свабоды.

Bahdan Arłoŭ

You came running out of the grey mists,
you halted,
snorting and looking round you from side to side,
as if seeking with your wild eyes
the one who should rightly be mounted upon you
pricking sharp spurs in your flanks.

With terrified joy you draw into
your nostrils the odour of blood...
Am I really free? — you wonder. —
A friendly bullet from a foe's gun has at last
given me freedom. So simple!

You neighed, and in lunatic gallop
were lost in the mist of the night forest.
Horse without a rider,
symbol of fictive freedom.

Сяргей Астраўцоў

«Свабодай»
назвалі газэту студэнты.
Прыдумана ў Санкт-Пецярбурзе,
адбіта ў Лябёдцы
Лідзкага павету —
на дасьвецьці стагодзьдзя.
Беларускае слова
друкаванымі літарамі
было навіной.
Алаіза, — адзіная зь іх дзяўчына, —
дала верша:
«Цяжка жыць, трудзіцца,
Калі няма долі.
Жыта не радзіцца
На мужыцкім полі...»
Хтось напісаў надзённы артыкул —
аб беларусах і аб патрэбе волі.
Душою падпольнай рэдакцыі
быў Іваноўскі Вацлаў.
Дапамагалі браты —
Тадэвуш і Юры.
Першы стаў летувісам пазьней,
другі, што ня дзіўна, — палякам.
Памёр беларусам
толькі Вацлаў.
Яго напаткала куля.

Газэты ня знойдзеш той
у архівах
і бібліятэках.
Яна
стала легендай,
ня болей.

Siarhiej Astraйсой

'Liberty'
the students named their journal.
It was dreamed up in St Petersburg,
run off in Labiodka
in Lida County —
at the dawn of the century.
Belarusian words
set up in real live type
— That was something new!
Ałaiza — the only girl among them —
gave a poem:
'Life and toil is hard indeed,
When fate is but sorrow.
And rye will yield no seed
In a peasant's furrow!'
Someone put pen to a hopeful article
on Belarusians and need for freedom.
The soul of that underground team
was Vacłaŭ Ivanoŭski.
His brothers also helped —
Tadevuš and Jury.
Later, the first turned Lithuanian,
the second — no wonder — turned Polish.
Only Vacłaŭ would die
as a Belarusian.
There was a bullet for him.

You'll never find that journal
in archives
or libraries.
It
became a legend,
nothing more.

Але пры канцы ста гадоў
у раманным 1984-м
студэнт альма матэр
закончыў вучобу
дыплёмнай работаю
аб «Свабодзе».
Гэтым студэнтам быў ты.
У новай газэце «Свабода»
агітаваў за волю.
Газэту забаранілі.
Свабода быццам застаецца на паперы.
Марай, прывідам,
усяго толькі словам.
Стагодзьдзе ж мінула.

Сілы трываць
надае вольны голас
на радыёхвалі.
З гораду Праскага,
скуль
наша кніга пайшла.
У хоры «Свабоды»
гучыць і твой голас.
Голас «Свабоды» цепліць
надзею
на волю.
Памірае надзея апошняй.
Але —
не заўжды памірае.

Then, nearly a century on,
in the novel's 1984,
a student of our Alma Mater
finished his course
with a dissertation
on 'Liberty'.
That student was you.
In a new journal 'Liberty',
you campaigned for freedom.
But that journal was banned.
Liberty, as it were, remained only on paper,
a vision, a phantom,
a word, nothing more.
And the century passed away.

The strength to endure
was given by a free voice
on the radio waves
from the city of Prague,
from where
our first printed book came.
In the chorus of 'Liberty'
your voice, too, resounds.
The voice of 'Liberty' keeps warm
the hope
of freedom.
Hope is the last to die.
But
— does not always die.

Ніл Гілевіч

Новы век
Азарыў небасхіл.
«Чый ён будзе?» —
Прарокі гамоняць.
Будзе наш —
Калі выстарчыць сіл
У цябе,
Беларуская моладзь!

Значыць,
Трэба па долю ісьці
Зь цьвёрдай верай,
Што вёрсты ня зморяць.
Дык ня страць,
Не ўступі,
Не ўпусьці
Гэты шанц,
Беларуская моладзь!

Хай за зданьню
Пачварыцца здань —
Сілу волата
Цені ня зломяць.
Час прабіў:
Уздыміся
І стань
У шыхты,
Беларуская моладзь!

Веру:
Выпаўзьні з чорнай начы
Дух твой вольны
На здраду ня змовяць.

Nił Hilevič

A new century.
Skyline dawns bright.
'But for whom?'
Prophets blab in confusion.
Ours —
If you have enough might
And strength in you,
Young Belarusians!

This means
You must go, meet your fate
In strong faith
That long miles will not bruise you,
Do not lose,
Nor yield,
Nor abrogate
This great chance,
Young Belarusians!

Though dread phantom
On phantom may crowd —
Hero's strength
Does not yield to illusion.
The hour has struck:
Rise up,
Stand proud
In your ranks,
Young Belarusians!

I believe:
Night's black crawlers cannot
Your free spirit
Betray to confusion.

Раздрузгоч,
Раскрышы
І зьмяці
Іх кубло,
Беларуская моладзь!

Помні:
Волю ў змаганьні бяруць,
А ня просяць,
Ня кленчаць,
Ня моляць.
Толькі ты
Зьберажэш Беларусь!
Толькі ты,
Беларуская моладзь!

Rend apart,
Crush the knots
Of their coils,
Sweep them out,
Young Belarusians!

Know this:
Striving will freedom produce
Not pleas,
Kneeling,
Nor prayers in profusion,
Only you
Will defend Belarus!
Only you,
Young Belarusians!

Translator's notes

Uładzimier Arłoŭ (p. 25)

Połacak — a city on the confluence of the rivers Pałata and Dźvina; the oldest city in what is now Belarus, and one of the oldest in the East-Slavonic lands (it is first mentioned in the Chronicles under the annal for 862). During the 9th–12th centuries it was the main seat of political power in the area, until superseded by the rise of Navahradak. It remained, however, and remains to this day, an important focus of culture.

Nižniepakroŭskaja — the oldest street in Połacak; used here to symbolize all that is most valued in Belarusian urban cultural tradition, just as Unter den Linden, the principal avenue in Berlin, symbolizes the parallel values for west European tradition.

Eduard Akulin (pp. 43, 45)

The Niamiha — a river, flowing through Miensk, now (like the many lost rivers of Miensk), contained in a culvert. The first disaster was a battle in the 11th century, when forces of the prince of Kyiv defeated those of Połacak. (The mediaeval epic 'The lay of Igor's Host' refers to the 'bloody banks of Niamiha'.) The second was on 30 May, 1999, when a crowd of young people were attending an open-air pop concert in Miensk. There was a sudden downpour, and they ran for shelter in the underpass of the nearby 'Niamiha' metro station. The steps were wet and slippery; people began falling. In the crush, 53 young people lost their lives.

Rahnieda (in Old Norse *Ragnei[illegible]r*) — the daughter of the Scandinavian-descended Prince Rahvałod (Old Norse

Rǫgnvaldr) of Połacak. In the year 978, she refused to marry the (polygamous pagan) Grand Prince Vladimier of Kyiv — on the grounds that whereas his father was royal, his mother was only a slave-concubine. Angry at her refusal, Vladimier sacked Połacak, killed her parents, and carried her off by force. In 988, when he became a Christian and put aside his existing wives to marry a princess of Byzantium, she seems to have retired into a convent. Through her sons by Vladimier, she was the ancestress of many European royal lines, one of her descendants in the 35th generation is Queen Elizabeth II. The rape of Rahnieda is frequently treated as an archetype of the sufferings inflicted on Belarus by more powerful neighbours. Here the poet seems to focus rather on her attempt to refuse a marriage which she considered degrading.

Janka Kupała (1882–1942) — the poet, one of the leading figures of the Belarusian cultural renaissance of the early 20th century.

Maksim Bahdanovič (1891–1917) — the greatest lyric poet of Belarus, who, both on account of his talent and his premature death from tuberculosis has often been compared to John Keats. His works include the profoundly patriotic poem 'The Pahonia', which is in effect an alternative national anthem of Belarus.

Łarysa Hienijuš (1910–1983) — the poet. Before World War II she lived in Western Belarus (under Polish rule). In 1937, she and her husband moved to Prague, where she was active in Belarusian émigré literary and political life. In 1948, when communist rule was established in Czechoslovakia, she was arrested, extradited to the Soviet Union, and in 1949 was given a 25-year prison sentence. During the political 'thaw' of 1956, her sentence was reduced to

8 years, and eventually she was able to return to Belarus, and to publish her work there. However, the charges against her were never formally dropped — and (to date) three attempts to have them annulled proved unsuccessful.

...Christ once walked among us... — The motif of Christ visiting Belarus is the basis of the 'Apocrypha' — a prose-poem in Biblical style, written by the poet Maksim Bahdanovič, an English translation of which appeared in the poetry magazine 'Manifold' (No.27, 1968, pp. 39–41). A somewhat similar motif occurs in a poem of Uładzimier Karatkievič (1930–1984), — though in the latter work it is related to 'eternal present' — rather than the legendary past.

The Stracim-Swan — in a fable by Maksim Bahdanovič; a swan who out of pride refuses a place on Noah's Ark and perishes in the flood. (The name is associated with *stracicca* — to perish.)

Every fourth one... — During World War II, Belarus lost 25% of its population. This fact did not become public knowledge until the mid-1960s; once known, it inspired the poem 'Every fourth one' of Anatol Viarcinski (for translation see 'Like Water, Like Fire: An Anthology of Byelorussian Poetry from 1828 to the Present Day'. London, 1971. P. 275).

Chernobyl (in Belarusian *Čarnobyl*) — the site of the nuclear power station which on April 26, 1986 became the site of the world's worst civil nuclear disaster, lies only a few kilometres south of the Belarusian-Ukrainian frontier. At the time of the disaster, and for the vital few hours following, the wind was from the south-east. As a result, an estimated 70% of the fallout came down on Belarus, rendering almost a quarter of the country unfit for agriculture. In spite of the newly announced policy of *'glasnost'* (openness), Soviet officialdom managed to

downplay the extent of the contamination to three counties in the extreme south of the country, and it was not until 1989 that the full extent of the damage was officially acknowledged. The full consequences to the health of the population are still not known; each successive study by scientists and epidemiologists produces a higher figure. Moreover, earlier studies concentrated on the most prevalent isotopes in the fall-out (radioactive iodine and caesium), and only very recently has work started on the distribution of the small, but extremely dangerous, particles of material from the reactor core, some of which will remain radioactive for centuries to come.

Paval Marcinovič (p. 47)

Day of Freedom — 25 March, the anniversary of the declaration of Belarusian independence in 1918. Of recent years, this date, or the nearest Sunday to it, has been marked by rallies of the pro-democracy opposition — usually with police intervention of the type described in this poem.

The *four* (empty) *coffins* represent four people prominent in Belarusian public life who in the period since September 1999 have mysteriously disappeared: opposition politicians Viktar Hančar and Jury Zacharanka, businessman Anatol Krasoŭski and TV journalist Dźmitry Zavadzki. In June 2001, certain media outlets in Belarus received a videotape of what claimed to be an interview with two former members of the investigation service, who — in connection with the disappearances — accused the Belarusian authorities of sponsoring a death squad to eliminate political opponents.

Śvisłač — the river on which Miensk stands.

Cna — a river in the vicinity of Miensk.

Danuta Bičel (pp. 49, 51)

The poet is writing from the perspective of her home-town, Horadnia, in western Belarus, which, after more than a century and a half of Russian rule, was between World Wars I and II, part of the Republic of Poland. In September 1939, under the terms of the Molotov-Ribbentrop Pact between Nazi Germany and the USSR, it was incorporated into the USSR.

The family names in the final lines are — being names — left untranslated — though I have ventured to give them an English plural ending. It is worth noting, however, that they are, in the main, either derived from Belarusian place names or from traditional trades.

Aleś Barski (pp. 53, 55)

From Połacak to Padlašša... — Padlašša (in Polish *Podlasie*) is a region of eastern Poland, with a large ethnic-Belarusian minority. Since Połacak lies in the north-east of Belarus, 'from Połacak to Padlašša' here signifies the whole extent of ethnic Belarusian territory, similarly to 'from Bielsk to Smalensk' in the poem of Jan Čykvin (p. 300).

Halina Karžanieŭskaja (p. 59)

Oh yes, we're people of the marshes... — This line of the poem evokes two famous works. The first is an 8-line poem by Janka Kupała 'Oh yes, a prole am I' ('O tak! Ja — praletar!'), written in 1924, expressing his growing disillusion with Soviet rule, and contrasting the official 'internationalism' of the Soviet Union ('The world is motherland to me'), with the fact that still 'To Belarus my dreams are turning!' The second is 'People of the Marshes' ('Ludzi na bałocie'), the first volume of the trilogy of novels dealing with life in

Soviet Belarus in the 1920s: 'The Chronicle of Palessie' ('Paleskaja chronika') by Ivan Mieležˇ (1921–1976), published in stages over 15 years (1961–1976). The first two parts 'People of the Marshes' and 'The breath of the storm' ('Podych navalnicy') won Mielež the Soviet Union's top literary award — the Lenin prize.

Marshes no light task to drain... — Marsh-drainage and 'land-improvement' schemes played a major role in Soviet agricultural planning — and sometimes proved excessively costly, and, in the long-term, had unforeseen and negative consequences for the environment.

Valžyna Mort (p. 103)

Barabbas — the robber and murderer whom, according to all four Gospels (Matthew 27:17, Mark 15:11, Luke 23:1, John 18:40) the crowd demanded should be amnestied, rather than Christ — used here, perhaps, as an archetype of mistaken populist choice.

Viera Burłak (pp. 107, 109)

Ra (or Re) — the ancient Egyptian sun-god. The rendering of lines 37–46 necessarily includes certain approximations. Some Belarusian words, drawn from 'international' vocabulary, do have English equivalents which also contain the phoneme *RA* (e.g. here, Belarusian 'restaRAn', 'haRAž', 'RAdyjo' = English 'restauRAnt', 'gaRAge', 'RAdio'). Moreover, there are some fortuitous correspondences: 'GeneRAl store' is a fairly close approximation to the Belarusian 'PRAmtavary' while the US 'VeteRAns' AdministRAtion' corresponds neatly to the Belarusian 'RAda veteRAnaŭ'. Other terms, however, are less obliging. In the interests of accuracy, therefore, I append the following list of approximations:

Belarusian term	*Literal translation*	*Rendering*
HastRAnom	Food store	High-gRAde foods
KRAma	Shop	Shopping paRAde
RAźlikovy RAchunak	Current account	Cash withdRAwals
AeRAport	Airport	Air tRAnsport
KantoRA pa baRAćbie z TaRAkanami pry dapamozie chloRA*	Bureau for the Struggle against Cockroaches, using Chlorine	DirectoRAte for eRAdicating RAts (by tRApping)

*An alternative rendering — keeping the allusion to cockroaches by using the zoological name for the species — would be 'Directorate for dictyopterRA pest eRAdication (using perchloRAte)'.

Anatol Brusevič (p. 129)

In the original, each line has total alliteration, i.e. all words in it begin with the same letter. Although the same technique is (just) feasible in English (Robert Southey managed it, for example, in his 'Siege of Belgrade'), the use of definite and indefinite articles in English makes it far more difficult — and the result tends to give the impression of clever verbal acrobatics rather than a work of art. In my rendering I have followed the original technique to the extent that all major words (verbs, nouns, adverbs, adjectives) alliterate with each other. Furthermore, in line 2, I have had recourse to the convention of Old English alliterative verse, according to which all vowels are considered to alliterate with each other.

Alena Ihnaciuk (p. 147)

The painting by *Eugène Delacroix* (1798–1863), 'La Liberté Guidant le Peuple' (1830) is in the Louvre. It is usually known in English as 'Liberty leading the people'.

Blue flag — presumably the flag of the European Union, or possibly that of the United Nations — in either case viewed as an organization guarding and guaranteeing human and civil rights.

Taciana Chmarka (p. 151)

Kryvian — of or pertaining to the *Kryvičy*, a confederation of prehistoric/early mediaeval tribes whose area of settlement included what is now north-eastern Belarus and western Russia. At the beginning of the 10th century the Principality of Połacak was established in the western territories of the Kryvičy; the inhabitants of the Principality are several times referred to in the Chronicles as Kryvičy as late as the 12th century (e.g. annals for 1127, 1129, 1140, 1162). In poetry 'Kryvičy' is often used as a metonym for 'Belarusians' — particularly in contexts evoking a heroic past.

Midsummer Night's water — midsummer folk traditions in Belarus — as in northern Europe generally, focus primarily on fire; the lighting of bonfires and leaping over them. However, water also plays a role — including, in particular garlands of flowers with lighted candles fixed in them are placed on a brook or river and set free to float downstream.

Tamaš Suchaviej (p. 153)

God walked our Land... — See note to the poem of Eduard Akulin (p. 292).

In ancient time... — This is a literal rendering of the original — which by one of those happy coincidences which sometimes occur in translation, has, for the English reader, very similar literary/emotive resonances to those this poem has for Belarusians.

Maryna Natalič (p. 179)

Choke-cherry gas — cheremukha, the Russian name for the tree known in English as 'bird-cherry' or 'choke-cherry' is also the name of a gas (similar to CS), used in CIS countries e.g. to disperse demonstrations.

Maryna Prakapovič (p. 183)

The train is leaving shortly, Europe-bound... — Belarus, as guidebooks to the country frequently state, 'lies at the heart of Europe'. Though its claim to the actual centre-point of the continent is challenged by its neighbours to north and south — Lithuania and Ukraine, it undoubtedly lies approximately half-way between Ireland and the Urals and on latitudes roughly half-way between those of the North Cape and the 'toe' of Italy. At the same time, in a symbolic sense, Belarusian writers past and present often speak of 'Europe' as if it were something remote from their own country. Political discourse over the past decade has frequently presented the future of Belarus as a choice between 'Europe' and 'Russia'.

Kolyma — notorious, in the Soviet era, for its prison camps.

Nadzieja Sałanovič (p. 185)

Although in no way an 'official' emblem, the *cornflower* is considered the 'national flower' of Belarus, and — particularly in the poetry of Maksim Bahdanovič — symbolizes the spiritual and artistic values of the nation.

New Belarusian — the term often applied to sharp-witted entrepreneurs, who have prospered in the post-Soviet situation — unlike the general population, whose standard of living has steadily declines.

Maryja Łuk'janienka (p. 189)

Heracleitus of Ephesus (c. 520–460 BC), to whom is attributed the saying 'One cannot step twice into the same river'.

Valancina Koŭtun (p. 191)

Euphrosyne — St Euphrosyne of Połacak (?1104–1167), honoured as the 'Educatrix of Belarus' was a member of the princely house of Połacak, who at the age of 12 ran away from home and entered a convent. She promoted the spread of learning and the copying of books, probably transcribing some herself, and commissioned the noted jeweller Łazar Bohša to make an ornate jewelled reliquary in the form of a double-barred cross which was one of the historic treasures of Belarus. The cross disappeared during World War II, although there is still hope that it might yet come to light. (For a translation of the mediaeval 'Life of St Euphrosyne' and introductory article, see: 'The Journal Of Byelorussian Studies', Vol. II, No.1 (London, 1969), pp. 3–24.)

Bilingualism — the current official term for a policy of giving the Russian language equal status with Belarusian. After the years of downgrading of the Belarusian language under Soviet rule, bilingualism is seen by many Belarusians as putting their own 'state' language — Belarusian — at a disadvantage.

Hleb Łabadzienka (p. 197)

The pluristops at the end of the poem represent the word 'Belarus'. At times when it has been 'politically incorrect' for Belarusians openly to express their love for their country, it became customary to give the greeting 'Long live!...' without mentioning the subject of that wish.

Halina Tvaranovič (p. 199)

This poem is noteworthy for its Biblical allusions. In addition to the more obvious allusions — the Star of Bethlehem, which (Matthew 2:2) announced the birth of Christ, and the *'purest of arches/of the great covenant'* — the rainbow, the symbol of God's pledge to Noah that never again will He send another flood to destroy the world (Genesis 9:12) the whole concept of the resetting of the 'timepiece' of the universe seems to have been inspired by the story of King Hezekiah, and the turning back of the shadow on the sundial (II Kings: 20:8–11).

Jan Čykvin (p. 201)

From Bielsk to Smalensk... — Bielsk (in Poland) and Smalensk (in Russia) currently lie beyond the frontiers of Belarus, but are historically part of what may be termed Belarusian 'ethnic territory'.

Viktar Šałkievič (p. 203)

Aleś Razanaŭ and *Ryhor Baradulin* are two of the leading contemporary Belarusian poets, and are represented in this collection (pp. 17, 21).

Dudaraŭ — this reference seems to be ironic, since Alaksiej Dudaraŭ (1950–), although a noted writer who won many of the major literary prizes of the Soviet era, is a prose writer and dramatist — and has published no poetry whatsoever.

Viktar Švied (pp. 207, 209)

The choice of the villagers' names — although they are all fairly frequent in Belarus — was evidently conditioned in part by the demands of rhyme. It is noteworthy, however,

that they all have evocative overtones for Belarusians. Thus *Jan* will recall (in variant form of the name) a pre-eminent poet of Belarus Janka Kupała. *Sioma* will recall Jakub Kołas' (1882–1956) narrative poem 'Symon the Musician' ('Symon-muzyka'); *Paŭlina* the heroine of Kupała's comedy 'Paŭlinka', Lavon the hero of a patriotic song inset into Kupała's narrative poem 'Night Halt' ('Na papasie'), and *Kastuś* — Kastuś Kalinoŭski, heroic leader of the 1863 uprising against Tsarist rule. The irony that the speakers in Švied's poem, who are uncertain of their identity, all share names with iconic Belarusian patriotic figures (fact or fiction) can hardly be accidental.

'Local' — Belarusian *tutejšy* from *tut* (here). The word used by Belarusian peasants at the turn of the 19th– 20th centuries when questioned as to their ethnic identity. While aware that they were neither Russians nor Poles, they had no other sense of their identity than that they were 'from hereabouts'. 'The Locals' ('Tutejšyja') is the title of a play by Janka Kupała, which deals precisely with the problem of Belarusian identity and national consciousness. Although the Soviet Belarusian authorities conferred on Kupała their highest literary honour — the title of 'People's Poet' — from the mid-1920s onwards, 'Tutejšyja' was neither acted nor republished within the Belarusian SSR.

Jarasłaŭ Atłas-Maskalevič (p. 211)

The sap of the silver birch is a traditional drink in Belarus — refreshing and invigorating.

Volha Ipatava (p. 219)

Andrej Tadevuš Kaściuška (1746–1817) — usually known outside Belarus under the Polish form of his name — Tadeusz Kościuszko. He took part in the American War of

Independence, and was the leader of the 1794 Belarusian-Polish uprising against Tsarist rule. He had an international reputation in his lifetime (both John Keats and Leigh Hunt wrote sonnets in his honour); more recently, monuments have been erected to him in Poland, the USA and Switzerland. A town in Michigan, an Alaskan island, and the highest peak in Australia have been named after him.

Słucak — the focus of the 1920 Belarusian pro-independence uprising.

Kurapaty — a wooded area on the outskirts of Miensk, where in 1937–1941, the victims of Stalin's terror were executed. At least 30,000 and possibly as many as 100,000 people are estimated to have perished there; the discovery and exhumation of their remains in 1988 gave added impetus to the pro-democracy pro-independence movement in Belarus in the last years of the Soviet Union. More recently, when the site came under threat from a planned widening of the Miensk ring — its 'defenders' occupied the site, and sat out a bitter winter in tents.

...tie a towel to the cross... — Ornamental 'towels', that is, cloths with elaborate woven or embroidered designs, form a traditional part of the décor of a Belarusian home, draped around pictures — in particular, icons; they are also, as this poem indicates, tied to graveyard crosses to honour the dead.

Anatol Viarcinski (p. 223)

'The sleep of reason produces monsters.' — The accepted English translation of 'El sueño de la razon produce monstruos', the caption to Plate 43 of Goya's 'Los Caprichos' (1799).

'Slumber of soul begets base slyness.' — According to the author, he noted this phrase in the diaries of Leo Tolstoy; he does not, however, recollect the exact reference.

Valancin Taras (p. 227)

This poem is a response to the poem of Słavamir Adamovič, 'Kill the President', which although clearly ironic, nevertheless, resulted in his being charged with insulting a state official, and spending 10 months in jail. The case was publicised in 'Index on Censorship' 1996 (No. 4) and 1997 (No. 4).

Aleś Lipaj (p. 229)

The thirst for bread and circuses... — Cf. Juvenal 'Satires', x: 81: 'Now that no one buys our votes, the public has long since cast off its cares; the people that once bestowed commands, consulships, legions, and all else, now meddles no more and longs eagerly for just two things — bread and circuses.'

Leanid Drańko-Majsiuk (p. 231)

Dźvina — the river on which Połacak stands (usually known in English as the Western Dvina).

St Sophia's fane — the Cathedral of St Sophia in Połacak.

Łukiški jail — in Vilnia, where Kastuś Kalinoŭski, the leader of the 1863 uprising against Tsarist rule, was hanged.

'Lest we perish!' — A quotation from the Preface to 'Belarusian Flute' ('Dudka Biełaruskaja'), the first collection of poems by the 'father of modern Belarusian literature', Francišak Bahuševič (1840–1900) which, due to the Tsarist censorship, had to be published abroad, in

Krakow, under the pseudonym of Maciej Buračok. The passage reads, in full: 'There have been many peoples, which first lost their speech, as a man may be deprived of his speech before his death, and then they perished entirely. So do not abandon our Belarusian speech, lest we perish!'

'This heritage has come to me...' — A quotation from Janka Kupała's poem 'Heritage' ('Spadčyna'), for translation see 'Like Water, Like Fire', p. 99.

The final stanza of the poem is written in the kind of Creolized jargon that has resulted from decades of downgrading the Belarusian language in favour of Russian. A comparable effect in English may be obtained (as here) by Creolizing with German.

Iryna Paŭlovič (p. 237)

Our state flag into shreds they slash... — This is not simply rhetoric. In May 1995, when the white-red-white flag was replaced by the Soviet-style red and green flag, a senior Presidential aide was shown on Belarusian TV, cutting up the white-red-white flag, and autographing the scraps for souvenirs.

Źmicier Bartosik (p. 241)

The poet gives the names of these areas in Vilnia in their Belarusian form. Since they are generally meaningful (see derivations in brackets), they frequently differ in form considerably from the corresponding Lithuanian names, though the meaning is identical (rather as in Brussels a street will have two names — French and Flemish — with the same meaning but different in form, e.g. 'Rue de la Loi — Wetstraat').

Pahulanka (from *hulać* — to play, take a walk; *J.Basanavičiaus* and *K.Kalinausko* streets area) — a street in the centre of Vilnia, with many cafés, etc. A popular place for people, in particular, couples, to stroll.

Źviarynec — a district of Vilnia, which was formerly a royal hunting park (from *źvier* — wild animal; *Žverynas* in Lithuanian).

Castle Hill — the site of the Tower of Gedymin (a mediaeval prince), and of the original settlement from which Vilnia developed. It is one of the highest points in the city, from which one obtains an excellent view.

Lipoŭka and *Dobraja Rada* — districts of Vilnia, Lithuanian names are *Liepkalnio gatve* and *Gerosios vilties*. *Lipoŭka* is named from the large number of lime trees (Belarusian *lipa*) which formerly grew in the area. *Dobraja Rada* means 'Good Counsel'; it is sometimes also called *Dobraja nadzieja* (Good Hope) or *Dobryja spadziavańni* (Good Expectations).

The Antokal Courts — a district of Vilnia, *Antakalnis* in Lithuanian; originally built as an elegant suburb.

Zarečča (from the expression *za rakoj* — across the river) — *Užupis* in Lithuanian. The cemetery mentioned in the poem is the Bernardine cemetery in this city district.

Michalina (p. 255)

The first line, in the original, reads simply 'In the [Catholic] church of St Anne'. However, just as, in an English context, a reference to St Paul's, without further qualification, will immediately evoke an image of Wren's cathedral, so to a Belarusian, this line will immediately evoke the Gothic

church of St Anne in Vilnia, of which Napoleon Bonaparte is reported to have said that it was so exquisite that he would like to put it in his pocket and take it back to France.

Niaśviž — the former seat of the Radziwill princes; the palace, dating from the 16th–18th centuries, and the surrounding park is a major tourist attraction.

...the lyrics of Bahdanovič... — Maksim Bahdanovič; his works include, incidentally, a poem about the Church of St Anne, referred to in this poem.

Alena Siarko (p. 259)

'Calvary' — the Kalvaryja cemetery in Miensk, which contains a Catholic chapel, currently used for general worship.

Maryna Šoda (p. 265)

The story of the Tower of Babel (see Genesis 11:1–9) is probably best remembered for the punishment brought on its builders — the division of languages. Here, however, the poet focuses on the aim of the builders — to reach heaven.

Andrej Chadanovič (p. 271)

When will that full-breasted Madame appear... — Presumably another reference to the Delacroix's painting 'La Liberté Guidant le Peuple'. See note to the poem of Alena Ihnaciuk (p. 296).

Valancina Aksak (p. 273)

The image of the six-winged seraph comes from Isaiah 6:1–2. Significantly, this comes immediately before Isaiah's call to his prophetic mission.

Siarhiej Astraŭcoŭ (pp. 283, 285)

Ałaiza Paškievič (1876–1916) — writer and poet, who used the pseudonym 'Ciotka'.

There was a bullet for him... — Vacłaŭ Ivanoŭski was shot during the Nazi occupation of Miensk in 1943; Soviet partisans claimed responsibility.

Alma Mater — the poet's Alma Mater is the Belarusian State University in Miensk.

Index of poets

Contents